

Hoogere krijgskundige studiën. — Hoogere legeraanvoering. — Bevordering.

Hautes études de guerre. Haut commandement.
Avancement par le Général ZURLINDEN, Ancien
Ministre de la Guerre.

Deze studie van den Generaal ZURLINDEN is er eene van uitnemend belang; zij verdient onze aandacht dan ook ten volle. Want al is zij in het bijzonder met het oog op Fransche toestanden en Fransche belangen geschreven, de onderwerpen, welke daarin worden behandeld, zijn voor alle natiën van evenveel gewicht. Hoe wèl overwogen toch, de organisatie van het leger moge zijn, hoe oordeelkundig de opleiding van den troep moge plaats hebben, hoe uitstekend het materieel moge wezen, dat in zijne verschillende vormen ter beschikking der onderscheidene Wapens staat, dit alles strekt nog slechts tot het vormen van het werktuig, dat door de hand des meesters bewogen het hoogste zàl kunnen leveren, terwijl onervaren handen er niets mede zullen uitrichten, ja, zelfs het kostbare werktuig aan vernietiging zullen blootstellen.

Die meesterhand is de hoogere legeraanvoering, waarvan de beteekenis zoo juist geschetst wordt door von MOLTKE, waar hij zegt: „De Pruisische Generale Staf vertegenwoordigt het intellectueel beginsel van het leger in zijn hoogste uiting. Waar de Minister van Oorlog de pijlen smeedt en scherpt, worden deze gericht en afgeschoten door den Grooten Generalen Staf. De eerstvolgende worsteling zal een oorlog zijn, waarin de strategische wetenschap, de leer der aanvoering, de hoofdrol zal spelen. Onze veldtochten en onze overwinningen hebben den Franschen tot leering gestrekt, die, wat aantal, wapening en moed betreft, bij ons niet achterstaan. Onze kracht zal echter liggen in de leiding, in de aanvoering, in één woord in den Grooten Generalen Staf. Die kracht kan Frankrijk ons benijden: zij bezit haar niet.”

Deze woorden mocht de Veldmaarschalk von MOLTKE bezigen; de alles overwegende invloed, welken de Duitsche Generale Staf op de voorbereiding en de leiding van de oorlogen van 1866 en 1870 gehad heeft, is te algemeen bekend en moet te algemeen erkend worden, dan dat hierin iets anders dan eene rechtmatige hulde gezien zou mogen worden. Elders is de toestand vaak anders. Waar het land voor oorlog behoeft bleef, waar sinds tal van jaren geen overwinningen, geen met

goeden uitslag gevoerde veldtochten in de geschiedboeken waren op te teekenen, vindt dit dienstvak niet zelden mindere erkenning. De rol, welke de Generale Staf dan vervult, speelt zich in hoofdzaak af in de verschillende bureaux, zijn werkkring is voor het oog van de groote meerderheid verborgen en treedt gewoonlijk alleen aan het licht bij groote manoeuvres en dergelijke oefeningen, waarbij de door den Staf bewezen diensten gewoonlijk even dankbaar erkend, als zij na afloop daarvan spoedig vergeten of onbillijk beoordeeld worden. Dan komt men er, blijkens de ervaring, zelfs toe om den officieren van den Staf hunne uniform te benijden. Wat erger is, men ontziet zich niet om — steunende op eene onware voorstelling van feiten — de opleiding voor den Generalen Staf in een ongunstig daglicht te stellen, door den indruk te willen vestigen, alsof „Streber” en oogendienaars de meeste kans op eene plaatsing bij dat dienstvak zouden hebben, en het daardoor te doen voorkomen, alsof daarbij in stede van zelfstandig denkende officieren, bij voorkeur volgzame onbeduidendheden geplaatst zouden worden. Werkelijk, een dagblad, dat op zijn goeden naam prijs stelt, moest zich voor het opnemen van dergelijke, door geen enkelen bewijsgrond gestaafde, insinuatien niet laten vinden. ¹⁾

Wanneer wij hier wijzen op den grooten, den bijna alles overwegenden invloed, welchen de hoogere leiding op de in den oorlog te verkrijgen uitkomsten heeft, van niet minder belang is het, dat in het leger eenheid van leer heerscht, dat de hoogere krijgskundige studiën er op ruime schaal verspreid en, voor zoover het eenigszins belangrijke commando's geldt, in alle lagen doorgedrongen zijn. De groote worsteling in het Verre Oosten, welke wij, militairen, met te meer belangstelling beschouwd hebben, omdat wij verwachten daardoor ingelicht te zullen worden omtrent tal van punten, voor welke de theorie der oorlogsvoering eene oplossing heeft trachten te vinden, doch die — in meerdere of mindere mate gewijzigd — de sanctie der practijk behoeven, alvorens wij ze althans voor eenigen tijd als vaststaande regels mogen beschouwen, zij heeft daarvoor het oog van elken aandachtigen toeschouwer moeten openen. Tot driemaal toe is het toch in, door haren invloed op de verdere operatiën, hoogst belangrijke ontmoetingen — aan de Yaloe, bij Liao-yang en bij Moekden — voorgekomen, dat de door den Opperbevelhebber gegeven bevelen overschreden of slecht uitgevoerd werden en dat de hierdoor gemaakte fouten niet alleen nuttelooze verliezen te weeg brachten, maar bovendien het lot van het geheele leger in gevaar brachten. Daaruit blijkt, dat de hoedanigheden van den Opperbevelhebber, de juistheid en de snelheid, waarmede zijne bevelen door de staven worden overgebracht, niet voldoende zijn om het succes te waarborgen, maar dat daartoe dringend noodzakelijk is, dat die bevelen, door alle troepencommandanten, welke ze ten uitvoer moeten brengen, in allen deele juist opgevat worden. En daartoe is het noodzakelijk, dat

¹⁾ Zie: De Telegraaf van 12 Januari 1906.

men op alle trappen van de hiërarchie ladder de zelfde taal spreekt, de gewoonte heeft verworven om de zelfde omstandigheden steeds op de zelfde, juiste wijze te waardeeren en de zelfde waarde hecht aan zekere essentiele regels en voorschriften. Dit nu wordt bevorderd, doordien de hogere krijgskundige studiën in het leger door bekwame handen geleid worden, maar ook doordien de bevelvoering in tijd van vrede zich in al hare bevelen uit op stellige, heldere en vooral eenvormige wijze, opdat de bedoeling van een bevel, als het ware, niet misverstaan kan worden, en dat de critiek op alle oefeningen zich kenmerkt door het streven om volgens één stelsel allen in de zelfde school der oorlogsvoering op te leiden. Alzoo geen bevelen in den vorm van puzzles, waardoor de troepencommandanten er toe geleid worden steeds meer in of achter een bevel te zoeken, dan de duidelijke tekst daarvan aangeeft, en waardoor een hinken op twee gedachten, eene in hare gevolgen vaak noodlottige aarzeling in de uitvoering het gevolg zijn. En evenmin eene critiek, die afschrikt en verwijdert en door de instabiliteit harer grondslagen bij verschillende personen, ditmaal doet loven, wat een andermaal in de scherpste bewoordingen wordt afgekeurd, maar eene critiek, die, opbouwend werkzaam, zich altijd en overal kenmerkt door het streven om allen, naar de mate hunner krachten en gaven op te leiden in de school, die de eenheid van leer gevormd heeft.

Nu spreekt het intusschen wel vanzelf — en het behoeft daarom eigenlijk geen betoog — dat hiermede volstrekt niet gezegd wil zijn, dat de leer der oorlogsvoering zich zou moeten ten doel stellen het geven en doen aanleeren van recepten en modellen, die — door de onvermijdelijke wisseling der omstandigheden — nimmer met goeden uitslag toegepast zouden kunnen worden, maar dat er eenheid van opvatting zal bestaan, en wel in den hoogsten graad, omtrent de beginselen, waarop de onderscheidene oorlogshandelingen moeten berusten, de wijze, waarop deze moeten uitgevoerd worden, en den vorm, waarin de bevelhebber zijn wil kenbaar maakt.

De Generaal ZURLINDEN heeft zich, in overeenstemming met hetgeen wij zoeven opmerkten, ten doel gesteld in zijne studie aan te toonen, dat het welzijn en de lotgevallen van den Staat in hooge mate afhankelijk zijn:

- 1°. van de zorg, welke door de Regeering besteed is aan de organisatie van de hogere leiding van den oorlog;
- 2°. van de voorbereiding van de aanvoering en van de staven der legers;
- 3°. van de eenheid van leer en van de hogere krijgskundige studiën, op ruime schaal in het leger verspreid;
- 4°. van de vorming van een bekwaam officierskader door eene goede Wet op de bevordering.

Hier toe wordt allereerst nagegaan, welke regeling in dit opzicht in het Duitsche en in eenige andere grootere legers gevolgd wordt, om

daarna te onderzoeken in hoeverre de in Frankrijk genomen maatregelen aan de gestelde eischen voldoen.

Jena, dat als bij tooverslag de oogen opende voor de tallooze onvolkomenheden, welke het Pruisische leger in het begin der 19e eeuw aankleefden, had ook de hoogere aanvoering en den Generalen Staf van dat leger onherroepelijk veroordeeld, en de dringende noodzakelijkheid doen gevoelen van eene sterke reactie „contre les procédés de guerre routiniers, pédantesques, imités de FRÉDÉRIC II”. Het rechtstreeksch gevolg hiervan was de oprichting, op SCHARNHORST'S aandringen, van de Algemeene Krijgsschool te Berlijn, die later den naam van „Kriegs-academie” verkreeg. Reeds van den aanvang af werd deze school niet uitsluitend als kweekplaats voor den Generalen Staf beschouwd. Wel stond de vorming van stafofficieren op den voorgrond en hield de richting van het onderwijs daarmede uiteraard nauw verband, doch daarenevens stelde men zich — en stelt men zich nog heden — ten doel de instelling mede dienstbaar te maken aan het onderwijs van officieren, die, reeds eene degelijke kennis bezittende, deze wenschen te vermeerderen op elk gebied der krijgskunde, ten einde de hoogste rangen in het leger te kunnen bekleeden en ook onder de moeielijkste omstandigheden de juiste keuze der middelen te kunnen doen. Telken jare vormt zij eene intellectueele élite van officieren, die de door hen verkregen hoogere krijgskundige kennis in het leger verspreiden, en er daardoor toe bijdragen te vestigen en te handhaven de eenheid van leer in alle Wapens en in alle rangen. Bovendien hebben de leeraren aan deze inrichting van hooger militair onderwijs, door het uitgeven van de vruchten hunner studiën, er in niet geringe mate toe medegewerkt de militaire literatuur in Duitschland te brengen op de hoogte, waarop deze zich thans bevindt, en vanwaar zij zooveel bijdraagt tot de ontwikkeling der krijgskundige wetenschappen, tot de meerdere geestelijke ontwikkeling van het officierskorps en tot eene rationeele ontwikkeling der legerinstellingen.

Onder de directeuren dezer instelling zijn het voornamelijk de Generaal VON PEUCKER en de Maarschalk VON MOLTKE geweest, die het meest tot hare volmaking hebben bijgedragen. De eerstgenoemde stelde aan de grondslagen, waarop de methode van onderwijs moest berusten, de volgende eischen:

„Het komt er voor alles op aan de officieren te gewennen zelf te handelen, opdat zij in zichzelf de gave ontwikkelen om hunne theoretische kennis in de practijk van het leven te gebruiken....

„In den oorlog heeft het feit den voorrang boven de gedachte, de daad boven het woord, de practijk boven de theorie....

„Tusschen de twee grenzen: de wetenschappelijke conceptie en de kunst der bevelgeving, ligt eene kloof, welke de methode van onderwijs, als zij werkelijk den naam van practische methode verdient, moet lee-

ren overschrijden. Daartoe zal men de applicatorische methode bezigen. . . .

„Later, en altijd onder leiding van den leeraar, zal de leerling erin geoefend worden zijn weten toe te passen op alle denkbare gevallen, die zich gedurende zijne loopbaan kunnen voordoen: zoo zal hij er toe geraken zich met vaste en bekwame hand te bedienen van het werktuig, waarover hij beschikken zal.

„Eene op deze wijze geleide vorming heeft bovendien, van militair standpunt, het niet genoeg te waardeeren voordeel den wil te sterken en dus te voeren tot het moreele doel, dat de „Kriegsacademie” beoogt.

„Het gevoel van zekerheid, dat de kennis en de gave, zich ook in de meest bijzondere gevallen te kunnen redden, geeft, stelt ten slotte, zelfs zwakke krachten, in staat onder moeilijke omstandigheden een krachtig besluit te nemen en de uitvoering daarvan te verzekeren. . . .”

Bij de herziening van het programma van studiën in 1888 door von MOLTKE bleef de methode van Generaal von PEUCKER, die zulke uitnemende resultaten had opgeleverd, dan ook behouden; zij werd alleen hier en daar nog eenigszins verscherpt, doordien nog meer de nadruk gelegd werd op de bestudeering van, aan de krijgsgeschiedenis ontleende feiten, en van de gevolgtrekkingen, welke daaruit voor de leiding der operatiën gemaakt kunnen worden, en doordien het onderwijs nog meer werd dienstbaar gemaakt aan het verkrijgen van de eenheid van leer, die de zelfde toestanden door de officieren van den Generalen Staf steeds op de zelfde wijze doet beschouwen, en die de noodzakelijke voorwaarde is voor de eenheid van handeling.

Om tot het examen voor de „Kriegsacademie” te worden toegelaten, moet een officier den practischen dienst bij den troep goed kennen, uitstekende militaire eigenschappen bezitten en op grond van zijne persoonlijkheid, zijn karakter, enz. het vermoeden wettigen, dat hij te zijner tijd de hoogste rangen in het leger zal kunnen bekleeden. Deze eischen worden allermint voor den vorm gesteld, deze eerste schifting wordt door de troepencommandanten met groote nauwgezetheid uitgevoerd, zoodat de toelating tot het examen inderdaad bewijst, dat de candidaat zeer geschikt is in den rang, welchen hij bekleedt, en men van hem goede verwachtingen voor de toekomst heeft.

Van de ongeveer 500 candidaten, welke zich jaarlijks aanmelden, worden er na gehouden examen 120 à 140 tot het volgen van den cursus toegelaten. Deze examens zijn uitsluitend schriftelijk, de in verschillende vakken behaalde punten worden, naarmate van het gewicht, aan het vak toegekend, met een zekeren coëfficiënt vermenigvuldigd. De hoogste coëfficiënt — 4 — wordt gebezigd bij de toegepaste tactiek, de terreinleer en de krijgsgeschiedenis.

Het aantal leeraren bedraagt 20. Tot voor korten tijd vervulden zij, gelijktijdig met hun leeraarsambt, nog eene andere betrekking, gewoonlijk bij den Grooten Generalen Staf. Te recht heeft men ingezien, dat deze regeling ten nadeele van het onderwijs kwam, omdat de hooge eischen, welke hier aan den docent gesteld moeten worden, eene geheele

persoonlijkheid vorderen, die zich, zonder door andere ambtelijke bemoeiingen daarvan te worden afgeleid, geheel aan de studie van het hem opgedragen vak kan wijden. Thans is ongeveer een derde van het aantal leeraars uitsluitend aan de inrichting verbonden.

De cursus duurt drie jaren; aan het einde van elk cursusjaar wordt een schriftelijk examen afgenomen, waarbij de onderwerpen zoodanig gekozen worden, dat meer van het *oordeel* dan van het *geheugen* van den examinandus gevergd wordt. Schriftelijk is het examen, omdat men aan mondelinge examens niet ten onrechte verwijt, dat zij aan het aplomb en de welsprekendheid der geëxamineerden een grooteren invloed op den uitslag van het examen verleenen, dan hieraan rechtmatig toekomen mag.

Na eene driejaarlijksche studie, welke besloten wordt door eene staf-oefeningsreis — die vaak van beslissenden invloed op de verdere loopbaan der leerlingen is — keeren deze, voorzien van een certificaat, naar hun korps terug.

De Chef van den Generalen Staf kiest nu, op grond van de omtrent de leerlingen opgemaakte beoordeelingen, hen uit, die bij den Generalen Staf gedetacheerd zullen worden. Deze detachering duurt mede drie jaar; elk jaar valt een zeker aantal der gedetacheerden af, zoodat van elke jaar-klasse slechts 15 à 20 blijvend voor den stafdienst worden aangewezen. De overigen keeren naar hunne korpsen terug; velen worden bij de „Adjutantur” werkzaam gesteld. Door op deze wijze te werk te gaan, verkrijgt men zeer groote zekerheid, dat slechts de meest geschikten voor den dienst bij den Generalen Staf worden aangewezen; voor hunne blijvende geschiktheid wordt verder zorg gedragen, doordien zij, welke ook de betrekkingen zijn, die zij bekleeden, gedurende hunne carrière meermalen bij den Grooten Generalen Staf geplaatst worden, om steeds op de hoogte van de studie bij dit dienstvak te blijven. „De là, une homogénéité complète, une aptitude particulière à bien comprendre, en cas de guerre, les instructions du chef du grand état-major, appelé à devenir le major général des armées; à faire agir même en cas de circonstances imprévues, conformément à sa manière de voir habituelle à laquelle ils sont rompus. Et de là, — comme en campagne ils sont les organes incessants, les aides de l'action directrice du commandement à tous les degrés, — unité de direction, unité d'action dans les armées.”

In vreedestijd worden de officieren van den Staf werkzaam gesteld, hetzij bij de staven der legerkorpsen en divisiën, hetzij bij den Grooten Generalen Staf, waar zij bestemd zijn in oorlogstijd den staf van den opperbevelhebber of de staven der legers te vormen. Zij worden nooit als ordonnans-officieren gebezigd en wijden zich uitsluitend aan de voorbereiding voor den oorlog en voor hunne rol van helpers der bevelvoering.

In de staven der legerkorpsen en divisiën wordt alle bureau-arbeid, die betrekking heeft op personeele zaken, op de administratie der troepenkorpsen, enz., door de officieren van de Adjutantur verricht, terwijl alles wat op de militaire justitie betrekking heeft, mede aan afzonder-

lijke officieren opgedragen is. Men acht hunne opleiding blijkbaar te kostbaar, de door hen verworven kundigheden van te groote beteekenis, om zulke bijzondere krachten te bezigen ook voor het meest eenvoudige bureauwerk, en zulks te eerder, omdat door aan hen werkzaamheden op te dragen, die even goed door in intellectueelen zin minder hoog staand personeel verricht kunnen worden, hun tijd en hun aandacht dermate in beslag genomen worden, dat hunne volkomen geschiktheid, om in oorlogstijd als organen der bevelvoering op te treden, daardoor verminderen zou. Op de zelfde wijze wordt bij den Grooten Generalen Staf gehandeld, waar de officieren van den voormaligen „Nebenetat” — thans de aan den Grooten Generalen Staf toegevoegde officieren — als mede de officieren der „Adjutantur” belast zijn met alle neven-werkzaamheden, zelfs de geographie, de topographie, de statistiek en de inlichtingendienst.

Hoe groote zorg ook aan de recruteering en de voorbereiding van den Generalen Staf besteed worden, hierdoor zou nochtans de eenheid van richting en van handeling niet gewaarborgd zijn, als de denkbeelden en inzichten van de bevelhebbers der legers en van de korpscommandanten in eenigszins belangrijke mate afweken van die der staven. Vroeg of laat zouden zich dan wrijvingen voordoen, die zeer ten nadeele van den gang der operatiën kwamen, zooals zich in den aanvang van den oorlog van 1870 met den commandant van het 1ste Leger, Generaal STEINMETZ, hebben voorgedaan. Hierin heeft men intusschen voorzien door de wijze van bevordering, die bij het Duitsche leger gevolgd wordt.

De bevordering heeft, overeenkomstig de te dien aanzien bestaande traditie, strikt en uitsluitend volgens ancienniteit plaats, tot en met den rang van majoor in elk troepenkorps, tot en met den rang van kolonel in elk Wapen, en voor de generaalsrangen over het geheele leger.

Te hooge leeftijd in de hoogere rangen, welke bij gemis aan leeftijds-grenzen zou kunnen voorkomen, wordt vermeden door uit het leger te verwijderen de officieren, die — op welken leeftijd ook — de vereischte fysieke of intellectuele eigenschappen niet meer of in mindere mate dan hunne ranggenooten bezitten.

Ook in den Generalen Staf geschiedt de bevordering, evenals in de verschillende Wapens, naar ouderdom van rang; niettemin winnen de officieren van dit dienstvak altijd twee tot vier jaren op hunne tijdgenooten in het leger, hetzij doordien de luitenants, die in den Generalen Staf treden, eerder tot kapitein van den Staf bevorderd worden, hetzij doordien men de bevordering dezer kapiteins bij den Staf verhaast, dan wel hen tijdelijk bij een regiment plaatst, waar zij voor hunne bevordering tot majoor in gunstige verhouding komen. Dit voorrecht, aan de officieren van den Staf toegekend, vindt in het Duitsche leger geen bestrijding, omdat men dit beschouwt als „la conséquence naturelle des garanties qu'offrent le recrutement et l'instruction des officiers d'état-major, du prestige dont ils jouissent universellement, des ser-

vices exceptionnels qu'ils rendent à l'armée". En dank zij dezen maatregel, worden bijna alle plaatsen van divisie- of legerkorpscommandant toegewezen aan officieren, die van den Generalen Staf afkomstig zijn.

Na aan den oorlog van 1870 tal van voorbeelden ontleend te hebben, waaruit kan blijken, hoe voortreffelijk de dienst van den Generalen Staf in dien oorlog georganiseerd was, en welke hoogst belangrijke invloed daardoor op den loop van de operatiën werd verkregen, besluit de Generaal ZURLINDEN zijne beschouwingen over het Duitsche leger met de woorden: „Les états-majors des armées, choisis, formés, instruits de longue main par ses (MOLTKE's) soins, étaient remarquablement préparés pour éviter toute erreur d'interprétation dans l'exécution de ses instructions; pour faire tendre toutes les volontés, toutes les énergies, vers le but qu'il indiquait au nom du souverain-généralissime. En outre, les chefs des états-majors des armées étaient ses élèves du grand état-major, ses amis; dans les circonstances difficiles, il correspondait directement avec eux pour mieux les orienter sur les intentions du haut commandement. Les officiers qu'il envoyait suivre les opérations des armées, étaient toujours écoutés, parce que toute l'armée savait que leurs indications seraient approuvées par le souverain.”

Na de oorlogen van 1866 en 1870 werd in de meeste Europeesche legers het Duitsche voetspoor ten aanzien van de organisatie van den Generalen Staf gevolgd.

De organisatie van den Oostenrijk-Hongaarschen Generalen Staf dateert van 1875, de Chef van dien Staf is minder zelfstandig, daar hij niet *alleen* onder het Staatsopperhoofd, als in Duitschland, doch tevens onder den Minister van Oorlog gesteld is. Overigens zijn zijne bevoegdheden en zijn werkkring van geheel den zelfden aard. De dienst in alle stafbureaux is mede zóó geregeld, dat de officieren zoo min mogelijk van hun eigenlijken werkkring — voorbereiding voor den oorlog — worden afgeleid en zooveel mogelijk van het z.g. bureauwerk ontheven zijn. De laatstbedoelde werkzaamheden worden hier toevertrouwd aan officieren, die van de troepenkorpsen gedetacheerd zijn, aan officieren, behorende tot de sedentaire korpsen van den „Armeestand” of zelfs aan gepensioneerde officieren.

De Generale Staf vormt een bijzonder dienstvak, opengesteld voor de officieren van alle Wapens, die daarvoor de geschiktheid bezitten, doch waaruit zij, wier bruikbaarheid verminderd is, weder verwijderd worden. Alvorens definitief bij den Staf geplaatst te worden, maken de officieren, die aan het eindexamen van de Hoogere Krijgsschool hebben voldaan¹⁾, een stage bij dit dienstvak door. Dat eindexamen

¹⁾ Ook zij, die den hooger en technischen cursus voor artillerie en genie gevolgd hadden, en voor den Vestingstaf bestemd waren, kwamen tot dusverre hiervoor in aanmerking. Sedert Juni 1905 is deze hoogere technische cursus met de Krijgsschool saamgesmolten.

besluit den tweejarigen cursus aan de Krijgsschool; intusschen kunnen ook officieren, die den cursus niet gevolgd hebben, daaraan deelnemen. Het aantal officieren, dat jaarlijks tot de Krijgsschool wordt toegelaten, is grooter dan voor de recruiteering van den Generalen Staf zou noodig zijn, zoowel om daardoor het hooger militair onderwijs meer in het leger te verspreiden, als om eene ruimere keuze voor de plaatsing bij den Generalen Staf te hebben.

Later heeft nog eene zeer belangrijke selectie plaats door het hoofd-officiers-examen, waaraan de kapiteins van den Generalen Staf moeten voldoen, alvorens zij tot een hooger rang bevorderd worden. Ook aan dit examen kunnen kapiteins en hoofdofficiëren deelnemen, die niet tot den Generalen Staf behooren.

De officieren van den Staf worden gedurende hunne loopbaan meermalen bij hun Wapen gedetacheerd om een commando te voeren; als kapitein moeten zij gedurende twee jaren bij hun Wapen dienst doen. De hogere rangen in het leger zijn bijna uitsluitend voor de officieren van den Generalen Staf bestemd. In het Oostenrijk-Hongaarsche leger geschiedt de bevordering volgens ancienniteit, tot en met den rang van kolonel in elk Wapen en voor de generaalsrang over het geheele leger. Enkele benoemingen kunnen door den Keizer bij keuze geschieden; deze plaatsen zijn volgens de voorschriften bestemd voor de officieren, die zich bijzonder onderscheiden hebben, hetzij bij het volgen van den cursus aan de Krijgsschool of aan de hogere artillerie- en genieschool, hetzij, doch meer bij uitzondering, bij hun Wapen. Recht op bevordering volgens ancienniteit hebben alleen zij, wier conductelijsten gunstig luiden, terwijl de kapiteins bovendien examen voor den hoofdofficiërsrang moeten doen.

De bevordering bij den Staf geschiedt uitsluitend volgens ancienniteit; de verdeeling der rangen over de officieren van het dienstvak is zoodanig berekend, dat hunne promotie sneller is dan die bij de Wapens. Ten gevolge hiervan en ook omdat gunstige voorwaarden voor hen bestaan ten aanzien van de bevordering tot den generaalsrang, winnen zij gemiddeld 3 jaren op hunne collega's bij de Wapens.

In Italië staat de Chef van den Generalen Staf onder de bevelen van den Minister van Oorlog. In oorlogstijd is hij chef van den staf van het oppercommando, in vreedetijd staat hij aan het hoofd van het dienstvak van den Generalen Staf.

Bij de verschillende staven worden de officieren van den staf zoo veel mogelijk ontheven van den eigenlijken bureau-arbeid; hierin wordt voorzien door kapiteins van alle Wapens, z.g. applicati en door comptabele officieren.

Het dienstvak van den Generalen Staf is gesloten en wordt gerecruiteerd uit hen, die de Krijgsschool te Turijn bezocht hebben. Ook deze school heeft, behalve hare hoofdtaak, tot doel de hogere militaire wetenschappen in het leger te verspreiden. Jaarlijks worden 60 officieren

— kapiteins en luitenants — toegelaten tot den 3-jarigen cursus, aan het einde waarvan een examen wordt afgenomen. De leerlingen, die dit examen met goed gevolg afleggen, ontvangen een „brevet van bekwaamheid” en worden of dadelijk bij den Staf geplaatst, of eerst later na een stage bij den troep; de overigen verblijven voortdurend bij den troep. De officieren van den Generalen Staf moeten een commando voeren bij den troep gedurende twee jaren als kapitein of gedurende één jaar als majoor en in den rang van kolonel gedurende twee jaren. Zij, die de Krijgsschool met een brevet verlaten, hebben *allen* recht op bevordering bij keuze tot kapitein of majoor, zoodra zij eene zekere ancienniteit bereikt hebben. De bij den Staf geplaatste opperofficieren genieten ten aanzien van bevordering van andere voordeelen, in dier voege dat de hoogere rangen bijna uitsluitend door gebreveteerde officieren bezet worden, terwijl de hoogste rangen geschonken worden aan hen, die op grond van hunne verdienste als hoofdofficier bij den Staf dienen.

In het Russische leger maakte de Chef van den Generalen Staf tot voor korten tijd deel uit van het Departement van Oorlog; sinds 4 Juli l.l. staat deze autoriteit rechtstreeks onder den Keizer en geheel zelfstandig aan het hoofd van zijn dienstvak.¹⁾ Het dienstvak van den Generalen Staf wordt uitsluitend gerecruteerd uit de leerlingen der Nicolaas-academie. De cursus duurt 2½ jaar, terwijl jaarlijks ongeveer 80 officieren toegelaten worden. De eerste 50 nummers van de ranglijst, die op het eind van den cursus opgemaakt wordt, worden bij den Staf geplaatst en dienen, behoudens verplichte stages en het voeren van commando's bij den troep, gedurende hunne geheele carrière bij den Generalen Staf. Ten aanzien van bevordering verkeerden zij in zeer gunstige verhoudingen; daar de bevordering in het Russische leger ten deele bij keuze, ten deele volgens ouderdom van rang geschiedt, zijn de hoogere rangen niet uitsluitend voor de officieren van den Generalen Staf bestemd.

In het Japansche leger schijnt de organisatie van den Generalen

¹⁾ Zie hieromtrent: Bulletin de la Presse etc., N°. 513, onder Nouvelles militaires de l'étranger, en Neue mil. Blätter, Nos. 10—13, Mängel und Reformbestrebungen beim russischen Generalstab. De fouten, welke in het laatste artikel aangewezen worden, zijn in hoofdzaak: 1. te korten duur van den dienst in den troep (3 jaar, de aspiranten worden intusschen in het 3e jaar geheel of gedeeltelijk vrij van dienst gesteld, om zich voor het examen voor te bereiden), vóór de officieren tot de Krijgsschool worden toegelaten; 2. te weinig aanraking met den troep gedurende den diensttijd bij den Generalen Staf; 3. te veel bureau-arbeid en te weinig voorbereiding voor den eigenlijken stafdienst; 4. tijdelijke plaatsing van officieren in hoogere administratieve betrekkingen, welke tot den dienst bij den Generalen Staf in geenerlei betrekking staan; 5. Plaatsing van den Chef van dit dienstvak onder den Minister van Oorlog. (Hierin is, zooals wij boven zagen, thans wijziging gebracht.)

Staf geheel naar de Duitsche gecopieerd te zijn. De Chef van den Generalen Staf staat rechtstreeks onder den Keizer. Vóór den oorlog bekleedde de Maarschalk OYAMA de functiën van Chef van den Staf, ook de Generaals KOEROKI, NODSOE, OKOE en NOGI hebben bij den Generalen Staf gediend.

In zijne beschouwingen over het Fransche leger begint de Generaal ZURLINDEN er op te wijzen, dat — terwijl in Pruisen onvermoeid gestreefd werd naar vermeerdering der hoogere krijgskundige kennis in het leger, naar steeds betere voorbereiding van den Generalen Staf voor zijn oorlogstaak — „l'armée française n'avait pas songé un seul jour avant 1870, à l'utilité, à la nécessité des hautes études de guerre... Que pouvait on apprendre à l'armée qui avait créé la tactique des tirailleurs, dont l'attaque à la baïonnette était irrésistible, qui avait tenu tête à toute l'Europe, qui avait promené ses drapeaux victorieux dans toutes les capitales. Était-ce par l'étude, par l'instruction péniblement acquise, que ces glorieux résultats avaient été obtenus! N'étaient-ils pas la preuve manifeste qu'à la guerre tout dépend de la valeur des troupes, du coup d'oeil, de l'inspiration des chefs, et que la guerre s'apprend par la guerre, et uniquement par la guerre!”

„Notre armée s'était endormie sur des succès incomparables que lui avaient fait réaliser des généraux improvisés, et surtout un chef de génie (NAPOLEON), n'ayant aucune préparation apparente. Elle était persuadée qu'elle recommencerait, quand on le voudrait, et que rien ne résisterait à son entrain, à sa fougue, à sa confiance en elle-même.”

Droevige, in hare gevolgen zoo noodlottige dwaling! Want te recht wijst de S. er op, dat het succes, in de oorlogen der Revolutie verkregen, alleen mogelijk was geworden, omdat „les troupes ont eu le temps de se discipliner, de s'aguerrir pendant les campagnes mêmes; les chefs improvisés ont eu le temps de réfléchir, de s'asseoir dans leur commandement.” En toen in de dagen van het schrikbewind de leiding der operatiën aan de handen van deze laatsten ontglipte en uitsluitend berustte bij het comité de salut public en zijne vertegenwoordigers, toen bleef althans de eenheid van leiding, de eerste waarborg voor de overwinning bestaan, terwijl de langzaamheid, waarmede de oorlog te dien tijde gevoerd werd, het invoegen van deze schakel in de bevelvoering althans niet onmogelijk maakte. „Avec le système de guerre actuel, de pareilles interventions amèneraient fatalement la défaite. Et du reste, dans les glorieuses années, qui suivirent la Terreur, CARNOT a renoncé à avoir des représentants auprès des commandants en chef. Il a reconnu combien il était indispensable de laisser à ceux-ci la pleine initiative pour les moyens d'exécution, et s'est contenté de leur indiquer, parfois avec trop de détails, le but général.

En wat is er van de bewering, dat NAPOLEON's genie zich zonder eenige voorbereiding heeft ontwikkeld? De Generaal ZURLINDEN toont aan hoe, afgescheiden van zijn vroegere studiën, de toekomstige keizer

van Frankrijk zich tusschen 1792 en 1796 ernstig voorbereidde voor het vervullen van de groote rol, welke hij zichzelf toebedeeld had. „Sa période de recueillement, commencée en 1792, est terminée. Il en a profité pour mûrir, par le travail en la réflexion, les hautes qualités de son esprit. Dans les deux dernières années, de 1794 à 1796, cette préparation s'est faite: non plus avec un dessein général vague, indéterminé; mais avec l'intention bien arrêtée de commander en chef l'armée d'Italie. Elle lui a permis d'agir en maître, dès le début de sa campagne de 1796. Avec une intelligence pratique, un bon sens, une sûreté de jugement, une connaissance du coeur humain, une prescience de la guerre, qui sont bien le génie, NAPOLEON a su faire un choix dans ce qu'il a lu sur la guerre”.

NAPOLEON heeft zich weinig moeite gegeven zijne stafofficieren voor hunne oorlogstaak voor te bereiden, zij waren uitsluitend de organen, met het overbrengen van zijne bevelen belast. Door zijn groot genie, zijn onuitputtelijke werkkraft in staat gesteld alles, zelfs de details, te omvatten, kon hij hunne meer werkdadige hulp ontberen. Doch toen de dagen van rampspoed aanbraken, heeft ook hij de onvoldoende voorbereiding van de staven ernstig gevoeld. In 1812 erkende hij het zelf, b.v., toen hij, van den staf van den koning van Westfalen sprekende, neerschreef: „L'état-major est organisé de manière qu'on n'y prévoit rien”. En in 1815 was een verkeerd begrepen, verkeerd overgebrachte order van ERLON oorzaak, dat de slag van Ligny geen meer beslissende uitkomst opleverde; een feit, waardoor het drama van Waterloo werkelijk werd voorbereid. ¹⁾ De generaals en lagere officieren der NAPOLEONTISCHE legers waren ongetwijfeld weinig ontwikkeld, maar de oorlogservaring vulde de leemten hunner kennis aan. De onafgebroken reeks van veldtochten en veldslagen had het leger geschonken, wat bij gebreke van „eenheid van leer” zeker niet minder goed was, nl.: „eenheid van opvatting”.

Na 1815 had men moeten bedenken, dat het gedurende lange vredesperioden onontbeerlijk is het gemis aan oorlogservaring aan te vullen door studie, en het gemis aan „eenheid van opvatting” — de vrucht der ervaring — door „eenheid van leer”. De in den Krim en in Italië gevoerde oorlogen hadden door hun bijzonder karakter de leemten in de oorlogsvoorbereiding niet aan het licht doen treden, terwijl de koloniale oorlogen ten onrechte in hooge mate er toe bijdroegen het zelfvertrouwen van en het vertrouwen in het leger te vergrooten. Noch de natie, noch het leger begreep, „que, tout en aguerrissant les troupes, la guerre coloniale n'est pas suffisante pour les préparer entièrement, et surtout pour préparer le commandement à la grande guerre.”

„Dans celle-ci, tout doit être sacrifié, au début, à la concentration à outrance des efforts pour joindre, et chercher à terrasser par la bataille,

¹⁾ Zie ook het zeer belangwekkende opstel van den Generaal ZURLINDEN, getiteld: Ligny et Waterloo, in de Revue des deux Mondes van 1 Januari 1906,

un adversaire égal en force, en armements, en valeur. Les questions de terrain, l'occupation de territoires ou de positions ne sont alors que d'ordre secondaire; elles n'interviennent que comme moyens de faciliter la bataille. Ce n'est qu'après la bataille qu'elles reprennent leur valeur."

„Dans la guerre coloniale, l'assaillant a généralement une supériorité écrasante sur l'adversaire par l'armement, par l'organisation, par la discipline; il est sûr de le battre, quel que soit le moment où il le rencontrera. Disposant du temps, il peut utiliser l'espace à son gré, atteindre tel territoire, occuper telle position, pour mieux surmonter les véritables difficultés de ce genre de guerre: l'organisation des communications, le ravitaillement, la santé des troupes... Les préoccupations du commandement sont différentes dans les deux guerres. L'une d'elle ne prépare pas nécessairement à l'autre."

De oorlog van 1870 heeft dit ten duidelijkste bewezen en de oogen van het Fransche leger geopend voor de groote onvolkomenheden, welke dat leger aankleefden.

Na dezen oorlog werd de hand met kracht aan den ploeg geslagen; van de hervormingen, die hiervan het gevolg waren, van de instellingen, welke dientengevolge in het leven geroepen werden, zijn het, met betrekking tot het hier besproken onderwerp, de État-major général de l'armée, de École supérieure de guerre et de Conseil supérieur de guerre, die hoofdzakelijk onze aandacht vragen.

Deze drie instellingen hebben ruimschoots gegeven, wat men er van verwachtte.

De Generale Staf is belast geweest met de voorbereiding van de mobilisatie en concentratie der legers, van hunne verbindingen en van hunne verpleging, terwijl daaraan is opgedragen geworden in vreedstijd „de veiller à l'instruction générale de l'armée, de suivre les progrès des armées étrangères. De „Revue militaire de l'étranger" en de „Revue historique" werden door den Generalen Staf bewerkt. Voorts werd geen enkel reglement, betrekking hebbende op het optreden van het leger in oorlogstijd, noch eenige wijziging in zulk een reglement tot stand gebracht, zonder zijne medewerking, waarbij dit dienstvak er in geslaagd is eene volkomen overeenstemming te bewaren tusschen de reglementen der verschillende Wapens en daardoor de eenheid van leer in het geheele leger te handhaven. Het belangrijkste reglement is in dit opzicht, dat hetwelk betrekking heeft op den dienst te velde.

De Ecole supérieure de guerre heeft ten volle aan haar opdracht voldaan goede officieren van den Staf op te leiden en de hogere krijgskundige studiën in het leger te verspreiden. De daar gevolgde rationeele en practische methode van onderwijs berust, zoowel voor de strategie als voor de tactiek, op de bestudeering van de oorlogen van NAPOLEON en die van meer recenten datum, en bestaat hoofdzakelijk in oefeningen op het terrein en op de kaart, aangevuld door theoretische studiën.

De officieren, die aan het eindexamen van de Krijgsschool voldaan hebben, ontvangen een brevet en worden te hunner tijd geroepen tot

aanvulling van den Generalen Staf, die geen gesloten dienstvak vormt. Door hunne opleiding zijn zij buiten twijfel goed voorbereid, om als helpers der bevelvoering op te treden, en later zelf de hoogste rangen in het leger in te nemen. Door hun verblijf in de regimenten beantwoorden zij mede aan het doel der Krijgsschool: verspreiding der hoogere krijgskundige studiën in het leger. Bij den staf geplaatst, werd hun tijd tot dusverre echter te veel door bureau-arbeid, niet in rechtstreeksch verband staande met de voorbereiding voor hunne oorlogstaak, in beslag genomen.

De Generaal ZURLINDEN wil in dit euvel voorzien door den dienst bij den Generalen Staf op te dragen aan gebreveteerde en aan Stafofficieren. Het brevet zou verleend worden aan allen, die aan het eindexamen van den 2-jarigen cursus aan de Krijgsschool voldaan hebben, terwijl de meest geschikten onder deze officieren een derde cursusjaar zouden volgen, waarin, opnieuw door een examen, uit dezen de kandidaten voor den Generalen Staf zouden worden aangewezen.

Beide examens zouden ook openstaan voor officieren uit het leger, die den cursus om eene of andere reden niet hadden kunnen volgen, mits de door hunne chefs uitgebrachte beoordeeling aan de zelfde eischen voldoet, die voor de toelating op de Krijgsschool gesteld zijn.

In vreedestijd zouden de Stafofficieren uitsluitend belast worden met werkzaamheden op de voorbereiding voor hunne oorlogstaak betrekking hebbende, terwijl de gebreveteerde officieren met den z.g. bureau-arbeid belast zouden worden. Beide categorieën zouden meermalen voor dienstvervulling bij den troep moeten worden aangewezen.

Ten einde te ontmoet te komen aan de o.a. door den Generaal ZURLINDEN geopperde bezwaren, ten aanzien van de diensten, die van de officieren van den Generalen Staf gevorderd worden, is door den Minister van Oorlog bij rondschrijven van 29 Mei l.l. bepaald, dat deze officieren voortaan moeten ontheven worden van al die werkzaamheden, welke door Archivisten of administratief personeel vervuld *kunnen* worden en waarbij geen nadeelige gevolgen van eventueele indiscretie te vreezen zijn. Een stap in de goede richting dus!

Voor de bestudeering van vraagstukken van zeer belangrijken aard beschikt de Minister van Oorlog over den Conseil supérieur de guerre, welks werkzaamheid voorbereid wordt door de bestudeering der betrekkelijke vraagstukken door den Generalen Staf. Bovendien heeft de instelling van den Raad ten doel de opperofficieren, die aangewezen zijn om in oorlogstijd de legers te commandeeren, in staat te stellen zich voor die gewichtige functie voor te bereiden.

Hierdoor worden wij, als vanzelf, geleid tot de bespreking van de hoogere aanvoering in oorlogstijd.

De hulpmiddelen der hedendaagsche oorlogvoering maken eene beslissende ontmoeting der wederzijdsche strijdkrachten, slechts korten tijd na het uitbreken van den oorlog, mogelijk. Het komt er dus voor elk volk op aan gereed te zijn om in die eerste periode van den krijg met

alle energie te kunnen handelen. De elementen, die hierbij een hoofdrol vervullen, zijn: de snelheid en regelmatigheid van de mobilisatie en concentratie der legers; het aantal en de oorlogswaarde der troepen, die op het oogenblik der oorlogsverklaring onder de wapenen zijn, maar bovenal de energie en het kalm overleg van de hoogere aanvoering en van de Regeering, te midden van de gebeurtenissen, die elkander snel, ja, onophoudelijk zullen opvolgen. Elk verzuim, zoowel in de organisatie en de voorbereiding van de hoogere aanvoering, als in de voorziening ten aanzien van de rol der Regeering, kan voor het land de noodlottigste gevolgen hebben.

Het beeld van hetgeen de Regeering ten aanzien van de hoogere aanvoering behoort te doen, ontleent de Generaal ZURLINDEN aan de volgende anecdote.

Ten tijde van den Kardinaal DE RICHELIEU, in 1640, werd Atrecht belegerd door drie Fransche legers, onder de bevelen van de Maarschalken DE CHAULNES, DE CHÂTILLON en DE LA MEILLERAYE. Toen de Spanjaarden tot ontzet van de vesting oprukten, hielden deze Maarschalken krijgsraad, ten einde te beslissen, of zij hunne insluitingsliniën al dan niet zouden verlaten, om den vijand slag te leveren, en daar zij het hierover niet eens konden worden, zonden zij DE FABERT, de toekomstige maarschalk van Frankrijk, tot den Kardinaal om zijne orders te vragen. Deze nu antwoordde: „Toen de Koning U het opperbevel over zijne legers toevertrouwde, achtte hij U daartoe geschikt. Het is hem volkomen het zelfde of Gij al dan niet Uwe liniën verlaat, maar Gij staat er met Uw hoofd borg voor, dat de stad genomen wordt”. En Atrecht *werd* genomen. Uit deze boutade van den Kardinaal DE RICHELIEU nu, kan men de voornaamste verplichtingen van elk gouvernement met het oog op den oorlog affeiden, n.l.:

De bevelhebbers der legers benoemen; hun het te bereiken doel aangeven; zich er voor wachten om in te grijpen in de wijze van uitvoering, die geheel ter beoordeeling van de militaire chefs moet blijven; en deze verantwoordelijk stellen voor de wijze, waarop zij de operatiën leiden.

Vooraf dit laatste beginsel is niet nieuw. In zijne „Gedenkschriften” laat XENOPHON reeds SOCRATES zeggen: „Daar het lot der Republiek dikwijls in handen der aanvoerders berust, moeten *zij* ten strengste gestraft worden, die, dit ambt begeerd hebbende, zich niet de moeite gaven om de daarvoor noodige geschiktheid te verwerven”.

Daar er in Frankrijk geen sprake van zijn kan, dat het Staatsopperhoofd tevens opperbevelhebber is; de vrees voor de veiligheid der republikeinsche instellingen er wel steeds van weerhouden zal, de functiën van opperbevelhebber — d.i. bevelhebber van alle strijdkrachten — aan een der officieren op te dragen, en men zelfs vreest, dat reeds in vreedestijd aangewezen bevelhebbers der legers een gevaar voor de Republiek zouden kunnen opleveren, moet men de voorbereiding der aanvoering wel op geheel anderen leest schoeien, dan zulks b.v. in

Duitschland mogelijk is. Men heeft het vraagstuk nu in dien zin opgelost, dat men reeds in vreedestijd voorwaardelijk, d.w.z. met volle vrijheid voor elke Regeering om op het beslissend oogenblik daarvan af te wijken, een zeker aantal opperofficieren aanwijst om in geval van oorlog als bevelhebbers der legers op te treden, opdat zij, te voren hiervan verwittigd, zich zouden kunnen voorbereiden voor de gewichtige rol, welke voor hen is weggelegd. Onder die hoogere commandanten bekleedt de opperbevelhebber der legers in het Noord-Oosten, de z.g. generalissimus, ongetwijfeld de eerste plaats; zijne keuze moet meer dan eenige andere van het hoogste belang geacht worden: „le généralissime aura besoin d'activité physique; mais il devra surtout se distinguer par ses hautes qualités de jugement, de bon sens, d'intelligence, et, par-dessus tout, de caractère, de force d'âme, de volonté”. Voor hem, die aan die eischen voldoet, moet dan ook geen leeftijds grens gelden, „le gouvernement doit avoir le droit de le conserver, tant qu'il le juge utile pour le pays”.

De hier bedoelde officieren, alsmede hunne aangewezen plaatsvervangers, nu, houden als leden — de generalissimus als onder-voorzitter — van den oppersten Krijgsraad ¹⁾, te Parijs verblijf, waar zij bij den Grootten Generalen Staf alle inlichtingen kunnen bekomen, die zij voor hunne voorbereiding behoeven. Daar zij tevens als leger-inspecteurs optreden, zijn zij in de gelegenheid de onder hunne orders gestelde korpscommandanten, divisie- en brigade-generaals en chefs van korpsen te leeren kennen, terwijl zij door de leiding der groote manoeuvres het contact met den troep houden. Een bezwaar, aan deze regeling verbonden, is, dat zij geen staf hebben, doch alleen over eenige ordonnansofficieren beschikken, die hun vredes-bureau vormen. Niet ten onrechte vreest men, dat deze bureaux ook in oorlogstijd zullen blijven bestaan, in dien zin, dat de generaals ook dan bij voorkeur zullen blijven samenwerken met hunne helpers gedurende de vredesperiode, en daardoor afbreuk gedaan zal worden aan de vertrouwelijke verhouding, welke tusschen elken commandant en de officieren van zijn staf moet bestaan. Waar deze ontbreekt, waar andere personen zich tusschen den bevelhebber en zijne natuurlijke raadslieden dringen, ontstaan tweeslachtige toestanden, waarvan men uit den oorlog van 1870 de noodlottige gevolgen kan leeren kennen, als men kennis neemt van de verhouding tusschen Maarschalk BAZAINE en zijn chef van den staf, Generaal JARRAS, of tusschen Generaal BOURBAKI, commandant van het Oosterleger en den Generaal BOREL. „Recevant les ordres au dernier moment, sans avoir le temps de les étudier et même de les comprendre, ces chefs d'état-major se sont trouvés dans l'impossibilité de remplir le rôle de prévoyance, qui aurait dû leur incomber, de parer aux difficultés d'exécution des ordres, d'orienter à temps les chefs des troupes et des services, de préparer les officiers d'état-major à intervenir sur les lieux, auprès des commandants de trou-

¹⁾ De Chef van den Grootten Generalen Staf is mede lid van dezen Raad.

pes, pour que partout l'action se poursuive dans le sens et vers l'objectif indiqués par le chef suprême.

Eene herhaling van dergelijke toestanden zou in Frankrijk te eerder te vreezen zijn, omdat de Generale Staf daar niet die mate van zelfstandigheid *kan* hebben, welke deze b.v. in Duitschland bezit, waar de Chef van dit dienstvak onmiddellijk onder den Keizer-Opperbevelhebber staat, terwijl daarentegen in Frankrijk de legerbevelhebbers rechtstreeks verantwoordelijk zullen zijn aan de Regeering, en dus aan de officieren van den Generalen Staf geene andere verantwoordelijkheid, dan die tegenover de chefs, onder welke zij werkzaam zijn, kan opgelegd worden. „Donner à l'état-major une responsabilité spéciale, immédiate, aux armées, serait organiser la dualité du commandement, et, par suite, l'indécision, le trouble dans la direction des opérations. Pour nous, l'état-major ne peut être que l'instrument du commandement, mais il est son aide le plus essentiel, le plus précieux: il doit être perfectionné sans relâche.”

Ten aanzien van de hoogere aanvoering stelt de Generaal ZURLINDEN ten slotte volkomen te recht den eisch, dat deze niet langer bij decreet, doch, ter verzekering van de noodige stabiliteit, bij de Wet geregeld zal worden.

Gedurende den oorlog moet de opperste leiding der operatiën bij de Regeering blijven berusten. „Il faut qu'il indique le but à atteindre sur les différents théâtres d'opérations. Il faut aussi que son action se fasse sentir ferme, énergique, prévoyante, pendant le cours même des opérations. Avec les masses considérables mises en mouvement, l'orientation de la guerre ne tardera pas à être modifiée par les événements, par les batailles. Il importe que le gouvernement puisse, sûrement et sans perdre de temps prescrire les mesures exigées par ces modifications sur les différents théâtres d'opérations.”

Om deze rol te kunnen vervullen, moet de Regeering intusschen over een orgaan beschikken, dat geheel gereed is, haar in deze uiterst gewichtige en moeilijke taak te steunen. Dit orgaan nu, wordt gevormd door den Chef van den Generalen Staf met de officieren van zijn dienstvak, die niet voor den dienst der legers benoodigd zijn. „Après avoir préparé la guerre dans ses grandes lignes comme dans ses menus détails, le chef d'état-major de l'armée sera, pendant la guerre même, un aide précieux, indispensable pour le gouvernement. Parmi ses grandes attributions, celle qui demandera le plus de tact et de fermeté sera celle de rappeler, — parfois au milieu des inquiétudes et de la surexcitation de l'opinion publique — combien il importe que les considérations de politique intérieure ne viennent pas peser sur les événements de la guerre, et entraîner de nouveaux Sedan, et peut-être de nouveaux Moukden; combien il est indispensable d'éviter tout ce qui pourrait, pendant l'action, contrecarrer l'initiative, ou troubler le sang-froid des commandants en chef, et de persister à leur témoigner l'entière confiance du gouvernement, jusqu'au jour où, après des signes bien nets

de défaillance ou de négligence, l'intérêt de la patrie exigerait leur remplacement."

De werkkring van den Chef van den Generalen Staf, zoo in vredes- als in oorlogstijd, stelt zeer hooge eischen: ervaring, een juist oordeel, een groot verstand, karakter en eene onuitputtelijke werkkraft. Waar men eenmaal den persoon gevonden heeft, die deze bijzondere eigenschappen bezit, „il faudrait pouvoir le conserver précieusement sans limite d'âge”.

Aan het slot van zijne belangrijke studie tot de bespreking der bevordering overgaande, stelt de Generaal ZURLINDEN voorop:

dat, terwijl men in de vreemde legers niets verzuimt om van het officierskorps eene intellectueele élite te maken; terwijl men uit die élite er eene tweede trekt, met zorg gekozen, zeer bekwaam en voortdurend beter voorbereid voor hare oorlogstaak, bestemd om de hoogere aanvoering te steunen en later zelf in de aanvulling van die hoogere aanvoering te voorzien; terwijl men aldus door de hoogere krijgskundige studiën alles doet geven, wat zij kunnen en moeten geven, om de hoogere leiding in den oorlog te verzekeren, om te vestigen „eenheid van leer” en „eenheid van handeling”; men in Frankrijk niets van dat alles aantreft noch heden ten dage noch voorheen.

Er bestaat niet, en er heeft nooit bestaan, in de Fransche wetten en voorschriften eene enkele bepaling, waardoor de hoogere rangen in het leger uitsluitend bestemd blijven voor die officieren, welke de waarborgen opleveren voor kennis en intellectueele voorbereiding, welke in overeenstemming zijn met deze hooge functiën en met de eischen van den modernen oorlog.

De bestudeering van de wijzigingen, welke achtereenvolgens in de Fransche regels voor de bevordering zijn aangebracht, doet daarin geen enkel hooger beginsel waarnemen, geen zweem van het besef, dat het organiseeren van de bevordering der officieren wil zeggen: het voorbereiden van het nuttig gebruik der volkskrachten, weshalve in dit vraagstuk, van zoo overwegende beteekenis voor het lot van het land, de bijzondere belangen, meer dan ergens elders, moeten wijken voor het algemeen belang.

Wij zullen den Generaal ZURLINDEN niet volgen in het treurig beeld, dat hij geeft van de wijze, waarop de bevordering in het Fransche leger geschiedt, een stelsel — als het dien naam verdient — berustende op eene oude Wet en op ministerieele beschikkingen van jongeren datum, waarbij de bevordering, in stede van te berusten op het gezonde beginsel, dat de besten, de hoogst begaafden aan het hoofd van het leger moeten gesteld worden, de hoogere rangen in de eerste plaats reserveert voor hen „qui afficheraient les idées du moment”. Toch verdienen die beschouwingen zeer zeker met aandacht gelezen en ernstig overwogen te worden.

Voor ons doel zij het voldoende te vermelden, dat de Generaal ZURLINDEN geen instemming betuigt met de ingediende ontwerpwet „des-

tiné à substituer, aux errements du choix et de l'ancienneté, un système compliqué de majorations progressives de l'ancienneté des officiers"; dat hij evenmin aanbeveelt het in Duitschland gehuldigde stelsel van bevordering naar ancienniteit met verwijdering der minder geschikten, doch dat hij in overweging geeft te blijven bij het door de wet van 1832 vastgestelde beginsel van bevordering bij keuze, „sauf à y apporter les perfectionnements répondant aux exigences des guerres actuelles, en ce qui concerne surtout l'instruction indispensable aux titulaires des différents grades de l'armée; sauf à y spécifier notamment que nul ne pourra devenir officier général s'il n'a pas satisfait aux hautes études de guerre; sauf aussi à y introduire des garanties sur les influences étrangères au bien de l'armée et au souci de la défense nationale.

Op deze gronden wenscht hij in de wet van 1832 de volgende wijzigingen:

1°. Niemand kan tot hoofdofficier bevorderd worden, ook niet bij ancienniteit, wanneer hij door zijne hiërarchieke chefs *niet* geschikt geoordeeld is, tenzij hij er in slaagt zijne geschiktheid te bewijzen voor eene speciale commissie, die evenzeer voor de belangen van den Staat als voor de rechten der ancienniteit heeft te waken.

2°. Ten aanzien van de ancienniteit, die gevorderd wordt om op de bevorderingstableaux te worden ingeschreven, verkrijgen de gebreveteerde officieren (zie blz. 100) een voorsprong van één jaar, de officieren van den Generalen Staf een voorsprong van twee jaren. In beginsel worden de brigadegeneraals uit de gebreveteerden, de divisiegeneraals uit de Stafofficieren gekozen.

3°. De bevorderingstableaux, waarop de bij keuze te bevorderen officieren geplaatst worden, worden opgemaakt voor alle officieren, behalve die van den Generalen Staf, door hunne onmiddellijke chefs en boven deze door de legerkorpscommandanten en de leger-inspecteurs; voor de officieren van den Generalen Staf door den chef van dit dienstvak. De Conseil supérieur de la Guerre, welks werkzaamheid in deze tot het strikt noodzakelijke beperkt moet worden, doet uit de op deze tableaux gebrachte officieren zooveel noodig eene nieuwe keuze, ter samenstelling van het definitieve tableau, binnen de grenzen van de door den Minister vastgestelde aantallen en onder zijn oppertoezicht.

In den aanvang van onze beschouwingen schreven wij, dat de studie van den Generaal ZURLINDEN onze aandacht ten volle verdient, dat de onderwerpen, welke daarin worden behandeld, voor alle natiën van evenveel gewicht zijn. Onder die natiën rekenen wij Nederland zeer zeker niet in de laatste plaats. Want al dateert onze Wet tot regeling van de bevordering, het ontslag enz. der militaire officieren bij de Landmacht eerst van den 9^{en} Juni 1902 en kan zij dus in dien zin niet wel als verouderd beschouwd worden, zij heeft het groote nadeel, dat zij nooit jong is geweest, dat zij, in den tijd, waarin zij ontstond,

niet het minst ten aanzien der bevordering, niet op de hoogte van haren tijd stond. Bij de bespreking van de ontwerpen van Wet, die zonder ingrijpende wijzigingen later tot Wet werden verheven (zie Mil. Spect., 1901, blz. 205), werd hierop reeds, zij het ook vruchteloos, gewezen.

Onze Wet bevat tal van belemmerende bepalingen, welke de Regeering kunnen beletten om op een bepaald oogenblik den door haar gewenschten persoon op de gewilde plaats te brengen; zij bindt de handen niet alleen onnoodig, maar vaak zonder eenig essentieel nut voor de zaak, terwijl zij daarentegen geen enkele scherp geformuleerde bepaling bevat, waardoor de bezetting van de hoogere rangen in het leger door de meest bekwamen *verzekerd* wordt. Wij leggen den nadruk op het woord „verzekerd”, omdat het geheel buiten onze bevoegdheid zou liggen, hier een oordeel over die bezetting te willen uitspreken. Maar wat wij wel, en zelfs met klem, als onze meening willen doen kennen — ons daarbij stellende op het standpunt, dat onweersproken overal en ten allen tijde „the right men on the right places” zijn geweest — is, dat waar het eene, voor de lotgevallen van den Staat, zoo hoogst belangrijke aangelegenheid geldt, de regeling daarvan niet aan de wisselende inzichten van onderscheidene personen, d.i. dus min of meer aan het toeval, mag worden overgelaten, maar dat, zoo ooit, dan zeker hier, dringend noodzakelijk is, dat de aanwijzing van de hoogere en hoogste autoriteiten in het leger *verzekerd* wordt volgens vaste regels, in een juist gedacht stelsel behoorende. Dit nu, ontbreekt in onze Wet ten eenen male.

Wel vindt men in die Wet eischen van diensttijd in den rang, van werkelijken dienst bij de korpsen van het leger, waaraan voldaan moet zijn, leeftijdsgrenzen, welke niet overschreden mogen worden, om voor bevordering in aanmerking te kunnen komen, te zamen bepalingen, die, althans zooals zij daar liggen, geen enkelen waarborg voor meeste geschiktheid geven, maar de naam van de hoogste instelling van militair onderwijs, onze hoogere onderwijsinrichting, wordt in die zelfde Wet met geen enkel woord genoemd; aan het met gunstigen uitslag volgen van die hoogere krijgskundige studiën wijdt de Wet rechtstreeks hare aandacht niet.

In stede dat het met gunstigen uitslag volgen van de lessen en oefeningen aan de Hoogere Krijgsschool, of het met gunstigen uitslag afleggen van een examen, waaruit blijkt, dat de geëxamineerde, ook zonder deze instelling te bezoeken, het zelfde peil van militaire kennis verworven heeft, den grondslag vormt, waarop de geheele bevordering in de hoogere rangen gegrondvest is, stelt de Wet bij de regeling der bevordering *bij keuze* daarvoor in de plaats eenige algemeenheden, als daar zijn: moedig en beleidvol gedrag, bijzondere talenten, kennis, geschiktheid en aanleg, ijverige beoefening der krijgswetenschap, aanhoudend loffelijk gedrag en prijzenswaardige ijver, alsmede verdienstelijke verrichtingen, iets wat aanleiding kan geven tot allerlei bijzondere appreciatiën of wat erger is tot het aanleggen van een zeer ongelijken

maatstaf bij verschillende Wapens, dan wel bij een zelfde Wapen in verschillende tijden.

Volgens de bepaling, vervat in art. 10, geschieden de bevorderingen over ieder Wapen, enz. afzonderlijk. Wij spreken hier nu niet van de bevorderingen tot en met den kolonelsrang, want het is vrij natuurlijk, dat deze als regel over elk Wapen afzonderlijk geschieden, doch geheel anders is het gesteld met de bevorderingen tot den rang van generaal, welke naam alleen reeds aanduidt, dat de opperofficieren niet aan eene bepaalde troepensoort onafscheidelijk verbonden gedacht moeten worden.

De evengenoemde bepaling houdt verband met de organisatie onzer strijdkrachten op voet van vrede en heeft, in verband daarmee, ten gevolge, dat onze hoogste leger-eenheden in oorlogstijd uitsluitend door officieren, van het Wapen der infanterie herkomstig, gecommandeerd zullen worden. Hiervoor is natuurlijk geen enkele reden, van het oogblik, dat de hoogere militaire vorming der officieren en hunne voorbereiding voor de hoogere aanvoering geheel onafhankelijk plaats heeft van het Wapen, waartoe zij aanvankelijk behoorden.

Nieuwe begrippen in de Wet op de bevordering willende nederleggen, zooals indertijd de M. v. T. vermeldde, was er dan ook alle aanleiding geweest, om de bevordering tot den generaalsrang over het geheele leger te doen plaats hebben, evenals de nieuwe organisatie van ons leger op voet van vrede afstand had moeten doen van het verouderde begrip: divisieën infanterie, doch daarvoor de uit de verschillende Wapens samengestelde divisie had moeten stellen. Daardoor had men niet alleen ten aanzien van de oefeningen der verschillende Wapens in onderling verband een goed werk gedaan, doch bovendien aan de hoogere aanvoering en de daarbij dienst doende staven in hun dagelijkschen werkkring eene betere voorbereiding voor de oorlogstaak geschonken, dan thans het geval is, omdat daarbij de details van den dienst der infanterie de aandacht uit den aard der zaak het meest tot zich trekken.

Door bij eene eventueele herziening onzer bevorderingswet, deze te doen plaats hebben met inachtneming der twee beginselen, die wij hiervoor stelden, gelooven wij, dat het mogelijk zal wezen de hoogere aanvoering langs volkomen regelmatigen en voor elkeen — die de daartoe noodige gaven bezit — openstaanden weg in handen van de meest bekwaamen te brengen en deze aanvoering daardoor op de beste wijze ten bate van de belangen van den Staat te verzekeren. ¹⁾

* * *

¹⁾ Naar aanleiding van hetgeen wij hiervoor op verschillende plaatsen aantekenden omtrent de „eenheid van leer”, wijzen wij terloops op het groote nut, dat voor ons gelegen zou zijn in het bezit van een voorschrift voor het optreden der verbonden Wapens, zooals in verschillende andere Staten gevonden wordt. Vooral nuttig voor ons, waar het optreden in onderling verband betrekkelijk weinig voorkomt.

Gedroogde Visch,

DOOR

M. C. BOON,

Kapitein-Intendant N. I. L.

(Vervolg en slot van blz. 48.)

Het zal wel niet nader behoeven te worden betoogd, dat op het nuttig effect van een voedingsmiddel op het menschelijk organisme de wijze van bereiding een overwegenden invloed zal uitoefenen. Dit is natuurlijk ook bij gedroogde visch het geval. Zooals uit blz. 42 van dit Tijdschrift (afl. N°. 1) blijkt, is het ontoebereid nuttigen wel mogelijk, doch geschiedt dit in den regel niet. Zelfs de armste inlander zal zijn stukje gedroogde visch vooraf een roostingsproces doen ondergaan. Ook door onze in Atjeh patrouilleerende troepen en marechaussee wordt gewoonlijk aldus gehandeld. Men legt de *ikan sepat* op gloeiende kooltjes vuur, en als de daarvan opstijgende geur verraadt, dat het roosteren niet langer moet worden voortgezet, neemt men de visch uit den haard, schrappt met zijn mesje de huid er af, voor zoover deze niet door de hitte van het vuur is verkoold, en is met zijne dierlijke spijsz gereed. Waarlijk eenvoudiger kan het bijna niet. Het ligt echter in de rede, dat deze wijze van bereiden niet de smakelijkste is, en alleen gevolgd wordt, wanneer de omstandigheden — zooals te velde — daartoe dwingen. In het garnizoen wordt de visch gewoonlijk in klapperolie gebakken. Hij wordt daartoe eerst behoorlijk gereinigd, de schubben en het vel weggeschrappt, zoo noodig even in lauw water geweekt, of geklopt en dan in de gloeiende klapperolie gedompeld om het bakkingsproces te ondergaan. Hoe croquant, hoe smakelijker het gerecht zich bij de rijst laat verorberen. Het is duidelijk, dat deze bereidingswijze toelaat, dat de visch eene aanzienlijke hoeveelheid cocos-olie absorbeert, waardoor de spijs niet alleen eene eiwitrijke, maar ook eene vetrijke voeding daarstelt. Deze bereiding vereischt uit den aard der zaak eenige meerdere zorg dan het roosteren, doch is overigens ook vrij eenvoudig, zoodat zij te velde ook wel voor eene goede toepassing vatbaar is te achten. Andere wijzen van bereiding, met fijngesneden Spaansche peper, azijn en soja, het bakken in een beslag van fijngestampd rijstmeel, enz. enz. zal ik

hier niet nader beschrijven. Compagniescommandanten, die hunne manschappen op deze kostjes willen onthalen, kunnen de recepten raadplegen, welke daarvoor worden opgegeven in de diverse Oost-Indische keukenboeken. Zij zullen dan ontwaren, dat bij de bereiding der verschillende gerechten ook onderscheid wordt gemaakt in de diverse soorten gedroogde visch, die daartoe kunnen worden gebezigd.

Verandering van spijs doet eten, zegt het spreekwoord, en dit beginsel moet vooral in het oog worden gehouden bij het gebruik van gedroogde visch, welk artikel door zijn groot zoutgehalte anders spoedig zou tegenstaan. Te recht schrijven daarom ook — zooals wij op blz. 43 gezien hebben — de algemeene leveringsvoorwaarden voor het Indische Leger voor, dat niet altijd de zelfde soort visch aan den troep mag worden geleverd, en beurtelings de soorten, die in het contract zijn aangegeven, moeten worden aangeboden. Uitdrukkelijk is evenwel de eisch gesteld, dat de gedroogde visch *zonder kop* moet worden geleverd, vermoedelijk met het doel het tarragewicht van het artikel tot een minimum te beperken, maar waaraan het nadeel is verbonden, dat de kleinere soorten, zooals de *ikan selar* en *ikan térie* van de levering zijn uitgesloten. Deze worden immers steeds met kop en al gedroogd, het verwijderen van dit deel van de visch zou bij eerstgenoemde soort den prijs te veel verhoogen en bij laatstgenoemde eenvoudig niet doenlijk zijn, omdat het vischje te klein is. Toch staan beide soorten blijkens den in de voorgaande aflevering opgenomen staat niet in voedingswaarde bij de overige daarin vermelde achter.

De mede in den staat genoemde *ikan djapoe* of *ikan samgé* is eene mij onbekende soort. Overigens zij ten overvloede aangeteekend, dat de door mij beschreven visschen uit den aard der zaak niet de eenige zijn, die in gedroogden toestand worden ter markt gebracht, het zijn wel de meest bekende en meest voorkomende soorten, doch het aantal variëteiten gedroogde visch is groot. Zoo wordt in de Westers-afdeeling van Borneo o.a. veel *ikan tengiri* gedroogd, die ook tot de makreelsoorten behoort; ook op Sumatra's Oostkust schijnt deze visch bijzonder veel gevangen en gedroogd te worden.

Een eisch, welke niet in de reeds meer aangehaalde voorwaarden van levering is opgenomen, maar waarop, zooals ik op blz. 45 reeds aantekende, het naar mijne meening wel aanbeveling zou verdienen altijd goed te letten, is, dat de gedroogde visch de kenmerken moet dragen van nog niet lang bewaard te zijn geweest. Oude gedroogde visch is gemakkelijk van de versche te onderscheiden, indien men slechts de beide qualiteiten naast elkander kan leggen. Overigens wijst eene donkere kleur van het vischvleesch op lange bewaring; deze kleur wordt vermoedelijk veroorzaakt door de inwerking van de vochtige lucht daarop. Ook is bij oude visch de samenhang van het weefsel veel lossers dan bij de versche, waar dit zijne veerkracht nog min of meer heeft behouden. De gestelde voorwaarde, dat de gedroogde visch „van alle onreinheden” behoort te zijn gezuiverd, acht ik ondoelmatig, daar

zij voor eene goede opvolging niet vatbaar kan zijn. Trouwens, vóór de bereiding behoort zij immers toch behoorlijk te worden schoongemaakt. De bedoeling zal wel wezen, dat in de te leveren hoeveelheid zich geen aan het artikel vreemde bestanddeelen bevinden mogen.

Het is m. i. beslist noodig, dat de te leveren gedroogde visch aan eene nauwgezette keuring worde onderworpen; in verband hiermede zou ik zelfs het nemen van eene bakproef durven aanbevelen, telkenmale wanneer omtrent de hoedanigheid geen volkomen zekerheid kan worden verkregen. De mogelijkheid is toch niet uitgesloten, dat de aangeboden hoeveelheid vroeger bij den aannemer in een vochtig en duf magazijn is opgelegd geweest, maar later op nieuw in de zon gedroogd is. Dat dergelijke visch in smaak zeer achteruit zal zijn gegaan, zal wel voor een ieder duidelijk zijn. En onze Inlandsche soldaten mogen toch in dit opzicht op evenveel zorg van de zijde der officieren aanspraak maken als de Europeesche en Amboinesche militairen.

Gaat men de „Verslagen nopens de wijze van verpleging bij eenige tochten op Atjeh” na, welke officieele bijdragen van het Departement van Oorlog in Ned. Indië als Extra-bijlage N°. 7 van het Indisch Militair Tijdschrift zijn gepubliceerd, dan blijkt daaruit, dat van de door de troepen op hunne tochten medegenomen vivres de *ikan kèring* d. i. gedroogde visch, niet de laatste plaats inneemt. De toenmalige Luitenant SCHEEPENS zegt zelfs in een dier verslagen:

„Het voorloopig dagelijksch menu, rijst met een stuk gezouten ¹⁾ visch, wat zout, koffie of thee, gedroogde lombok en uien, lijkt sober, evenwel was het voldoende voor den korten tijd, dat het behoefde te worden verstrekt”.

Ook uit verschillende in genoemd Tijdschrift verschenen opstellen kan worden opgemaakt, dat aan de gedroogde visch voor de verpleging veel waarde is te hechten.

Zoo schreef o. a. de Kapitein der Inf^{ie}. R. B. M. DE WIJS in zijn artikel: „Fluitsignalen en wenken bij de vechtwijze tegen den inlandschen vijand in het jaar 1903” — zie Ind. Mil. Tijdschrift N°. 9, 1903 — dat men kan volstaan met voor de behoefte van 10 dagen voor 160 man en 50 dragers mede te voeren:

Koffie.....	10 blikken van	1 KG.....	13 KG.
Zout.....	5 „ „	2 „.....	13 „
Thee.....	5 pakken „	1 „.....	6,5 „
Klapperolie.....	2 blikken „	18 L.....	32 „
Petroleum.....	2 „ „	18 L.....	32 „
Gezouten ¹⁾ visch.....	12 „ „	8 KG.....	111 „
Lombok.....	10 „	10 „
Verpakking, rotan, bamboe, enz.....	2,5 „
Totaal.....			220 KG.

¹⁾ Bedoeld wordt natuurlijk *gedroogde*, in Indië heeft men geen *gezouten* visch.

Laatstgenoemde officier is van oordeel, dat rijst en vleesch gewoonlijk wel van de bevolking der landstreek zijn te bekomen. Als regel stelt hij voorop, dat te velde het eten van den troep hoogst eenvoudig behoort te wezen, mits de hoeveelheid voldoende zij; een regel, die ongetwijfeld navolging verdient. Uit zijne lijst blijkt, dat de gedroogde visch het grootste gewicht vertegenwoordigt van de mede te voeren vivres.

Uit mondelinge inlichtingen, welke mij welwillend door eenige gewezen patrouillecommandanten in Atjeh zijn verstrekt, heb ik overigens ook de gevolgtrekking kunnen maken, dat op verschillende door hen gemaakte tochten, vooral wanneer zij met een zeer kleinen troep uitrukten, het medevoeren van vele dragers niet doenlijk was en de behoefte aan versch vleesch niet groot genoeg om daarvoor telkens een rund te slachten, de voeding in hoofdzaak bestond uit rijst en gedroogde visch. Volgens een kortelings uit genoemd gewest teruggekeerd officier, die geruimen tijd in Pidië had geageerd, was het de gewoonte bij de patrouilles marechaussee, welke voor zes dagen op marsch gingen, dat de manschappen voor vier dagen aan (rauwe) rijst en *ikan kèring* bij zich droegen. Den eersten dag werd dan geteerd op het in het vaste bivak vóór het vertrek genoten en nog gedeeltelijk in toebereiden toestand medegenomen voedsel, zoodat men eerst tegen den middag van den 2^{en} dag behoefde te koken, hetgeen door den man zelf in zijn eigen eetketeltje of kookpannetje geschiedde. Den 6^{en} dag werd eerst gegeten na terugkomst op de vaste standplaats.

De troep was dan gedurende 6 etmalen van zijne basis af geweest, en dit zonder eenigen trein, met uitzondering van de voor het vervoer van gewonden of zieken noodige dwangarbeiders. Daarbij was men ook niet verplicht geweest de belasting der manschappen noemenswaardig te verhoogen. Wordt de voor 4 dagen medegenomen voorraad op 0,60 KG. rijst en 0,15 KG. gedroogde visch per dag en per man gesteld, dan blijkt het gewicht niet veel meer dan 3 KG. te wezen, daar voor verpakking zoo goed als niets in rekening behoeft te worden gebracht, in verband met den aard dier artikelen. In zijne berekening van het gewicht der noodrations, welke toenmaals bij het Indische Leger in zwang waren, kwam de Majoor-intendant van dat leger C. F. JULIUS, zooals ZHEG. mededeelde in zijue op 26 April 1901 voor de Vereeniging tot beoefening van de Krijgswetenschap gehouden lezing, tot de uitkomst, dat bij gebruikmaking van deze rations bij eene hoogere belasting van weinig minder dan 2 KG. slechts in de behoefte van één enkelen dag zou worden voorzien!

Voor de voeding te velde zoude ZHEG. gaarne gebruik zien gemaakt van het artikel *dendeng*, hierboven reeds door mij genoemd. Dit voedingsmiddel vereischt echter, om goed in den smaak te kunnen vallen, eene zorgvuldige bereiding. Het is niet zoo gemakkelijk verkrijgbaar als gedroogde visch, en ook veel hooger in prijs. Toch acht ik deze bezwaren van ondergeschikt belang.

De beschikking over een ruimen voorraad dendeng bij eene eventuele expeditie, zou ik altijd een groot voordeel achten, omdat men dan in staat is in de voeding met gedroogde visch eenige afwisseling te brengen.

Eene berekening van de voedingswaarde van een ration van 0,6 KG. rijst en 0,15 KG. gedroogde visch leidt tot de navolgende uitkomsten:

	Eiwitten. gr.	Vetten. gr.	Koolhydraten. gr.
600 gram rijst.	46,20	4,98	462
150 gram gedroogde visch. [ikan sepat]	57,75	21,30	—
Totaal.....	103,95	26,28	462

Wordt de gedroogde visch door de manschappen te voren in de klapperolie gebakken en in aldus bereiden toestand medegevoerd, wat geen noemenswaardige gewichtsvermeerdering zal veroorzaken, terwijl voor spoedig bederf evenmin vrees behoeft te worden gekoesterd, dan zal het gehalte der voeding aan vetten uit den aard der zaak nog hooger kunnen wezen.

Neemt men nu in aanmerking, dat voor de volgens het militair tarief N°. 20 — vivres te velde — verstrekte voedingsmiddelen eene gelijksoortige berekening gemiddeld de getallen 126,3, 30,3 en 500 respectievelijk voor eiwitten, vetten en koolhydraten oplevert, dan zal moeten worden toegegeven, dat ook uit een theoretisch oogpunt de voeding niet zooveel ten achter staat bij die, welke anders in gewone omstandigheden voor Inlandsche militairen te velde wordt noodig geacht.

Ook in vergelijking met het gemiddeld voedselverbruik in Indië in algemeenen zin maken de door mij berekende getallen geen bepaald ongunstigen indruk. Dokter EYKMAN stelt dit voor den krachtig gebouwd European, die tamelijk veel spierarbeid verricht op 132 gram *eiwit*, 75 gram *vet* en 465 gram *koolhydraten* per dag. Voor Inlanders vond hij in ronde cijfers 75 gram *eiwit*, 40 gram *vet* en 400 gram *koolhydraten*. Wanneer zij wat meer geld dan gewoonlijk voor hunne voeding konden besteden, meende hij deze getallen te moeten wijzigen in 95,9 gram *eiwit*, 63,8 gram *vet* en 407 gram *koolhydraten*.¹⁾

Moge uit de door mij gemaakte berekening duidelijk zijn gebleken, dat de op patrouille gevolgde voedingswijze in geen deele als eene soort *honger*ration is aan te merken, uit mijn betoog leide men niet af,

¹⁾ Zie Geneesk. Tijdschrift voor Ned.-Indië, Deel XXXI, blz. 436, en XXXII, blz. 338.

dat ik eene dergelijke voeding op den duur voor onze troepen aanbevelenswaardig zou achten. *In tijd van nood moet men zich daarmede evenwel tevreden kunnen stellen.* De Indische marechaussee heeft getoond zich met deze verpleging te kunnen behelpen en wij danken aan het ageeren, zonder belemmering door een trein, zonder altijd aan eene vaste verplegingsbasis te moeten vasthouden, zeer zeker voor een groot deel het succes, dat onze wapenen in Noord-Sumatra hebben behaald.

Dat onze troepen nu en dan verplicht zullen zijn de zelfde methode te volgen, wanneer zij ooit geroepen zullen worden op Java den strijd tegen den B. V. aan te binden, acht ik boven elken twijfel verheven. Eene verpleging, volgens de bestaande militaire tarieven, van onze geheele, op dat eiland geconcentreerde weermacht zou dan, naar het mij voorkomt, reeds binnen een betrekkelijk korten tijd op groote bezwaren stuiten, en voor de troepen, die voortdurend met den vijand in contact waren, ook minder doelmatig blijken. In de eerste plaats, omdat eene dergelijke verpleging voor de mobiele afdelingen een belangrijken legertrain zou vorderen, waarvan men de organisatie en het bijeenbrengen van personeel en materieel, vooral in tijden van onrust en gevaar, niet gering moet schatten, en die ongetwijfeld niet aan de bewegelijkheid der colonnes zal ten goede komen. In de tweede plaats, omdat er in die voorschriften vele artikelen genoemd worden, welke op Java niet kunnen worden geproduceerd, zoodat, indien door den vijand de aanvoer over zee wordt belet, men alleen op de beschikbare voorraden is aangewezen. Dat deze van enkele soorten provisiën en conserven, zooals meel, kaas, boter, enz. beperkt moeten zijn, spreekt vanzelf. Met het oog op den achteruitgang in qualiteit door bewaren, is dit eenmaal onvermijdelijk.

Ten opzichte van de approviandeering van de op Java aanwezige en nog samen te trekken strijdkrachten, staat dan ook het Indisch legerbestuur voor een niet gemakkelijk op te lossen vraagstuk, vooral indien die approviandeering op eene wijze behoort te geschieden, die aan het toch reeds zoo bezwaarde koloniale budget de minste eischen zal stellen, zonder daarom nog te vervallen in een stelsel, waaromtrent bij deskundigen gegronden twijfel zou kunnen bestaan, of het mogelijk zou zijn daarvan in de practijk goede vruchten te plukken.

Dat de aanschaffing van diverse legerprovisiën, geconserveerde levensmiddelen in allerlei vorm, veel kost, hunne geregelde vervanging en opruiming, welke in het vochtige Indische klimaat binnen veel kortere termijnen moeten geschieden dan elders, ieder jaar eene niet onbelangrijke som op de oorlogsbegrooting zou doen verschijnen, wie zou dit niet gereedelijk willen toegeven? En de uitgaven voor de defensie moeten met het oog op andere belangen toch zooveel mogelijk worden beperkt! Doch, al was dit een eisch, die — zooals thans met Indië *wel* het geval is — niet zoo dringend behoefde in het oog te worden gehouden, al konden zooveel fondsen worden toegestaan, als men maar wilde aanvragen om binnen de voor de verdediging van Java aange-

wezen stellingen voor het leger magazijnen van allerlei verplegingsbehoefden aan te leggen en daarin een belangrijken voorraad van al de benooidigde artikelen op te schuren, dan zal nog de vraag moeten worden beantwoord, hoe zal moeten worden gezorgd voor de toch reeds zoo overtalrijke bevolking van dat eiland?

Ik zoude het daarom een groot voordeel achten, indien er naar kon worden gestreefd de hulpbronnen daarvan te versterken en het is van dit standpunt beschouwd, dat door mij de maatregelen, om tot eene belangrijke vischindustrie op Java te geraken, zoo zeer worden toegejuicht.

Nu wordt, zooals wij gezien hebben, eene belangrijke hoeveelheid gedroogde visch van uit het buitenland aangevoerd, en kan in tijd van oorlog deze import dadelijk worden stopgezet.

Welke gevolgen dit zal veroorzaken bij de bevolking, wier voorraden toch al niet ruim zijn, laat zich gemakkelijk genoeg denken. Krijgt men echter op Java weder eene vischindustrie van beteekenis, dan zal het niet zoo licht vallen den aanvoer van gedroogde visch geheel te doen ophouden.

Bovendien zal de op het eiland aanwezige voorraad van dit artikel ook belangrijk grooter worden, dan thans het geval kan zijn. Onze troepen zullen daardoor steeds in staat zijn zich de benooidigde visch door aankoop bij de bevolking te verschaffen, zij zullen dan niet eens of slechts weinig vivres met zich mede behoeven te voeren. Nemen wij verder aan, dat in den te voeren oorlog de bevolking op onze hand blijft, dan is het niet te verwachten, dat deze den vijand met levensmiddelen zal steunen. Trouwens het laat zich aanzien, dat de vreemde troepen niet zóó op de hoogte zullen zijn van de kanalen om zich het benooidigde aan te schaffen als de eigen strijdkrachten — vooral die, welke zullen worden aangewezen om hen als eene onvermoebare guerilla steeds afbreuk te doen, onze in den oorlog tegen Atjehers, Gajoes en Dajakkers geschoolde woudloopers, die met hunne lichte, doch voor hen zoo geschikte bewapening in staat zijn zich met groote snelheid door alle terreinen te bewegen.

Er dient ook rekening mede te worden gehouden, dat bij een oorlog met eene buitenlandsche mogendheid, die in staat is Java's havens te blokkeeren, de invoer van runderen en ander vee van de eilanden Madoera en Bali geheel kan worden belet. Gelijk bekend, leveren deze beide eilanden een belangrijk contingent van het op Java benooidigde slachtvee, zoodat wanneer aan dien import een einde wordt gemaakt, de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat er spoedig schaarschte aan hoornvee zal ontstaan, en men er vanzelf toe zal moeten komen, om in de behoefte aan dierlijk voedsel te voorzien door meerdere verstrekking van visch.

Van de zijde van het Departement van Oorlog in Ned.-Indië zou kunnen worden bijgedragen om de pogingen van de Regeering in het belang der vischindustrie te steunen, door bij de leveringen aan de inlandsche visch de voorkeur te geven boven die, welke van elders wordt aangevoerd. Bepalingen in dezen geest bestaan reeds voor de levering van runderen en rundvleesch, welk laatste artikel afkomstig

behoort te zijn van dieren van inheemschen oorsprong. Voor de aan de troepen te leveren dendeng — Indisch gedroogd vleesch — geldt het voorschrift, dat zij in Nederlandsch-Indië moet zijn bereid.

Eene dergelijke bepaling ware ook voor de gedroogde visch in het leven te roepen. Men zou b.v. kunnen vorderen, dat voor de garnizoenen op Java, alleen de op het eiland geproduceerde visch voor de levering in aanmerking kan komen.

Dat tusschen de van Siam of elders ingevoerde soorten en die, op Java verkregen, afdoende onderscheid zal zijn te maken, geloof ik niet. Evenmin zal de qualiteit ten achteren staan.

De Siameesche visch heeft door de vrij primitieve verpakking in zakken van matwerk — vóór zij Java bereikt — veel van het vervoer te lijden gehad, zoëdat met grond kan worden verwacht, dat het inheemsche artikel, wat den smaak betreft, met voordeel tegen het geïmporteerde kan concurreren. Het komt mij voorts voor, dat het succes der buitenlandsche visch in hoofdzaak is te danken aan den uiterst lagen prijs daarvan, waardoor zij binnen de beperkte koopkracht van den Inlander is te brengen.

Het zelfde verschijnsel doet zich voor bij de op Java ingevoerde rijst. De prijsnoteering der buitenlandsche rijstsoorten geschiedt in Mexikaansche dollars, waarvan de lage koers het mogelijk maakt haar tegen dikwijls lage prijzen op de Nederlandsch-Indische markt te brengen. Daardoor is zij, hoewel in den regel van mindere qualiteit dan de Java-rijst, zulk eene gevaarlijke concurrente, vooral als het aanbod grooter wordt dan de vraag.

Wanneer men slagen kan de Javaansche visch eveneens tegen weinig geld aan de markt te brengen, schijnt de kans, om het uitheemsche product te verdringen, vrij wel verzekerd.

Het zou kunnen wezen, dat in de eerste jaren de aannemers voor de levering der gedroogde visch hooger prijzen zouden bedingen dan gewoonlijk, doch is dit nog niet als bepaald zeker te verwachten, daar de contracten geruimen tijd van te voren worden gesloten, zoëdat voor hen de gelegenheid ten volle openstaat om hunne maatregelen behoorlijk te nemen. Wordt verder de prijs van het voor de bereiding der visch benoodigde zout verminderd, overeenkomstig het in den aanhef van dit stuk genoemde rapport van den Directeur van het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid in Nederlandsch-Indië, dan zou er, mijns inziens, ook voor bezorgdheid in deze richting weinig grond aanwezig behoeven te zijn.

Hiermede ben ik aan het slot mijner beschouwingen gekomen. Moge ik er in geslaagd zijn te hebben aangetoond, dat het artikel gedroogde visch van militaire zijde alle belangstelling verdient en aan het in het leven roepen van eene belangrijke vischindustrie op Java ook uit een militair oogpunt veel waarde zou zijn te hechten.

Infanterie-vuur met indirecte richting.

Het zij ons vergund enkele opmerkingen te maken, naar aanleiding van het opstel: „De indirecte richting”, voorkomende in N°. 10 van „De Militaire Spectator” van 1905.

De Schrijver behoort blijkbaar tot de voorstanders van infanterie-vuur met indirecte richting en om de groote uitwerking daarvan bij voldoende gegevens aan te toonen, wijst hij op eene proef, door hemzelf bijgewoond.

Het moet worden erkend, dat de resultaten hierbij zeer mooi waren: *157 treffers van 200 schoten op een afstand van 900 M.!*

Maar om hieruit conclusiën te trekken omtrent de oorlogswaarde van het indirecte vuur (gemakshalve geven wij het dien naam), dunkt ons gevaarlijk.

O. i. mag niet uit het oog worden verloren, dat het doel van dien aard was, dat slechte resultaten nagenoeg waren uitgesloten. Het werd gevormd door eene linnen schijf van 1,7 M. hoogte en van voldoende breedte, een *aaneengesloten* doel dus, voorstellende eene stilstaande afdeeling infanterie in linie.

Het is zeer de vraag, of zich in de werkelijkheid op 900 M. afstand een dergelijk doel zou hebben aangeboden.

Eene ongedekte, stilstaande afdeeling infanterie zou zijn gaan liggen, zoodra zij onder vuur werd genomen, en infanterie in beweging zou waarschijnlijk niet in linie, maar in flank- of echelonformatie hebben gemarcheerd, dan wel in verspreide orde.

In elk geval zou er geen aaneengesloten doel zijn gevormd, maar meerdere doelen met tusschenruimten.

Was er bij bovengenoemde proef op schijven geschoten, die dergelijke doelen voorstelden, dan zouden de resultaten waarschijnlijk minder gunstig zijn geweest. Dit geeft de Schrijver trouwens zelf toe, want hij erkent, dat het aantal treffers door bijzonder gunstige omstandigheden tot een maximum is opgevoerd.

Dit, om de juiste beteekenis van de proef in het licht te stellen.

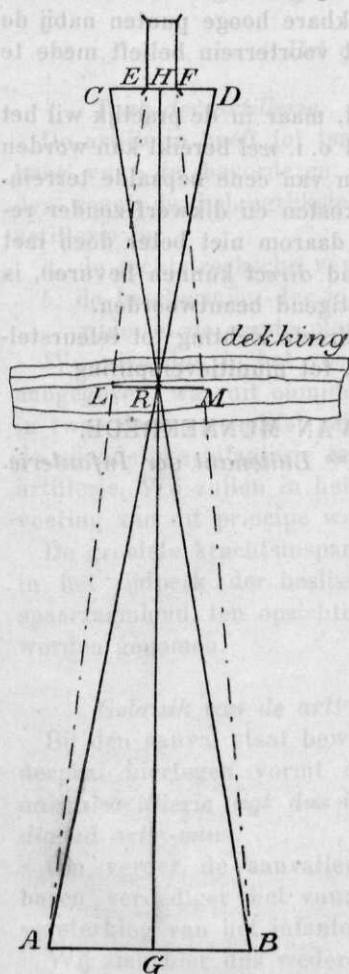
De Schrijver van vorengenoemd opstel is echter niet blind voor de bezwaren, die zich bij het afgeven van indirect vuur voordoen, en enkele daarvan tracht hij uit den weg te ruimen met behulp van een viziermeter.

Gaarne geven wij toe, dat dit aardig gevonden instrumentje eenige berekeningen voorkomt, die wij tot dusverre bij het afgeven van indirect vuur niet konden vermijden, maar nog altijd blijven bestaan: de moeilijkheid om bruikbare hulprichtpunten te vinden of aan te geven en

de bezwaren, verbonden aan de waarneming van de vuuruitwerking en de bewegingen van het doel. Die moeilijkheden zullen dikwijls van dien aard zijn, dat er heel wat voorbereidingen getroffen moeten worden, om ze uit den weg te ruimen.

Het feit, dat men bij geweervuur met indirecte richting steeds een hulprichtpunt moet hebben in de lijn schutter—doel, waarvan men de juiste plaats meestal van te voren niet zal weten, maakt de oplossing niet eenvoudig.

De Schrijver spreekt voorts in de door hem uitgewerkte voorbeelden van een hulprichtpunt, doch is dit altijd wel voldoende, om een maximum aan uitwerking op een bepaald doel te verkrijgen? Wij gelooven dit niet. Om zulks aan te toonen, zullen wij een geval beschouwen, waarin het voor een verdediger nog al eens werd aanbevolen om indirect vuur af te geven, n.l. wanneer hij met vrij groote zekerheid kon vermoeden, dat de aanvaller van een bepaald defilé, b.v. eene brug, zou gebruik maken.

Stellen wij de vurende afdeeling voor door AB , de breedte van de brug door EF , dan blijkt uit de figuur, dat, indien slechts van een hulprichtpunt R gebruik wordt gemaakt, het doel in EF eene breedte CD moet hebben om alle schoten op te vangen. Veronderstelt men in AB ééne sectie infanterie, vurende op één gelid, waarvan de frontbreedte gesteld kan worden op 40 M. en zij $GR = 800$ M. en $RH = 400$ M., dan is $CD = 20$ M.

Eene afdeeling infanterie, meestal met vieren over eene brug marcheerende, heeft echter slechts eene frontbreedte van 3 M., zoodat het gebruik van een hulprichtpunt ten gevolge heeft, dat het gros van de schoten rechts en links van het doel heenvliegt.

Dit is alleen te voorkomen, wanneer men op de dekking uitzet eene lijn met meerdere richtpunten, waarvan de uiterste gevormd worden door de punten L en M , en men de schutters hier tusschen een richtpunt laat kiezen.

De linkerhelft van de sectie, voorgesteld door AG , moet dan nog zeer goed opletten, want het richten op punten tusschen R en M brengt de schoten nog verder uit den koers, dan bij het gebruik van R alleen.

Zal het nu altijd mogelijk zijn eene

dergelijke lijn duidelijk aan te geven en zal bovendien die arbeid beloond worden?

Wij vreezen er voor. De vijand moet toch vindingrijk genoeg worden verondersteld, om zich de mogelijkheid te verschaffen zijn doel te bereiken *met* vermijding van een punt, dat gevaarlijk blijkt te zijn.

Ten slotte zouden wij willen vragen:

Wie zorgt voor de waarneming van het vuur; wie zorgt er voor, dat het onmiddellijk wordt geopend, wanneer het doel in de gevaarlijke zône treedt, alsmede, dat het zoo spoedig mogelijk ophoudt, wanneer het doel die zône verlaat?

Ook deze moeilijkheid zal meestal niet gemakkelijk zijn op te lossen, want men zal bezwaarlijk de leiding van het vuur kunnen toevertrouwen aan iemand, die zich achter de dekking bevindt, hier op 800 M. van de vurende afdeeling en dan nog wel *in* 's vijands richting.

De oplossing zal vermoedelijk boven den beganen grond moeten worden gezocht, doch het is de vraag of bruikbare hooge punten nabij de vurende afdeeling zijn te vinden en of het voorterrein belooft mede te werken.

In theorie bestaan zulke punten meestal, maar in de practijk wil het nog wel eens tegenvallen. Het eenige, wat o. i. *wel* bereikt kan worden met indirect vuur, is het onveilig maken van eene bepaalde terreinstrook, hetgeen echter veel munitie zal kosten en dikwerf zonder resultaten zal blijven. Of wij, infanteristen, daarom niet beter doen met onze patronen te sparen, tot wij den vijand *direct* kunnen bevuren, is eene vraag, die wij voor ons beslist bevestigend beantwoorden.

Wij vreezen, dat infanterievuur met indirecte richting tot teleurstelling zal aanleiding geven en, wat erger is, tot munitieverspilling.

P. J. VAN MUNNEKREDE,

1ste Luitenant der Infanterie.

Voorschriften Bereden-Artillerie.

1905.

Eene bespreking van het voorschrift voor niet-artilleristen,

door J. N. BRUIJN, Kapitein der Infanterie.

(Vervolg en slot van blz. 35.)

Het gevecht der artillerie.

Taak der artillerie.

De artillerie heeft tot taak de uitvoering van het gevechtsplan door haar vuur te bevorderen. Aangezien de inf^{ie}. bij deze uitvoering in den regel de belangrijkste rol vervult, bestaat de werkzaamheid der artillerie in:

- a. de rechtstreeksche versterking van het vuur der inf^{ie}.;
- b. de bescherming der inf^{ie}. tegen storende invloeden van 's vijands zijde, in de eerste plaats tegen 's vijands art^{ie}.-vuur.

Wij zien dus in het voorschrift de taak der artillerie als tweeledig aangegeven, waaruit onmiddellijk volgt, dat de artillerie in het gevecht in twee deelen gesplitst zal worden; het eene deel heeft hoofdzakelijk de vijandelijke infanterie te bestrijden, het andere vooral de vijandelijke artillerie. Wij zullen in het voorschrift dan ook eene consequente doorvoering van dit principe waarnemen.

De grootste krachtsinspanning moet van de art^{ie}. gevorderd worden in het tijdperk der beslissing; in andere momenten moet de noodige spaarzaamheid, ten opzichte van het gebruik van gevechtskracht, in acht worden genomen.

Gebruik van de art^{ie}. bij den aanval.

Bij den aanval staat beweging op den voorgrond. De krachtigste hinderpaal hiertegen vormt de vijandelijke artillerie. *De hoofdtak der aanvalsartillerie ligt dus in het blijvend onderdrukken van het verdedigend art^{ie}.-vuur.*

Om verder de aanvallende infanterie tegenover den minder kwetsbaren verdediger het vuuroverwicht te verzekeren, is rechtstreeksche versterking van het infanterievuur noodzakelijk.

Wij zien hier dus wederom de tweeledige taak, n.l.:

- 1°. Het ingrijpen van de verdedigende artillerie tot op het laatste oogenblik tegengaan.
- 2°. Het rechtstreeksch steunen van de aanvalsinfi^e, met een gedeelte der artie.-kracht door beschieting van de aanvalszône.

Eene massa-voorbereiding van den aanval, zooals die vroeger plaats had, met de geheele artie.-kracht, eerst een artie.-strijd, daarna eene hevige beschieting van het aanvalspunt, wordt niet meer als beginsel gehuldigd.

De artie. staat gereed en opent het vuur *met de noodige hoeveelheid batterijen* op de verdedigende artillerie, zoodra deze aan de infanterie het vooruitgaan tracht te beletten. Intusschen gaat de infanterie voorwaarts en wordt de aanvalszône door een ander deel der artillerie beschoten. De vroeger gescheiden acten, hebben nu te gelijker tijd plaats. De infanterie moet niet meer wachten, totdat de artillerie de verdedigende artillerie tot zwijgen heeft gebracht, zoover komt het bovendien wellicht niet, of wel er is een geheele dag mede gemoeid. Ook bestaat er groote kans, dat de verdedigende artillerie het vuur niet opent, zoolang de infanterie niet vooruit gaat. Juist door het voorwaarts rukken der infanterie, moet de verdediger genoodzaakt worden, zoowel zijne infanterie als zijne artillerie te vertoonen.

Bij het gebruik der artillerie moet men noodzakelijk twee verschillende tijdperken beschouwen, n.l. *die periode, welke aan den hoofdaanval voorafgaat*, waarin hoofdzak is het vooruitbrengen der infanterie tot op den afstand, waarop haar vuur uitwerking begint te verkrijgen, (800 à 1000 M.) en *de periode van den hoofdaanval*, waarin het verkrijgen van vuuroverwicht voor de infanterie hoofdzak is.

1ste Periode. (Aan den hoofdaanval voorafgaande.)

Zoodra de infanterie zichtbaar wordt, loopt zij gevaar door de verdedigende artillerie onder vuur genomen te worden, de aanvalsartillerie moet dus in stelling staan op het moment, dat de aanvalsinfanterie het open terrein betreedt. Om zoo min mogelijk gevechtskracht te verliezen, wordt gestreefd naar gedekt innemen der stelling.

Het vuur wordt slechts geopend door zóóveel batterijen, *als noodig is*; de andere batterijen nemen alle maatregelen, welke het openen van het vuur kunnen bespoedigen (bereiden het vuur voor; zie te voren).

Het onderdrukken van het vijandelijk artilleriesvuur wordt in het begin van het gevecht opgedragen aan indirect richtende batterijen. Een deel wordt echter met directe richting gereed gehouden om in werking te treden, wanneer bijzonder gunstige doelen zich vertoonen, die slechts kort zichtbaar zijn (b.v. oprijdende artillerie).

De batterijen voor den artie.-strijd worden dus wederom in twee deelen gesplitst, een grooter deel, dat indirect richt, een kleiner deel, dat direct richt. Verder worden slechts zooveel batterijen in actie gebracht, als noodig zijn voor de bereiking van het doel, hetgeen bepaald wordt door de breedte daarvan. Wij zien hier alzoo wel eene massa-voorbe-

reiding, maar geen massa-gebruik onder alle omstandigheden. De artillerie rekent met spaarzaamheid in het gebruik der krachten, een deel staat m. a. w. in reserve, *doch tot vuren gereed*.

De batterijen, die tot taak hebben het, rechtstreeks, ondersteunen der infanterie, treden in werking, zoodra de verdedigende infanterie het vuur opent, hetgeen meestal op afstanden zal zijn, waarop de aanvalsinfanterie nog geen uitwerking kan verkrijgen op de kleine doelen van den verdediger. Deze batterijen richten bij voorkeur indirect.

Bovendien dient een deel dezer artillerie — direct richtende — om de aanvalsinfanterie te beschermen tegen verrassende tegenaanvallen des vijands.

In het voorschrift wordt er op gewezen, dat deze laatste opdracht in beteekenis gewonnen heeft, nu de oprukkende infanterie door het vijandelijk vuur genoodzaakt wordt tot het aannemen van ijle formaties, waardoor zij minder goed in staat geacht mag worden, verrassende tegenaanvallen met kracht af te wijzen.

Dus ook hier weder eene verdeeling in tweeën: de indirect richtende batterijen vuren op de verdedigende infanterie, terwijl de direct richtende zich gereed houden verrassende tegenaanvallen te beschieten.

Een en ander resumeerende, krijgen wij dus:

	} indirect — op vijandelijke artillerie.
1°. Batterijen voor den geschutstrijd.	} direct — op bijzonder gunstige, kort zichtbare doelen.
2°. Batterijen tot rechtstreekschen steun der infanterie.	} indirect — op verdedigende infanterie.
	} direct — op verrassende tegenaanvallen.

2^e Periode. (Uitvoering van den hoofdaanval.)

Om den hoofdaanval te kunnen uitvoeren moet krachtige infanterie den afstand bereiken, waarop zij vuuroverwicht kan verkrijgen. Deze infanterie biedt zeer kwetsbare doelen; het is dus noodzakelijk, dat zooveel batterijen, als daartoe slechts in staat zijn, het vuur der verdedigende artillerie op deze infanterie binnen den kortst mogelijken tijd tot zwijgen brengen. Dit is niet onmogelijk, aangezien de met dit doel optredende artillerie des vijands meestal genoodzaakt zal zijn direct te richten.

Hier treedt meer het massa-gebruik der artillerie naar voren. In dit tijdperk van het gevecht, de beslissing, moeten alle krachten ingespannen worden, om de infanterie te steunen. Toch worden nog niet *alle* batterijen hiervoor bestemd.

In het voorschrift wordt er n.l. op gewezen, dat de batterijen, die de rechtstreeksche ondersteuning der infanterie tot taak hebben, het aanvalsrayon blijven beschieten, ook al moet over de eigen troepen gevuurd worden. De tweeledige taak der artillerie blijft dus ook hier gehandhaafd.

Verder wordt er in het voorschrift op gewezen, dat het voor de eigen

artillerie in dit stadium van het gevecht gewenscht is, direct te richten en op korten afstand op te treden. De batterijen, ter bestrijding der vijandelijke artillerie aangewezen, zullen daartoe, zoo noodig, echelons-gewijze van stelling veranderen, zoo eenigszins mogelijk gedekt. Alleen, wanneer men tegenover gedekte artillerie staat, wier opstellingsplaats bekend is, en bij aanzienlijke overmacht mag deze ongedekt geschieden. Ook de artillerie, tot rechtstreekschen steun der infanterie bestemd, moet door echarpeerend vuur en door voortdurend met die infanterie in verbinding te blijven den aanval tot op het laatste moment met *vuur* begeleiden. Zoo noodig moet hiertoe van stelling veranderd worden; onder moeilijke omstandigheden door enkele sectiën, ja, zelfs door een enkel stuk.

Er wordt dus groote waarde gehecht aan het begeleiden met vuur, al zij het slechts uit een moreel oogpunt. Bij een mislukken van den aanval vindt de infanterie steun in eene opname door de artillerie. Bij gelukten aanval moeten de batterijen, die daartoe het best in staat zijn, spoedig de veroverde stelling bezetten, om vervolgend artie.-vuur af te geven of eventueele retours-offensief af te slaan.

In deze 2^e periode zien wij dus in hoofdzaak direct richten en zoo-veel mogelijk naderen tot korte afstanden.

De stellingverwisseling moet echter zoodanig geschieden, dat verliezen zoo-veel mogelijk voorkomen worden.

Angstvallig voor stellingverwisseling mag de artillerie niet zijn, al moeten onnoodige verliezen vermeden worden. Echter niet om enkele honderdtallen meters te winnen, moet het vuur onderbroken worden. De artillerie zij er echter van doordrongen, dat stellingverwisseling onder ongeschokt artilleriesvuur over open terrein eene onmogelijkheid is, en gelijk zou staan met zelfvernietiging. Het voorschrift wijst hier dan ook herhaald op.

Onder den indruk van dergelijke voorschriften schijnt men echter wel eens tot een uiterste over te gaan. In de Int. Rev. van 1904, Beiheft 55, vinden wij eene uitspraak van den Generaal LANGLOIS aangehaald, omtrent het te angstvallig zijn voor stellingverwisseling in Frankrijk. Daar wordt o.a. gezegd, dat de artillerie te veel hare beweeglijkheid uit het oog verliest, door het verwisselen van stelling te vermijden, als het niet geheel gedekt kan geschieden. Verder wijst LANGLOIS op eene verbrokkeling der artillerieskracht, waartoe het Fransche voorschrift aan sommigen aanleiding schijnt te geven.

Hij pleit voor een massa-gebruik der artillerie in *beslissende momenten*.

Gedurende de inleiding van het gevecht acht hij een dergelijk gebruik niet noodig.

Ook in het werkje van den Kapitein ROND: „Préparation de l'artillerie à la bataille”, waarvan de hierboven aangehaalde uitspraak van den Genl. LANGLOIS de voorrede vormt, wordt deze meening voorgestaan.

Wij zien in ons voorschrift het zelfde denkbeeld gehuldigd. Spaarzaamheid in den aanvang, in massa gereed zijn; massa-gebruik gedurende

de beslissing, en wel een deel tegen de vijandelijke artillerie, een ander deel tegen de vijandelijke infanterie.

De Duitsche pers schijnt in bedoeld artikel in de Int. Revue de uit-spraken van den Genl. LANGLOIS niet te begrijpen, waar zij zegt, dat hij de officieele artie.-tactiek van het Fransche voorschrift verwerpt, en het massa-gebruik weder aanneemt. De Generaal waarschuwt, naar het ons voorkomt, alleen tegen verkeerde opvatting van het voorschrift.

Gebruik der artillerie bij de verdediging.

Het doel van de verdediging is de nadering van den aanvaller, vooral van zijne infanterie, te beletten. *Het beschieten van de aanvalsinfanterie is dus hoofdzaak.*

Naarmate tijdwinst, dan wel eene beslissing het gevechtsdoel is, zal dit vuur zijn hoogste krachtsontwikkeling moeten bezitten bij de pogingen van de infanterie om tot werkzamen geweerschotsafstand te naderen, dan wel bij haren strijd om het vuuroverwicht.

Uit de handelingen van den aanvaller volgt, dat een deel der verdedigende artillerie bovendien moet bestemd worden tot bestrijding der vijandelijke artillerie.

Wij zien hier dus weder de taak der artillerie tweeledig geformuleerd:

- 1°. Het beletten van de nadering der vijandelijke infanterie.
- 2°. Het zooveel mogelijk belemmeren van de ontwikkeling van artie.-kracht door den aanvaller.

Evenals bij den aanval worden weer twee perioden onderscheiden.

1ste Periode. (Voorafgaande aan den hoofdaanval.)

Enkele batterijen moeten aangewezen worden om het vuur te openen, zoodra belangrijke doelen zich binnen werkzaam vuurbereik vertoonen, ten einde:

- 1°. den vijand te dwingen tot vroegtijdige ontwikkeling;
- 2°. het moreel des aanvallers te schokken door verrassende vuur-aanvallen.

Daar het hier geen beslissing geldt, moet spaarzaamheid betracht worden, de batterijen nemen dus eene gedekte stelling in, en vuren met indirecte richting. De bewegingsvrijheid moet behouden blijven.

Er wordt in het voorschrift op gewezen, dat deze artillerie zelfs vóór- of zijwaarts van de hoofdstelling onder bedekking van andere Wapens kan worden opgesteld. Zij trekt op de hoofdstelling terug, zoodra dit in het belang harer veiligheid noodig wordt.

Wij vinden hier de z. g. „avant-ligne d'artillerie" van den Generaal LANGLOIS terug (L'artillerie en liaison avec les autres armes). De vijand wordt tot zeer vroegtijdige ontwikkeling genoodzaakt, wellicht misleid omtrent de ligging van de stelling. Gedekt opleggen en gedekte terugtocht zijn hier noodzakelijk. Wordt aan deze artillerie hare bewegingsvrijheid ontnomen, dan is zij verloren. Zij mag zich dan ook niet in een ernstig gevecht op korte afstanden wikkelen.

Moge in het algemeen de „avant-ligne” niet aanbevelenswaardig zijn, voor de artillerie is zij niet zoo gevaarlijk als voor de infanterie. De artillerie blijft meer in de hand van den Ct., voert het gevecht gedekt en op grooten afstand, kan het spoediger afbreken, en is door hare snelheid in staat de eigenlijke stelling spoediger weder te bereiken.

Dekking door mitrailleurs, wielrijders, cavalerie is echter noodzakelijk.

Het vóór de stelling gelegen terrein moet nauwkeurig verkend worden, terwijl voor de verdedigende artillerie zoodanige stellingen worden gekozen, dat, zoo mogelijk, tegen elk deel van het terrein de noodige vuurkracht kan worden ontwikkeld. In bedekt terrein en bij eene zwakke artillerie zal men meermalen tot splitsing in kleine onderdeelen moeten komen, terwijl meerdere stellingen uitgezocht moeten worden, welke voor verschillende aanvalsrichtingen dienen.

Daar in den aanvang van het gevecht met langzaam zich bewegende infanteriedoelen rekening gehouden mag worden, kan indirect gericht worden om de aanvankelijke nadering der inf^{te}. te bestrijden. Een deel der batterijen moet echter ook hier wederom met directe richting gereed gehouden worden, ten einde op te treden tegen zeer gunstige doelen, welke slechts kort zichtbaar blijven (b.v. oprijdende of van stelling veranderende artillerie). In bedekt terrein (bij nacht en nevel), waar het den aanvaller mogelijk is gedekt tot korteren afstand te naderen, moet de artillerie hoofdzakelijk van directe richting gebruik maken. Het indirecte richten is hier met het oog op verrassingen te gevaarlijk.

De batterijen van den aanvaller, die in gevecht komen *en welke met kans op succes* onder vuur genomen kunnen worden, zullen door batterijen met indirecte richting beschoten worden.

Wij zien hier dus den artilleriestrijd niet in beginsel aangenomen, doch alleen aanvaard in geval van kans op succes, en dan nog alleen een gedekt optreden om geen gevaar te loopen om door ter versterking optredende aanvalsbatterijen dadelijk met het ontnemen der bewegingsvrijheid gestraft te worden.

De aanvaller zoekt den artilleriestrijd om zijn infanterie het voorwaarts gaan te vergemakkelijken, de verdediger tracht dien strijd in deze phase van het gevecht nog te vermijden, tenzij kansen op succes niet zijn uitgesloten.

2^e Periode. (Het afslaan van den hoofdaanval.)

Wanneer het de aanvallende infanterie gelukt is met aanzienlijke krachten tot den afstand te naderen, waarop de strijd om het vuur-overwicht kan beginnen, zal de verdedigende artillerie meestal genoodzaakt zijn met directe richting tot het afslaan van den aanval mede te werken. (Snel bewegende, korten tijd zichtbare doelen.)

Het komt er nu voor de verdedigende artillerie op aan hare hoogste gevechtskracht te ontwikkelen en in de allereerste plaats de infanterie des vijands te vernietigen of haar de bewegingsvrijheid te ontnemen.

Stellingverandering zal nu veelal geboden zijn, deze moet echter zooveel mogelijk gedekt geschieden en voorbereid zijn. Zij wordt zóó geregeld, dat een deel der artillerie met directe richting het gevechtsveld blijft bewaken, gereed om elke ongedekte verplaatsing der aanvalsartillerie te beletten.

Is gedekte stellingverandering onmogelijk, dan moet reeds van den beginne het grootste deel der artillerie met directe richting gereed staan. (Men vergete hierbij niet, dat *eenige* dekking of maskeering bij directe richting niet uitgesloten is)

Wordt het aanvalspunt tijdig onderkend, dan zal er naar gestreefd worden van minder bedreigde deelen artillerie aan te trekken. Stellingverandering is hiertoe niet altijd noodig, immers niet te ver zijwaarts van het aanvalspunt opgestelde artillerie kan een zeer werkzaam aandeel hebben aan het afslaan van den hoofdaanval, hiertoe in staat gesteld door hare groote dracht, haar snelvuur en hare krachtige echarpeerende werking.

Daar afslaan van den infanterie-aanval hier hoofdzaak is, zullen de in de meest gunstige omstandigheden verkeerende batterijen de aanvallende infanterie beschieten, terwijl de overige het vuur moeten brengen op de direct richtende batterijen van den aanvaller.

De overige artillerie des aanvallers is nu niet het tactisch meest gewichtige doel; alle krachten worden geconcentreerd op het meest dreigende gevaar.

Wordt de aanval afgeslagen, dan wordt vuur op de teruggaande infanterie afgegeven, terwijl een deel zich gereed houdt oprukkende reserves te beschieten.

Gelukt het niet den vijand tot staan te brengen, dan blijft de verdedigende artillerie tot het laatste oogenblik doorvuren; zij offert zich op om van de infanterie te redden, wat nog te redden valt.

Verder wordt in het voorschrift besproken, het gebruik der artillerie bij een gevecht om tijdwinst, bij verkennende en bij beveiligende afdeelingen, waarin echter geen nieuwe gezichtspunten worden geopend.

Aanwijzingen voor de handelingen der artillerie in het gevecht.

Allereerst wordt er hier op gewezen, dat als een onderdeel van eene batterij geheel zelfstandig optreedt, de gevechtskracht daarvan verhoogd kan worden door vermeerdering van den munitievoorraad en door toedeeling van meer personeel en paarden.

Omgekeerd kan de beweeglijkheid van eene artillerie-afdeeling vermeerderd worden door een deel der caissons achter te laten, wanneer de opdracht geen groote hoeveelheid munitie vereischt. Hoe minder voertuigen, hoe beweegbaarder het geheel natuurlijk wordt.

Vervolgens worden de *artilleriestellingen* behandeld.

Ofschoon dit reeds uit het tot dusverre behandelde duidelijk is geworden, wordt hier nogmaals gewezen op het feit, dat snel bewegende en kort zichtbare doelen met zekerheid slechts beschoten kunnen worden, wanneer de doelen van de standplaatsen der vuurmonden kunnen worden gezien; terwijl stilstaande of langzaam bewegende doelen ook bij indirecte richting met succes bevuurd kunnen worden.

Artillerie in gedeeltelijk gemaskeerde opstellingen kan volgens het voorschrift hare taak het beste vervullen door splitsing in kleine batterijen, verspreid opgesteld en in staat van opstellingsplaats te verwisselen. Wij zien hier dus voor de direct richtende batterijen de splitsing als grondbeginsel aangenomen, om kleine doelen te vormen, zoodoende niet spoedig zich te verraden en de bewegingsvrijheid niet te verliezen. Deze artillerie vuurt hoofdzakelijk op zich snel bewegende, kort zichtbare of verrassend optredende doelen en behoeft bij de groote vuurkracht, die zij bezit, niet zoo sterk te zijn.

De eenhoofdige leiding wordt natuurlijk wel eenigszins bemoeilijkt, maar is toch niet uitgesloten, vooral niet wanneer men, zooals bij de Japanners schijnt te geschieden, telefonen gebruikt en optische gemeenschap vormt tusschen den Art.-Ct. en zijne ondercommandanten. Niet voldoende gedekte lange artillerieliniën zijn buitengewoon kwetsbaar, en zullen dus zooveel mogelijk vermeden moeten worden. Men ziet hier dan ook geheel het tegengestelde voorgeschreven; of dit altijd uitvoerbaar zal zijn, vooral bij het aanvallend gevecht, willen wij hier niet beoordeelen. Zooveel is zeker, dat bij de verdediging de Boeren in den Transv.-Eng. oorlog dikwijls veel succes gehad hebben van een dergelijk gebruik van hun geschut.

Omtrent de voor- en nadeelen van verschillende artilleriestellingen wordt hier natuurlijk niets nieuws medegedeeld.

Het voorschrift bespreekt vervolgens de taak van den Alg. Bevelh., van den Art.-Ct., van den Afd.-Ct. en van den B.-Ct.

Taak van den Alg. Bevelhebber.

- 1°. Hij bepaalt binnen ruime grenzen, waar en wanneer de artillerie in haar geheel of gedeeltelijk de gevechtsformatie zal aannemen.
- 2°. Hij geeft aanwijzingen betreffende de opening van het vuur.
- 3°. Hij geeft de door de artie. te volgen gedragslijn aan.
- 4°. Hij geeft tijdens het gevecht den Art.-Ct. op:
 - a. welke werking van de artie. in verschillende tijdperken van het gevecht wordt verlangd;
 - b. wanneer eene algemeene stellingverandering noodig is.
- 5°. Hij detacheert artillerie bij zelfstandige troepenafdeelingen.
- 6°. Hij draagt zorg voor de veiligheid der artillerie.

Er is hier niets nieuws vermeld, doch wij hebben zelden de taak van den Alg. Bevelh., wat betreft de artillerie, zoo juist omschreven gevonden en geven haar daarom hier, in punten gesplitst, weder.

Taak van den Art.-Ct.

Alle punten te bespreken, tot deze taak behoorende, is voor de officieren van andere wapens niet noodig. Wij zullen dan ook alleen het voor die officieren belangrijke vermelden.

In de eerste plaats wordt nogmaals gewezen op de noodzakelijke samenwerking der Wapens. In het algemeen geeft de Art.-Ct. de noodige bevelen om de artillerie in stelling te doen komen; omtrent het te beschieten doel; voor de artillerie-verkenners; voor den artilleriemunitietrein; en omtrent de wijze, waarop het gevecht zal worden gevoerd.

Ook hier wordt gewezen op de nadeelen aan lange artillerieliniën verbonden. Aan iedere afdeeling wordt dat terreingedeelte aangewezen, van waaruit zij hare bijzondere opdracht het best kan vervullen; de afdeeling wordt dus als de tactische eenheid beschouwd.

Aangezien de leiding van de artillerie, als dus opgesteld, minder eenvoudig is, wordt er in het voorschrift op gewezen, dat bij het kiezen van stellingen, waaruit bij de beslissing moet medegewerkt worden, in de eerste plaats gelet moet worden, op de mogelijkheid van *samenwerking* en *gemakkelijke gevechtsleiding*.

Ten slotte legt het voorschrift, aan ieder, die met een C^o. belast is, de *verplichting tot zelfstandig handelen* op, wanneer de omstandigheden dit vorderen, doch knoopt daaraan de verplichting vast om van elke afwijking van gegeven bevelen onmiddellijk kennis te geven aan den onmiddellijken Chef.

Taak van den Afd.-Ct.

De Afd.-Ct. is de tactische leider zijner batterijen.

Bij de verschillende punten, die zijne taak omvat en die hier niet alle behoeven opgesomd te worden, wordt o.a. gezegd, dat de batterijen, die direct moeten richten, een breed front behooren in te nemen, en niet in elkaars verlengde mogen worden opgesteld, terwijl groote waarde moet worden toegekend aan gezichtsdekkingen, om de onderkenning der opstelling te bemoeilijken en om de bewegingsvrijheid te behouden.

Verder wordt er in dit deel van het voorschrift op gewezen, dat het uitzondering moet blijven, een zelfde deel van het doel gelijktijdig door meerdere batterijen te doen beschieten, waaruit weder volgt, wat wij reeds meer lieten uitkomen, dat in het algemeen slechts zooveel batterijen in gevecht gebracht worden, als noodig zijn in verband met de breedte van het doel, terwijl mede uit de taak van den Afd.-Ct. nogmaals blijkt, dat een deel der batterijen in bewakingsstelling kan worden opgesteld, gereed om het vuur te openen op doelen, die in het te bewaken rayon zich voordoen.

(Batterijen, welke het vuur nog niet geopend hebben, of wel eene schietopdracht hebben vervuld, worden geplaatst: of in *bewakingsstelling*, d. i. in stelling met zooveel mogelijk voorbereide richting, of in *afwachtingsstelling*, d. i. met op- of afgelegde vuurmonden

kort achter de vermoedelijk in te nemen stelling, gereed om deze te bezetten of om af te marcheeren.)

Taak van den B.Ct.

De B.Ct. verkent de stelling, die de batterij moet innemen. Zooveel mogelijk snelt hij de batterij vooruit, welke volgt onder bevel van den oudsten S.Ct. of wel eene verzamelstelling inneemt.

(Verzamelformatie hangt af van het terrein.)

Het is weder niet noodig deze taak nauwkeurig na te gaan; alleen het voornaamste vinde hier eene plaats.

De verkenning omvat:

- 1°. De plaats van de stukken en van den B.Ct.;
- 2°. den opmarsweg;
- 3°. de wijze van innemen der stelling;
- 4°. de plaats van de voorwagens en van den gevechtstrein.

Men hecht groote waarde aan onzichtbaarheid, welke soms bevorderd kan worden door het neerslaan van de bovenschilden, of wel door de caissonachterwagens meer achterwaarts te plaatsen, terwijl men bij de verkenning van den opmarsweg moet nagaan tot hoever de bespanningen, zoo noodig met afgestegen personeel, tegen gezicht gedekt zijn.

Onder sub. 3 wordt nog eens gezegd:

„Op ongezien innemen der stelling moet groote nadruk worden gelegd”.

Het gedekt in stelling komen geschiedt zoo mogelijk zijwaarts uit de colonne met tweeën. Het in stelling komen vóór- of achterwaarts, dus in bataille, geschiedt alleen onder 's vijands vuurbereik op open terrein. Daarna wordt besproken het in stelling komen op smalle wegen.

Bij de verkenning zoekt de Ct. van den gevechtstrein (C. G. T.) een gedekten afmarsweg en opstellingsplaats voor de voorwagens en de caissons.

Deze opstelling moet voldoen aan de volgende eischen:

- a. gedekt zijn tegen gezicht en zoo mogelijk tegen vuur;
- b. indien geen dekking tegen vuur aanwezig is, op \pm 100 M. zijwaarts of minstens 300 M. achterwaarts van de batterij gelegen zijn.
- c. goede en gedekte gemeenschap bezitten met de batterij, zoo mogelijk ook naar andere richtingen.

Bevelen voor den opmarsch.

De batterij wordt door den oudsten S.Ct. in de stelling gebracht na ontvangen order van den B.Ct. (liefst schriftelijk), overgebracht door den ordonnans, die tevens als wegwijzer voor den oudsten S.Ct. dient.

Deze order bevat alle bevelen, die noodig zijn om de batterij zoo gedekt mogelijk en in zoo min mogelijk kwetsbare formatie de stelling te doen innemen, terwijl er reeds voorloopige mededeelingen in voorkomen omtrent de wijze, waarop de batterij in het gevecht zal handelen.

Opmarsch.

Behalve, hetgeen reeds omtrent den opmarsch medegedeeld is, zij

nog vermeld, dat de oudste S. Ct. reeds te voren zijne aandacht wijdt aan de wegen, langs welke de opmarsch zou kunnen plaats hebben.

Handelingen na het innemen der stelling.

De aandacht wordt eerstens gevestigd op kunstmatige maskeering, als geen natuurlijke te verkrijgen is, en op het gedekt blijven in de stelling.

Bij eene bewakingsstelling met directe richting wordt personeel bestemd om in de aangewezen terreinstrook waar te nemen.

Indien de gegevens voor het vuur bekend zijn, worden getempeerde GKT. gereed gezet.

Bij bewakingsstellingen met indirecte richting wordt deze voorbereid op verschillende gewichtige punten.

Artillerie-verkenners.

Het gebruik dezer verkenners wordt slechts in korte trekken genoemd.

- 1°. Verkenning van opmarschwegen.
- 2°. Hulp bij het verkennen van de stelling.
- 3°. Hulp bij het waarnemen.

Tot nadere verkenning van het doel worden zij slechts bij uitzondering vooruitgezonden. Dit klinkt eenigszins vreemd, doch zal wel een gevolg zijn van de omstandigheid, dat de berichten dezer verkenningen meestal te laat inkomen.

Stellingverandering.

Het eenige nieuwe, dat hierbij op te merken valt is, dat de verplaatsing zoo noodig secties- of stuksgewijze kan geschieden.

Over het voorbereiden van de verandering van stelling en het gedekt verplaatsen spraken wij reeds vroeger.

Munitie-aanvulling.

De munitie-aanvulling is eene der gewichtigste handelingen, vooral voor eene snelvuurbatterij. De groote vuursnelheid baat niet, indien niet voortdurend over veel munitie kan worden beschikt.

Bij eene 4-stukken batterij kan naar verhouding meer munitie in de batterij aanwezig zijn, dan bij eene 6-stukken batterij. Men kan bij deze laatste onmogelijk drie caissons per stuk medevoeren, het aantal voertuigen zou te groot worden. Men heeft daarom de z.g. lichte munitiecolonnen (L.M.C.) in het leven geroepen, die niet tot de batterij behooren, maar tot de afdeling, en eene schakel vormen tusschen batterij en art. mun. trein.

De L. M. C's. zijn gevechtstreinen en behooren bij de troepen, de Art. mun. trein kan als gevechtstrein worden gedetacheerd van den grooten trein, doch volgt achter den staart van de divisie; hij wordt dan gevechtstrein van de divisie en niet van de artillerie.

De groote moeilijkheid ligt in het brengen van de aanvullingsmunitie bij de stukken. De voorraad uit de caissonachterwagens, opgesteld bij

de vuurmonden, kan vrij spoedig uitgeput raken. Het voor den vijand zichtbare verwisselen dezer caissonachterwagens is onmogelijk. Onder het hevige snelvuur is, bij stellingen, die ingezien kunnen worden, tegenwoordig alle verkeer met de batterij uitgesloten. Van vuurpauzen kan wellicht gebruik gemaakt worden om de munitie aan te vullen. Bij direct richtende batterijen worden daarom, volgens ons voorschrift, de aanvullingscaissons niet verder opgereden dan gedekt mogelijk is, terwijl de munitie verder op gunstige oogenblikken door personeel wordt aangedragen. Bij indirect richtende batterijen zal de aanvulling gewoonlijk geen bezwaren ondervinden.

Bij stellingverwisseling wordt de munitie der caissonachterwagens zooveel mogelijk aangevuld uit de caissonvoorwagens of uit den gevechtstrein.

De munitie der voorwagens van de vuurmonden wordt zoolang mogelijk voltallig gehouden. Dit is noodig om in geval van nood onmiddellijk munitie bij de hand te hebben.

De batterij vult de munitie aan uit den gevechtstrein, deze uit de lichte munitiecolonne, die weer aanvulling vindt in den art. mun. trein.

Ten allen tijde moeten minstens 4 GKT. per vuurmond beschikbaar blijven voor zelfverdediging.

Breda, 1905.

Uitroeiing eener bende kwaadwilligen in de Paja Glangang (Peusangan), Atjeh.

2 Maart 1904.

Herhaaldelijk bereiken ons berichten uit Indië, zoowel van Atjeh als elders, omtrent moeilijke tochten tot het opsporen van in verzet zijnde hoofden of Vorsten met hunne benden; tochten, die weinig of geen succes hebben, of eerst na ongeloofelijke inspanning gedurende geruimen tijd eindelijk naar het beoogde doel voeren, hoe energiek en beleidvol de aanvoerders, hoe gehard, onvermoeid en volhardend onze brave soldaten ook zijn.

In de krijgsgeschiedenis van Atjeh vinden wij daarvan tal van voorbeelden; in de Zuid- en Ooster Afdeeling van Borneo was de tegenwoordigheid van den beproefden guerilla-aanvoerder, den 1ste Luitenant H. CHRISTOFFEL, noodig om eenig succes te behalen bij het opsporen der weerspannige Sultansfamilie en thans zal misschien Boni ook daarvoor tal van bewijzen geven, nu de Vorst voortvluchtig is.

Niet alleen het woeste, bijna onbegaanbare terrein, met zijne vele onvindbare schuilplaatsen, is daarvan de oorzaak, maar ook de onwil der bevolking om die schuilplaatsen te verraden, hoe goed gezind zij zich ons overigens somtijds ook toonen. Uit vrees zijn zij wel gedwongen te heulen met den vijand, die in hunne omgeving verblijf houdt, omdat de wraakgierige opstandeling verschrikkelijk wreedaardig optreedt tegen hen, die zijne vervolgers den weg wijzen naar zijne schuilhoeken, of daaromtrent inlichtingen verschaffen.

En hoe gaarne zouden meestentijds de inwoners der streek, waar zoo'n bende het schrikbewind voert, plundert, rooft en brandschat, aan onze troepen de noodige inlichtingen verschaffen, om zodoende van die plaag verlost te worden! Doch die benden hebben onder de bevolking ook hunne medestanders en vrienden, die, zoodra de gelegenheid schoon is, met de overlevenden hunne woede over het verraad zullen koelen, want, als de tocht is afgeloopen, keeren onze troepen huiswaarts, daar het onmogelijk is alles bezet te houden, en zoo is de bevolking dan, als het ware, weerloos aan de wraak van die dwingelanden of van hunne vrienden overgelaten.

Het eenige afdoende middel is dus die opstandelingen met hun geheelen aanhang gevangen te nemen of uit te roeien, in elk geval ze zoodanig te verrassen, dat vluchten onmogelijk is, al wordt de strijd dan ook nog zoo wanhopig en bloedig.

Een dergelijk resultaat hangt dikwijls alleen van het toeval af, daar de tegenstrijdige berichten, die van de vreesachtige bevolking binnenkomen, meestentijds het zoeken meer bemoeilijken dan bevorderen, zoodat zij, die uit die berichten de juiste gegevens moeten distilleeren, zeer veel doorzicht en ondervinding moeten hebben. Goede, gewillige en betrouwbare gidsen zijn niet altijd te krijgen, hoe verlokkelijk de groote geldelijke belooning ook is, want de Inlander stelt doorgaans het leven van hem en de zijnen hooger dan de aangeboden schadeloosstelling, waarvan hij misschien ook bitter weinig genot zal hebben, als hij onder 's vijands moordend staal valt. Biedt zich zoo'n persoon aan, dan zal hij nog menigmaal op het laatste oogenblik, door vrees gedreven, zeggen, dat hij den weg gemist heeft en dezen niet meer kent, of eene valsche richting opgeven, die ons dan wel eens duur te staan komt.

Dit alles is oorzaak, dat onze kleine guerilla-troepen somtijds dagen en weken in de zelfde streek in alle richtingen rondzwerfen van den morgen tot den avond, misschien in de onmiddellijke nabijheid van de vijandelijke schuilplaats, zonder eenig spoor te vinden, en dan zonder eenig resultaat huiswaarts moeten keeren, als niet nu en dan het toeval te hulp komt. En is dat het geval, dan staan onze „mennekes” altijd nog voor het feit, dat zij in aantal ver in de minderheid zijn, en eene versterkte, met den moed der wanhoop verdedigde stelling moeten veroveren, wat nog talrijke offers vergt, na vermoeiende, afmattende tochten.

Als aanvoerders bij dergelijke, veel volharding, beleid en moed eischende tochten treden in den regel onze jeugdige subalterne officieren als zelfstandige aanvoerders op, en al heeft ook menig een dat met zijn leven of bloed betaald, allen toonen, dat hun geen taak te zwaar, geen gevaar te groot, geen streek te woest en ondoordringbaar en geen schuilplaats te verborgen was. Onder hen zijn mannen, wier namen een beroemden klank hebben gekregen en reeds dadelijk een waarborg zijn voor het succes van den tocht, omdat hun niets onmogelijk schijnt.

Als voorbeeld van een dergelijken tocht tot opsporing eener verborgen, vijandelijke stelling, die met volkomen succes bekroond werd, diene het volgende verhaal eener excursie, waarvan aan schrijver dezes eerst onlangs de juiste, betrouwbare gegevens in handen kwamen.

Aan den Luitenant M. J. VAN LAKERVELD was door den Majoor H. N. A. SWART opgedragen om met eene macht van 60 bajonetten het landschap Gloempang Doea, waar de Kapitein J. F. DE LATER het gezag voerde, af te patrouilleeren, om den *Oloebalang* ¹⁾ van dat gebied, die zijne verplichtingen tegenover ons Gouvernement verwaarloosd had, tot rede te brengen en e. q. te straffen, eene opgelegde boete van

¹⁾ = Inlandsch hoofd; titel van den inlandschen gezagvoerder.

1000 dollars te innen, de *Djahats*¹⁾ op te sporen, te verjagen, gevangen te nemen, of te vernietigen en in het algemeen door juiste maatregelen te doen gevoelen, dat de Nederlandsche Regeering waakte en beschermde, en geen verzet dulde of inbreuk op de algemeene veiligheid ongestraft liet.

Het landschap Gloempang Doea omvat de benedenloop der Peusanganrivier (Kroeëng Peusangan), ten Noorden van ons Bivak te Panté Lhong.²⁾

Van af Panté Lhong verdeelt zich de rivier in twee groote takken, de Kroeëng Pandjoï en de Kroeëng Blang Mé, die zich weer in tal van kleinere takken splitsen, en zoo een waar doolhof van meer of min belangrijke waterloopen vormen, die bij hoogen waterstand tot ééne onafzienbare waterplas ineenvloeien, waarboven slechts enkele hooge punten, de toppen der boomen en het dicht ineengegroeide kreupelhout, uitsteken. Bij gewonen waterstand en bij laag water is die streek, de Paja Glangang, één groot moeras, dat op de eene plaats zelfs voor weinig diepgaande sloepen onbevaarbaar is en onmiddellijk daarnaast soms eene diepte heeft van vijf meter, doch waarin door het struikgewas, de talrijke weelderig opschietende waterplanten en het groen, dat de oppervlakte van het water bedekt, voor onbekenden, ja, zelfs dikwijls voor de omwonenden, geen weg of richting naar een bepaald doel te vinden is, vooral ook omdat men wegens de hindernissen bij het varen dikwijls op zijn weg moet terugkeeren en dan aan het dwalen geraakt, wijl het vaartuig op de begroeide oppervlakte weinig spoor van zijn doortocht nalaat en de plantengroei alle uitzicht belet.

Luitenant VAN LAKERVELD had volkomen vrijheid van handelen en mocht zelfs boeten opleggen, waar hij dat, als straf, in het belang der rust noodig achtte.

Zijne taak was eervol en schoon, maar moeilijk, en een der vele voorbeelden van hetgeen door het vertrouwen der chefs in de energie en het doorzicht hunner ondergeschikten van de jonge subalterne officieren gevraagd wordt, een vertrouwen, dat zij in alle opzichten rechtvaardigen, ofschoon het ook moet gezegd worden, dat die chefs, menschenkenners als zij zijn, „*the right man on the right place*” plaatsen. Die belangrijke, van zoo groot vertrouwen getuigende opdracht, leert en noodzaakt den jongen officier reeds bij den aanvang zijner carrière zelfstandig op te treden en op eigen doorzicht te steunen, waardoor die bekende guerilla-aanvoerders worden gevormd, die door de soldaten vol vertrouwen in het grootste gevaar zullen gevolgd worden en die moedig, vastberaden en beleidvol ingrijpen, waar rust en orde hersteld moeten worden in onze wel kostbare, maar woelzieke Koloniën.

¹⁾ = kwaadwilligen, onruststokers, opstandelingen, maraudeurs.

²⁾ Dit bivak is later overgebracht naar Gloempang Doea.

Gedurende bijna drie weken (van af 10 Januari 1904) zwierf de Luitenant VAN LAKERVELD met zijne patrouille van des morgens vroeg tot des avonds laat rond door dit moeras, nu en dan per prauw, veelal langs bijna onmerkbare smalle voetpaden, somtijds zich met het kapmes een weg in eene bepaalde richting door de doornachtige struiken der bijna ontoegankelijke *bako bako* ¹⁾ kappende, geblakerd door de brandende zonnestrallen, of doornat van regen en modderwater, soms zelfs des nachts zich en een deel der zijnen geen rust gunnende, ten einde de eene of andere overvalling te bewerkstelligen, waar die het minst verwacht kon worden.

Bij den aanvang had een hoog gesalarieerden gids, die in die streek goed bekend was, de patrouille zoo goed mogelijk den weg of de richting aangewezen, doch de moordende rentjong ²⁾ der kwaadwilligen had ook hier zijn bloedig werk gedaan en de patrouille van zijn weg-wijzer beroofd.

De gids, die om aan de wraakzucht der *Djahats*, welke hem als verrader beschouwden, te ontsnappen, als vermomming, eene geheel andere kleeding droeg, werd eensklaps in de nabijheid eener rustplaats doorstoken gevonden en die moord was zoo geruischloos en met zoo vaste hand uitgevoerd, dat van de patrouille niemand iets daarvan bemerkte had, wat tevens een bewijs is hoe onze ageerende troepen voortdurend door een scherm van onzichtbare en onvindbare vijanden omringd zijn, die hen onafgebroken volgen en bespieden, zoodat, trots de grootste waakzaamheid onzerzijds, nu en dan noodlottige vijandelijke overvallingen gelukken.

Een gevolg van dat aanhoudend en onvermoeid patrouilleeren, dat den kwaadwilligen nergens rust liet, wijl hunne talrijke schuilplaatsen steeds vernield werden, was, dat tal van *Djahats* zich bij den Kapitein DE LATER aanmeldden en zich onderwierpen, zoodat deze gezagvoerder aan de hoogere autoriteit voorstelde om de patrouille, na enkele dagen rust, nog eenige weken in dat gebied hare wel moeilijke, maar in de gevolgen vruchtbare taak te doen voortzetten.

Ten einde zijne manschappen eenige dagen eene welverdiende rust te gunnen en hun in staat te stellen wapens en kleeding na te zien en in orde te maken, begaf de Luitenant VAN LAKERVELD zich den 27sten Januari 1904 met zijne patrouille naar Panté Lhong, waar de Kapitein DE LATER bevel voerde.

Op marsch derwaarts deelde een bevriend hoofd den Luitenant zoo geheimzinnig mogelijk in diep vertrouwen mede, dat in de door de patrouille reeds doorloopen streek, ergens ten Westen van Samoeti sinds eenigen tijd eene sterke benting der *Djahats* moest zijn, die daar vele geweren hadden en zich daar verzamelden om de omstreken te verontrusten en te brandschatten.

1) = In het algemeen bosch, struikgewas.

2) = Een kort dolkmes, dat elke inlander in den gordel draagt.

Dit bericht verwonderde den jeugdigen patrouille-aanvoerder, hoezeer ook op dergelijke verrassingen voorbereid, zeer, daar hij op zijn langen tocht van het bestaan eener dusdanige versterking niets gehoord had, hoewel hij groote belooningen voor goede, betrouwbare berichten had toegezegd en strenge straffen had bedreigd en ook uitgesproken en voltrokken over hen, die willens en wetens berichten omtrent de kwaadwilligen hadden verzwegen.

Daar hij eerst meer zekerheid en andere, overeenstemmende berichten wilde afwachten, alvorens te handelen, vooral ook omdat als die versterking er werkelijk was, de bezetting, zich niet ontdekt wanende, deze niet zou verlaten, en dus altijd nog te vinden zou zijn, zette hij zijn tocht naar Panté Lhong voort, waar de troep met open armen gastvrij werd ontvangen.

Toen de Kapitein DE LATER de mededeeling van Luitenant VAN LAKERVELD ontving betreffende het bestaan dier versterking der *Djahats*, was zijn uitroep na de eerste verrassing: „*dat kan niet!... dat is onmogelijk!... Als dat zoo is, had ik van mijne spionnen al bericht!*”...

Doch deze beleidvolle gezagvoerder en ervaren krijgsman, die geleerd had geen bericht, hoe geloofwaardig het ook scheen, voetstoots te gelooven, maar tevens ook niet lichtvaardig te verwerpen, besloot met spoed nadere berichten in te winnen. Voordat hij echter daartoe de noodige maatregelen had genomen, klonk de bel der telefoon en vernam hij van den Majoor SWART... *dat particuliere spionnen dien chef bericht hadden, dat ergens ten Westen van Samoeti eene groote en sterke vijandelijke benting bestond, bezet door eenige hoofden der Djahats met een zestig- à zeventig-tal goed gewapende volgelingen!*...

„*Zoek VAN LAKERVELD op en ga jelui er samen heen!*... was het slot van de telefonische mededeeling.

Welnu!... Luitenant VAN LAKERVELD was er met zijn troep!... en daarom werd dadelijk het plan tot rusten opgegeven.

Reeds den volgende morgen zou worden opgerukt, welk bericht door den reeds drie weken patrouilleerenden troep met geestdrift werd ontvangen, want in zulke gevallen vergeten onze brave soldaten alle vermoeidheid en geleden ellende in de hoop er daadwerkelijk op los te kunnen gaan.

Men zou dus trachten om in zoo'n moeras, in zulk eene onbegaanbare wildernis eene goed bezette versterking op te sporen, waarheen niemand den weg wist, waar geen gids hen zou voeren en welker bestaan nog kort te voren zelfs niet vermoed werd, zoodat zij zeker goed verborgen moest zijn. Het was, als moest men eene naald in een hooiberg zoeken, want de aanduiding ten Westen van Samoeti was erg onbestemd en het terrein zeer uitgestrekt.

Daarover maakte men zich echter voorloopig maar niet bezorgd!... De sterkte was er!... dat was zeker!... en zij moest dus gevonden en veroverd worden!...

Den volgenden morgen, 29 Februari 1904, trok Luitenant VAN LAKERVELD weer vol moed en vol verwachting de wildernis in om zijn tocht voort te zetten, terwijl Kapitein DE LATER van zijn kant met eene patrouille van 28 man in eene andere richting zou beproeven de verblijfplaats der *Djahats* op te sporen.

Na twee dagen vruchteloos zwerven en zoeken naar betere inlichtingen, vereenigden zich de beide patrouilles op een vooruit afgesproken punt, zonder gedurende dien tijd het doel eenigszins meer nabij gekomen te zijn, doch van hier moesten 10 man naar Panté Lhong worden teruggezonden, die wegens uitputting en verwonding aan de doornachtige planten en struiken geen dienst meer konden doen.

Nu vereenigd, ontdekte de troep den 1sten Maart wel eene kleine, verlaten schuilplaats in het oerwoud, die met moeite en met behulp van eenige prauwen bereikt werd, doch dat kon niet de bedoelde versterking zijn, al zijn ook de Inlandsche berichten gewoonlijk erg overdreven, en bovendien er was voor 60 personen met hunne hoofden geen plaats genoeg, al waren de *Djahats* ook met bitter weinig ruimte tevreden.

Dan maar weer verder!

Een deel der bevolking scheen langzamerhand meer moed te krijgen om aan de patrouille meer duidelijke en juiste berichten te geven, want de officieren ontvingen de mededeeling van een der hoofden uit den omtrek der Kroeëng Blang Mé of liever moeras Blang Mé, de Paja Glangang (Peusangan), dat de zoo verborgen versterking in dat moeras gelegen moest zijn en men van uit Blang Mé die vestiging der *Djahats* gemakkelijker zou vinden en met schuitjes kon bereiken.

Het kon wel een valstrik zijn, . . . wie weet! . . . maar in elk geval scheen het hoofd te vertrouwen en tegen een valstrik waren maatregelen te nemen! . . . Dus direct naar Blang Mé! . . .

Hier werden terstond de noodige prauwen gerequireerd om er den volgenden morgen op los te kunnen gaan.

Even vóór het uitrukken werd dien morgen het bericht ontvangen, dat de Majoor SWART dien dag ook tot het zelfde doel met eene kleine colonne per extra-trein zou oprukken, doch toen om 10^{1/2} uur de trein passeerde en het bleek, dat de majoor met zijne patrouille te Samoeti was uitgestapt, werd zonder verwijl de tocht aanvaard.

De troep zelf was verdeeld in vijf grootere prauwen, geroeid of met boomen voortgeduwd door gehuurde Atjehsche koelies, terwijl andere Atjehers in kleinere schuitjes (*Djaloers*) de patrouille vergezelden om den weg te verkennen, opdat de volgeladen, meer diepgaande grootere schuitjes de noodige diepte vonden.

Vooruit de Luitenant VAN LAKERVELD met eene groep van 13 man als voorhoede, daarop volgden eene groep van 16 man, eene sterk 17 man en eindelijk de Kapitein DE LATER met 19 man, dus in het geheel 2 officieren en 65 onderofficieren en manschappen, terwijl de vijfde

grootte prauw eenigen voorraad bevatte, zoomede de noodige ruimte aanbod voor zieken of gewonden. In de prauw hadden de manschappen maar even de ruimte, om, in geval van een vijandelijken aanval, het vuur te beantwoorden, en dat nog alleen als, naar inlandsche gewoonte, de roeiers op het eerste schot over boord sprongen en hun heil in het water achter de schuiten zochten.

Het was eene ontzaglijk moeilijke en afmattende tocht in eene bijzonder brandende tropische hitte.

Hier water tot eene diepte van 5 meter, maar daar weer allen uit de schuit in den modder om het vaartuig te doen rijzen, en over eene ondiepte te trekken, of over een onder water liggenden boom heen te wippen; hier boomen en struiken kappen om de prauwen een weg te banen, elders weer wachten om de Atjehers in de kleine *Djaloers* gelegenheid te geven in de vele kronkelende armen en zijtakken naar een bevaarbaar gedeelte te zoeken, zonder al te veel van eene te voren, naar vage gegevens, aangewezen richting af te wijken, allen doornat, in de brandende zon werkende en zwoegende om vooruit te komen.

Eindelijk bereikt de flottille eene grootte watervlakte, waar de moeilijkheden echter de zelfde bleven, daar het onuitwarbare groen, dat het water bedekte, niet alleen de vaart bijna geheel belemmerde, doch nu ook alle hindernissen verborg en men niet meer wist, waar het water eindigde en het land begon. Telkens en telkens moest van richting veranderd of op den afgelegden weg teruggekeerd worden, zoodat de troep weldra eenigszins uit elkaar geraakte, daar allen een weg zochten om, zoo goed mogelijk de aangegeven richting volgende, vooruit te komen.

Den weg wist niemand! . . . zelfs de Atjehers niet! . . . Het was eenigszins een zoeken op goed geluk af, in de hoop, dat het toeval hun gunstig zou zijn, of dat de vijand door een ontijdig afgegeven vuur zijne tegenwoordigheid zou verraden.

Het eenige, wat men zeker wist, was, dat er iets in den omtrek broeide, want de Atjehsche roeiers en gidsen konden voor het geoefende oog der officieren niet verbergen, dat zij onrustig waren en in hevigen angst verkeerden.

Ten twee uur des namiddags zag de Luitenant VAN LAKERVELD op een afstand van 2 à 300 meter vooruit een hutje, waarnaast een Atjeher stond, ¹⁾ die den voortgang der schuiten gadesloeg, doch een oogenblik later eensklaps verdween.

Nu ging de troep, voorafgegaan door de schuit van den Luitenant VAN LAKERVELD, nog eenigszins langzamer vooruit, daar thans elk oogenblik aanraking met den vijand verwacht werd en de zenuwachtige, vreesachtige spanning der Atjehers gelijken tred hield met de vermoedelijke nadering van het gevaar.

¹⁾ Later bleek dit een wachthuisje te zijn, dat op een der wallen der gezochte sterkte stond, die toen door het hooge riet en struikgewas nog onzichtbaar waren.

Slechts twee schuiten waren op dat oogenblik bijeen, die van den Luitenant en eene schuit met 16 soldaten, doch de 3^e, 4^e en 5^e prauw waren onzichtbaar, en waar die op dat oogenblik ergens dwaalden en met de moeilijkheden op de watervlakte worstelden, was niet te zeggen, doch daarom gingen de twee schuiten met 29 koppen bemand niet minder vastberaden den verborgen vijand te gemoet, want als maar eerst de schoten vielen, zou dit den anderen den weg wel wijzen.

Eindelijk had de Luitenant VAN LAKERVELD betere gelegenheid om den omtrek te verkennen en bleek het hem, dat het zoo lang verborgen gebleven doel gevonden was, want weldra zag hij op circa 100 meter vóór zich de stevig bevestigde flank eener sterkte, terwijl de *Djahats*, om die ontdekking te bevestigen, niet alleen in front uit de sterkte, maar ook uit het begroeide terrein op de rechterflank een hevig vuur openden, waardoor reeds dadelijk een soldaat gedood en drie gewond werden, terwijl de Luitenant zelf ook eene lichte verwonding bekwam.

Het was voor die beide volgeladen schuiten een hachelijk oogenblik, om op dien wankelen, kleinen bodem zoo 'n overstelpend vuur te doorstaan, zich daarbij haast niet te kunnen bewegen, terwijl van debarkeeren geen sprake scheen.

Daar bij het uitbreken van het hevige vijandelijke vuur de roeiers dadelijk over boord gesprongen waren, liep de voorste schuit van den officier vast, en toch was er geen gelegenheid om den vasten wal te bereiken, terwijl de vijand aan twee zijden vuurde, en uitdagend schreeuwde en juichte, waaruit op te maken viel, dat men eene talrijke, fanatieke bende tegenover zich had.

Op aansporing van den Luitenant sprong een dwangarbeider van groote taille te water en deze kon, nog juist met den mond boven water, de schuit los maken en in de gewenschte richting langzaam voortduwen, totdat men op circa 30 meter der versterking in staat was aan wal te springen, waarop de bemanning der eerste schuit, ter sterkte van 10 valide mannen, onmiddellijk op werkzame wijze het vuur kon beantwoorden en het debarkement der volgende schuit dekken.

De Kapitein DE LATER, die zich bij het vallen der schoten onmiddellijk naar de voorhoede begeven had, bespoedigde het ontschepen van de bezetting der 2^e schuit, 19 man, en begaf zich dadelijk daarmede rechts af langs de sterkte om den ingang te zoeken, daar wegens de breede hindernis van doornplanten, die aan deze zijde aangebracht bleek, een bajonetaanval niet mogelijk was.

Bij de spoedig van zoo nabij uitgevoerde verkenning bleek, dat de versterking bestond uit eene vierkante redoute van ongeveer 22 op 16 meter zijde, overal omringd door eene breede laag ondoordringbaar doeriehout, ¹⁾ die echter den ingang vrij liet en de verster-

¹⁾ = taai hout met groote, scherpe dorens, dat met kleine, dunne takken op elkaar geworpen slechts langzaam en met veel geduld is op te ruimen en elke nadering der sterkte belet.

king voor het oogenblik wel stormvrij maakte, doch tevens aan de bezetting de vlucht belette, tenzij zij door den ingang wilde uitbreken, waar onze soldaten die vlucht wel zouden verhinderen.

Deze ingang was eene gang van circa $\frac{1}{2}$ M. breedte, zoodat slechts één man te gelijk kon passeeren, terwijl de beide einden dier gang door zware, met wiggen vastgezette planken waren afgesloten; na de laatste afgesloten poort maakte de gang eene wending naar rechts en voerde dan onmiddellijk in het midden der versterking. Een aanval der onzen door die gang, man voor man, was voor het oogenblik niet mogelijk, daar de troep niet van klewangs was voorzien en de bajonet in die smalle ruimte moeilijk te behandelen was.

Wel naderde Luitenant v. LAKERVELD de versterking, trots het hevige vuur en de naar hem geworpen lansen, en wist eenige planken uit de eerste afsluiting los te maken, doch om de boven opgegeven redenen zette hij zijn plan niet door en werd er besloten door een vuurgevecht den vijand tot de overgave te dwingen of zoodanig te verzwakken, dat de bestorming van den ingang met meer hoop op succes kon geschieden.

Alvorens echter tot de uitvoering van dezen maatregel over te gaan, sommeerde de Kapitein DE LATER de bezetting om zich over te geven, waarop uit de versterking een uitdagend geschreeuw opging, onmiddellijk gevolgd door het eentonige gebed *Allah il Allah*, ten teken dat allen zich ten doode wijdde en tot den laatsten man tegen de gehate *kafirs* zouden strijden.

Nu begon de laatste worsteling!...

Door de aanvallers waren eenige gevonden prauwen omgekeerd, ten einde, daarop staande, over de ruim $1\frac{1}{2}$ meter hooge borstwering te kunnen heenvuren en zoo de binnenruimte te bestrijken, terwijl de bezetting, met hun opwindend, eentonig gezang biddende, met gewerschoten en lansworpen antwoordde, en de beide partijen in dien bloedigen strijd op dat kleine eiland, hoogstens 20 à 25 meter van elkaar verwijderd waren.

Terwijl de dooden en gewonden vielen, en de aandacht van den vijand van den ingang was afgeleid, was de Luitenant v. LAKERVELD, gewapend met een geweer en gevolgd door den fuselier VAN EEDEN en eenige inlandsche soldaten, andermaal dien ingang genaderd en had weldra de planken beide poorten verwijderd.

Daar nu de meer zekere en beslissende strijd met de bajonet kon plaats hebben, gaf de officier door zijn fluitje het sein om het vuren te staken, daar dit voor den binnenstormenden troep gevaarlijk kon zijn.

Zoodra de schrille toon van het tirailleurfuitje boven het knetterend geweervuur uit klonk, hield het schieten aan onze zijde als bij tooverslag op, voegden zich de dichtst bij zijnde soldaten bij de bestormers en met onweerstaanbaar elan sprong de Luitenant, gevolgd door de zijnen, naar binnen.

Dadelijk werd hij door twee verdedigers aangevallen, die hij echter door evenveel schoten onschadelijk maakte, doch een derde aanvaller

had meer succes, want het 3e schot van den officier weigerde, waardoor de Atjeher in staat was om VAN LAKERVELD 3 rentjongsteken toe te brengen, waarvan één aan de knie, één in den buik en één in de linkerhand, terwijl hij tevens door eene bajonetsteek van den hem ter hulp gesnelde soldaat VAN EEPE in den linkerarm werd verwond, welke steek voor den aanvallenden Atjeher was bestemd.

Weldra had de bajonet overal de zege beslist.

Van onze zijde hadden wij *twee dooden* en *tien gewonden*, waaronder behalve de Luitenant VAN LAKERVELD en de sergeant WALLENBURG, ook Kapitein DE LATER geteld moest worden, welke laatste, echter slechts licht verwond, het bevel kon blijven voeren. Aan den werkelijken aanval hadden slechts 35 man deelgenomen, terwijl de overige manschappen aangewezen waren om als reserve te dienen, de gewonden te beschermen, en de prauwen te bewaken, die het eenige middel waren om weer huiswaarts te kunnen keeren.

Van den vijand sneuvelde *allen*, zijnde *drie* bekende aanvoerders en 73 *Djahats*, waarbij als buit in onze handen vielen 4 gouden rentjongs, 160 stuks blanke wapenen, 45 geweren, waaronder 9 achterladers, benevens een groote voorraad munitie.

Na de versterking zoo goed mogelijk verwoest te hebben, werd de terugtocht aangenomen en bereikte de troep ten 10 $\frac{1}{2}$ uur Blang Mé, doch eerst tegen 2 uur 's nachts kon aan de gewonden geneeskundige hulp worden verleend, waardoor velen, hoe goed ook door de kameraden geholpen, gedurende dien tijd schrikkelijk aan hunne wonden hadden geleden.

Men ziet hieruit, welke zware taak voortdurend op onze troepen rust, en hoe gemakkelijk de inlandsche vijand zijne positie kan verbergen, zoodat een troep, na weken lang patrouilleeren en berichten inwinnen, niets van het bestaan eener versterkte, goed bezette stelling vermoedt; en is eindelijk zulk eene versterking als bij toeval gevonden, na een uiterst vermoeienden tocht, dan moet de kleine troep nog die overmachtig bezette stelling stormenderhand veroveren met een verlies van $\pm 25\%$.

Eere aan onze dappere en flinke aanvoerders, die, hoe jong zij ook zijn, de hunnen niet alleen voorgaan in volharding, moed en doodsverachting, doch ook in geduldig lijden.

De Luitenant M. J. VAN LAKERVELD, die nog nauwelijks zijn intrede in zijne veelbelovende carrière had gedaan, ontving van H. M. onze Koningin het *kruis der Militaire Willemsorde 4e klasse* als belooning voor zijn uitmuntend, lofwaardig gedrag.

De techniek der bevelgeving, bij het aannemen van den toestand van rust, na een marsch binnen 's vijands bereik. ¹⁾

Onze militaire literatuur werd in den laatsten tijd verrijkt met eene belangrijke aanwinst. Ik heb hierbij op het oog de „Applicatorisch-Tactische Studiën, door Jhr. G. A. A. ALTING VON GEUSAU, Kapitein van den Generalen Staf, Leeraar in de Tactiek aan de Hoogere „Krijgsschool” — van welk werk het Eerste deel in de maand November 1904 het licht zag.

Dit werk zal zeker en om den inhoud en om de gewichtige betrekking, die de Schrijver daarvan bij het Militair Onderwijs bekleedde, voor velen, die geroepen kunnen worden tactische oefeningen te ontwerpen en te leiden, eene welkome bron van studie zijn. Het is te verwachten, dat zij, die met dat doel voor oogen de Studiën ter hand namen, niet alleen hun voordeel zullen hebben gedaan met het overwegen van de tactische maatregelen in de oplossingen ontwikkeld, maar dat zij ook de vele nuttige wenken betreffende de techniek der bevelgeving, die de Studiën bevatten, ter harte zullen hebben genomen, en in de hier en daar tot in details uitgewerkte bevelen navolgenswaardige voorbeelden van bevelgeving zullen hebben gezien.

Deze overweging heeft mij aanleiding gegeven de oplossing van ééne der onderstellingen, die in deze Studiën behandeld zijn, aan eene beschouwing te onderwerpen.

Het moet iedereen, die de oplossing van de Onderstelling I bestudeert, opvallen, dat daarbij streng is vastgehouden aan de schema's van ons Voorschrift op den Velddienst ²⁾, en zulks in weerwil van de verzuchting, op blz. 14 der Studiën geuit, dat de uitgebreidheid van deze schema's leidt tot wijdloopige en lange bevelen, wanneer niet elkeen, die een bevel uitgeeft, zich ter zake eene behoorlijke rem aanlegt.

Volkomen met deze gulden woorden instemmende, hield ik deze in het eerst voor eene aankondiging van een aanval op deze schema's — een aanval, in den vorm van eene oplossing, waarbij de schema's overboord geworpen waren. Ik verwachtte dus, dat in het licht gesteld zou worden, dat in de bedoelde schema's geen *bevelvormen voor de practijk en voor toepassingen* moeten worden gezien, doch dat daaraan alleen

¹⁾ Door gebrek aan plaatsruimte kon dit artikel eerst thans geplaatst worden.

²⁾ In dit opstel in het vervolg aangeduid door de letters: V.V.

waarde mag worden toegekend als *hulpmiddelen voor het geheugen*, te gebruiken na het opmaken van een bevel, om zich te overtuigen of er iets van belang vergeten is.

Dit is echter het standpunt van den Schrijver bij het uitwerken van Onderstelling I niet geweest. Het tegendeel is waar. Deze oplossing is eene toepassing van de reglementaire wijze van bevelgeving tot in de uiterste consequentie doorgevoerd.

Ik neem aan, dat dit standpunt op goede gronden te verdedigen is, dat er gewichtige redenen bestaan om bij de oplossing zoo streng vast te houden aan ons V.V., dat juist in het gedeelte, waarop het hier aankomt, zoo stellig is, en alles in details regelt. Maar bij den beginner, die zich tot de bestudeering van deze oplossing zet, kan zoo licht de opvatting ontstaan, dat die wijze van bevelgeving en de gebezigde bevelvormen eene afspiegeling van de practijk zijn, dat deze gang van zaken in het onderhavige geval uitvoerbaar geacht wordt — en hieruit kan weder volgen, dat hij, als leider van eene oefening op de kaart of op het terrein, in toestanden, overeenkomende met de onderwerpelijke, van de onder zijne leiding te oefenen deelnemers dergelijke bevelen eischt, zich daarbij beroepende op de oplossing I der besproken Studiën.

Ik zie in deze oplossing een uitmuntenden leidraad voor eene theoretisch-applicatorische behandeling van de Hoofdstukken II.B. en V.A. van ons V.V., doch tevens een sprekend bewijs van de omslachtigheid der, in die Hoofdstukken vastgestelde, bevel-techniek. Nog nimmer is mij zoo duidelijk aangetoond, hoe moeilijk en tijdroovend het is om, volgens onze voorschriften, na een marsch den toestand van rust aan te nemen, en zich door stelselmatige voorposten te doen beveiligen.

Ik ben hierdoor uitgelokt, om naast de in de Studiën gegeven oplossing eene andere te stellen, die zich los maakt van de schema's, niet om daarmee iets te kort te willen doen aan den verdienstelijken arbeid van den Schrijver der Studiën, maar om den lezer, die beide oplossingen met elkander vergelijkt, de zelfde zaak van twee verschillende standpunten te laten beschouwen, en om aan de hand daarvan onze officieele bevel-techniek te toetsen aan eene andere wijze van bevelgeving.

Als men, in de hier volgende beschouwingen, eene critiek wil zien, dan houde men in het oog, dat die meer gericht is tegen de zoo even bedoelde bevel-techniek dan tegen de opvattingen van den Schrijver der Studiën, die reden heeft gehad zich streng aan het V.V. te houden.

De beperking, die ik mij blijkens het opschrift van dit opstel gesteld heb, noodzaakt mij de besluiten, die tot het gebied der tactiek behooren, buiten bespreking te laten. Ik stel mij op het standpunt, dat ik de zelfde besluiten zou genomen hebben. Als onderwerpen van bespreking blijven dus alleen over de wijze, waarop die besluiten in den bevelvorm zijn gebracht, en de wijze, waarop die bevelen ter kennis zijn gebracht van de organen, die voor de uitvoering daarvan het noodige te verrichten hebben.

Om den lezer niet tot naslaan van het aangehaalde werk te verplichten, zal ik den toestand in het kort aangeven in den vorm van een „Bijzonderen Oorlogstoestand”.¹⁾

Bijzondere oorlogstoestand

op 13 Mei 3³⁰ n.m.

Eene voorhoede sterk: 5 bataljons, 2 eskadrons, 1 afdeeling veldartillerie, 1 veldcompagnie pioniers, en 1 sectie verbandplaats-afdeeling heeft sinds 2³⁰ n.m. den marsch naar het Zuiden gestaakt, ter hoogte van *Beekbergen*, en is — op hooger last — bezig stelselmatige voorposten uit te zetten, voorwaarts van dit oord van en met den spoorweg *Apeldoorn—Amersfoort* tot en met dien van *Apeldoorn—Zutphen*. Het niet op voorposten komende gedeelte moet te *Beekbergen* legeren.

Vóór het front is overmachtige vijandelijke cavalerie, en, sinds het middaguur, te *Arnhem* ook infanterie en artillerie.

Te voren, van 2³⁰—2⁴⁰, is door den voorhoedecommandant het besluit genomen tot de volgende:

Troepenopstelling.

a. Op Voorposten:

Sector I van en met den spoorweg *Apeldoorn—Amersfoort* tot de lijn *Engeland—De Krim*.

Gros te *Ugchelen*. Troepen: $\frac{\text{III}}{8 \text{ R.I.}}$ met 2 pelotons cavalerie.

Sector II van de lijn *Engeland—De Krim* tot en met den locaalspoorweg *Apeldoorn—Dieren*. Gros bij pl. 18 straatweg naar *Arnhem*. Troepen: $\frac{\text{I}}{8 \text{ R.I.}}$ en 2 compagnieën. $\frac{\text{II}}{8 \text{ R.I.}}$.

Sector III van den locaalspoorweg tot en met den spoorweg *Apeldoorn—Zutphen*.

Gros te *Oosterhuizen*.

Troepen: $\frac{\text{IV}}{8 \text{ R.I.}}$ met 2 pelotons cavalerie.

b. Zelfstandig vooruit, tot 9⁰ n.m.:

$\frac{1}{1 \text{ R.H.}}$

c. Niet op voorposten:

Staf 8 R.I., $\frac{\text{V}}{8 \text{ R.I.}}$ en 2 compagnieën $\frac{\text{II}}{8 \text{ R.I.}}$, $\frac{\text{I}}{1 \text{ R.V.-A.}}$, $\frac{2}{\text{R.G.T.}}$ en $\frac{1}{\text{V.P.A.}}$ (bij nacht ook $\frac{1}{1 \text{ R.H.}}$) in alarmkwartieren te *Beekbergen*.

Kantonnementscommandant: Luitt.-Kol. A van $\frac{\text{V}}{8 \text{ R.I.}}$.

Ter bespoediging zijn de troepen, met korte mondelinge bevelen, naar de plaatsen van legering gezonden.

¹⁾ Zie blad 33 van de Stafkaart.

De bataljonscommandanten, de commandanten der artillerie, der pioniers en van $\frac{2}{1}$ R.H. zijn ontboden naar pl. 17, zuidwaarts van *Beekbergen*.

De gang van zaken bij de bevelgeving, aangenomen bij de oplossing in de besproken Studiën, is nu de volgende.

Tusschen 2⁴⁰ en 3³⁰ n.m. ontwerpt de voorhoedecommandant ¹⁾ bij pl. 17, de instructiën voor de drie te benoemen voorpostencommandanten — volkomen overeenkomstig het schema van § 183 V.V. — en een bevel voor Luitt.-Kol. A. als kantonnementscommandant van de in en om *Beekbergen* te legeren troepen.

Tusschen 3³⁰ en 4⁰ n.m. geeft de voorhoedecommandant, bij pl. 17, deze instructiën en dit bevel mondeling uit in tegenwoordigheid van alle verzamelde commandanten.

Daarna begeven deze commandanten zich naar hunne troepen, om op de uitvoering der bevelen orde te stellen.

De voorpostencommandanten geven, na bij hun troep te zijn aangekomen, aan de verzamelde compagniescommandanten en c. q. mede aan den commandant van de hun toegevoegde cavalerie, eene volledige voorpostenorder uit, geheel overeenkomstig het schema van § 184 V.V. Eerst daarna worden de voorposten uitgezet.

Omtrent de handelingen van den kantonnementscommandant van *Beekbergen* wordt alleen medegedeeld het bevel, dat door dezen commandant wordt gegeven. Dit bevel is getrouw naar het schema van § 36 V.V. opgemaakt. Het beslaat dan ook 2 bladzijden druks. Om ruimte te sparen, is — evenals bij de andere bevelen — alleen het lichaam van het bevel gegeven, zoodat aanwijzingen omtrent het tijdstip, de plaats en de wijze van uitgifte van dit bevel in de oplossing niet gevonden worden.

Met dezen gang van zaken voor oogen valt het op:

- 1°. dat als plaats van uitgifte der bevelen gekozen is pl. 17; een punt, dat zoo ver naar voren ligt ten opzichte van het grootste deel der troepen.
- 2°. dat aldaar, met het uitgeven der bevelen, gewacht wordt, tot alle ontboden commandanten aanwezig zijn.

Het geven van de bevelen in tegenwoordigheid van allen, aan wie iets te bevelen is, heeft zeer zeker het voordeel, dat iedereen inzicht

¹⁾ Voor hier en voor het vervolg wordt er op gewezen, dat met voorhoedecommandant bedoeld wordt de commandant van het geheele detachement in quaestie, omdat dit detachement optreedt als voorhoede van eene divisie.

krijgt in de opdrachten der in zijne nabijheid werkzaam te stellen onderdeelen, hetgeen de samenwerking wel bevordert.

Doch, als dit voordeel niet verkregen kan worden, dan ten koste van het feit, dat alle commandanten zoo ver naar voren moeten komen

— want de commandant van $\frac{I}{8 R. I.}$ is, door de nabijheid van den

vijand, aan zijn troep gebonden —, dan wegen m.i. de aan dit feit verbonden nadeelen niet tegen dit voordeel op.

Op deze nadeelen valt het licht, als men overweegt:

dat de commandant van $\frac{I}{8 R. I.}$, die reeds van af 2³⁰ n.m. ter plaatse

is, waar zijn bataljon de voorposten moet betrekken, niet vóór 4⁰ n.m. daartoe aan het werk kan gaan. (Het uitvoeren van de bevelen duurt van 3³⁰ tot 4⁰ n.m.) Deze vertraging is van gewicht met het oog op de aanwezigheid van overmachtige vijandelijke cavalerie vóór het front. In deze aanwezigheid toch, bestaat de aanleiding om ten spoedigste over te gaan tot het uitzetten van voorposten.

Nu staat, wel is waar, zooals door den Schrijver der Studiën wordt aangehaald, in 7° van § 239 V.V., onder de verplichtingen van de commandanten van de voor- en zijtroepen, dat bij het rusten de evengenoemde veiligheidstroepen zich moeten gedragen als veldwachten, die eene achter haar rustende afdeeling moeten beveiligen en dat de patrouilles in eenigszins geregeld verband met elkaar op daartoe geschikte punten als posten moeten worden opgesteld — doch m.i. eischt de toestand hier reeds dadelijk eene meer breede opstelling, dan met de toepassing van het, in bovenaangehaalde §, omschreven beginsel kan worden verkregen.

3°. dat de kantonnementscommandant van *Beekbergen* eerst omstreeks 4²⁰ n.m. in dit oord terug kan zijn, en dat hij dus vóór dit tijdstip niets heeft kunnen doen, c.q. laten doen, om de belegging van dit kantonnement voor te bereiden, hoewel de troepen daar reeds staan van af 2³⁰ n.m.

Door een en ander worden zoowel aan den bevelgever, als aan de uitvoerders der bevelen zware eischen gesteld, en wordt niet ieder, onder de meest gunstige omstandigheden gezet aan de uitvoering van de hem toebedachte opdracht. Dit laatste te bereiken is toch het doel van eene oordeelkundige bevel-techniek.

Het ontwerpen van de instructiën voor de drie voorpostencommandanten is een omvangrijke arbeid. In de Studiën beslaan deze instructiën drie bladzijden. Het zijn dus bevelen, die veel van den bevelgever vergen, zelfs al neemt men in aanmerking, dat enkele punten in de drie stukken gelijkloidend of nagenoeg gelijkloidend zijn, en dat het opmaken en uitvoeren daarvan, dus niet zoo veel tijd zal kosten, als een oppervlakkige blik daarop zou doen vermoeden.

De commandanten van de vleugelsectoren hebben eene zeer zware

taak. Die van *Ugchelen* b.v. heeft om 4⁰ n.m. zijne instructie en rijdt nu — neem aan — in één draf van 7 KM. naar zijn troep. Hij komt daar, in aanmerking nemende, dat vóór het afrijden van pl. 17 met het vragen en geven van eventueele nadere inlichtingen nog eenigen tijd verloopt, niet veel vóór 4⁴⁵ n.m. aan. De troep is daar reeds ongeveer 3/4 uur geleden aangekomen. Uit hetgeen op blz. 19 der Studiën in de 7^e alinea vermeld is, maak ik op, dat de voorpostenorder bij *Ugchelen* ongeveer om 5⁰ n.m. wordt uitgegeven. Nu is het uitgeven van eene volledige voorpostenorder om 5⁰ n.m., nadat men een kwartier te voren, na een snellen rit van 7 KM., aangekomen is, en dus geen gelegenheid gehad heeft zich op de kaart te beraden, een zeer vlot stuk werk. Ik ben er van overtuigd, dat degenen, die zich deze vlotheid, als voor de practijk bereikbaar, in het geheugen griffen, zich teleurstellingen bereiden.

Ten slotte de vraag: waarom de kantonnementscommandant van *Beekbergen* niet aldaar is gelaten, in stede van hem naar pl. 17 te ontbieden? Hij had, door een kort bevel, in de gelegenheid gesteld kunnen worden, aanstonds met de voorbereiding der legering te doen beginnen.

Het uitgeven van de bevelen bij pl. 17, eerst nadat alle commandanten aldaar verzameld zijn, is dus oorzaak van veel tijdverlies. Dat, niettegenstaande de daaraan verbonden nadeelen, toch deze wijze van bevelgeving is gekozen, is m. i. te verklaren uit het feit, dat de voorhoedecommandant drie volledige voorposteninstructiën en een bevel voor den kantonnementscommandant van *Beekbergen* moet ontwerpen.

Lettede op dezen eisch, is het eer als een voordeel dan als een nadeel te beschouwen, dat pl. 17 zoo ver ligt van den troep, waaruit de outboden commandanten moeten komen. Bij pl. 19 toch, zouden die commandanten reeds om 3²⁰ n.m. kunnen zijn, terwijl de voorhoedecommandant, om aldaar op laatstgenoemd tijdstip bevelen te kunnen geven, reeds om 3¹⁰ van pl. 17 zou moeten afrijden. De keuze van pl. 17, als plaats van uitgifte der bevelen, verschaft hem dus 20 minuten meer tijd van beraad; eene spanne tijds, die ik hem ook volstrekt niet misgun, gelet op den van hem geëischten arbeid in de oplossing in quaestie.

Als slotsom kom ik tot de meening, dat de toestand zich m. i. minder goed leent voor het geven van volledige bevelen aan alle te verzamelen commandanten.

De beginselen, die ik hier gaarne vooropgesteld had gezien, zijn:

- 1°. Het meest dringende het eerst bevelen; later zoo noodig deze bevelen aanvullen; aldus streven naar korte bevelen.
- 2°. Zoo spoedig mogelijk bevelen uitgeven bij *Beekbergen*, b.v. bij pl. 19.
- 3°. Meer overlaten, dan de schema's voorschrijven.

Bij het toepassen van deze beginselen zou de voorhoedecommandant zich dus zoo spoedig mogelijk naar *Beekbergen* moeten begeven. De commandant van $\frac{I}{8 \text{ R.I.}}$ moet echter bij zijn troep blijven; hij moet

du, vóórdat de voorhoedecommandant zich naar pl. 19 begeeft, door een afzonderlijk bevel worden ingelicht. Ik denk hier niet aan eene instructie, zoo volledig, als voorgeschreven is in § 184 V.V., want dat is m. i. hier niet noodig, althans vooreerst niet. Ook de kantonnementscommandant van *Beekbergen* moet een afzonderlijk bevel hebben, om de legering te kunnen voorbereiden. Later kunnen aan dezen commandant nadere bevelen worden gegeven.

Alvorens de oplossing, gegrond op de bovenvermelde beginselen, te doen volgen, zij er aan herinnerd, dat dit opstel zich uitsluitend beweegt op het gebied van de techniek der bevelgeving.

De overweging b.v. of het niet beter ware geweest zich voorloopig te bepalen tot het doen bezetten van *Ugchelen*, *Beekbergen* en *Oosterhuizen*, met opdracht aan de commandanten dezer kantonnementen voor eigen beveiliging te zorgen — aansluiting zoekende bij het *Signaal Beekbergen* en bij den locaalspoorweg bij het woord *Kon. Ned.* — en eerst den volgenden morgen, als zou blijken, dat men ter plaatse den vijand wilde afwachten, de genomen veiligheidsmaatregelen uit te breiden en op deze wijze te komen tot eene stelselmatige voorpostenopstelling.... deze overweging behoort tot het gebied der tactiek en blijft dus buiten beschouwing.

Het behoort daarentegen wel tot het gebied der bevel-techniek de aandacht te vestigen op eene methode van bevelgeving, die onder omstandigheden als de onderhavige — waarin een troep, als het ware overvallen wordt met eene opdracht, waarvan de uitvoering eenig overleg, tamelijk omvangrijke bevelen en eenige voorbereiding eischt — soms met voordeel kan toegepast worden.

Deze methode bestaat in het geven van eenige uren rust aan de troepen in dagbivak, ter plaatse — dus hier in marschcolonne — onder bescherming van de voorhoede en de cavalerie — om te koken en te eten. In den tijd, die daardoor gewonnen wordt, kan dan alles worden voorbereid, en de bevelen kunnen worden gereed gemaakt, opdat daarna alles vlot van stapel loope.

Deze handelwijze is alleen uitvoerbaar, als de verplegingsbenodigdheden — conserven, kookgereedschap en brandhout — in den troep worden medegevoerd, deels op proviand- of andere wagens, deels, op den ransel bevestigd, door de manschappen. Voor het toepassen van deze methode zou dus alles ter zake moeten zijn voorzien en voorbereid.

Volledigheidshalve is deze wijze van bevelgeving hier aangestipt, doch zij zal in het volgende geen toepassing vinden, om zoo dicht mogelijk bij de oplossing der Studiën te blijven.

Thans volgt de oplossing.

OPLOSSING.

De voorhoede der divisie houdt halt om 2³⁰ n.m. De voorhoede-

commandant bevindt zich op dat tijdstip bij pl. 17. Hier ontwerpt deze commandant de troepenopstelling, aangegeven in de 4de alinea van den „Bijzonderen Oorlogstoestand” — zie blz. 143 hiervóór — en van hier worden tevens de mondelinge bevelen verzonden, vermeld in de alinea's, die op de genoemde *troepenopstelling* volgen, echter met dit verschil, dat als plaats van uitgifte der nadere bevelen wordt aangewezen: pl. 19 bij *Beekbergen*.

Om 2⁵⁰ n.m. geeft de voorhoedecommandant, bij pl. 17, de volgende order aan den commandant van $\frac{I}{8 \text{ R.I.}}$

N°. 1.

Zuid van *Beekbergen*, pl. 17.
13-5-05. 2⁵⁰ n.m.

1. *Onze divisie* blijft in en om Apeldoorn. *Wij* deels in *Beekbergen*, deels *op voorposten*.
2. Gij betreft met Uw bataljon en met 2 ontboden compagnieën van $\frac{II}{8 \text{ R.I.}}$ *stelselmatige voorposten*, tusschen het *Signaal Beekbergen* en den *locaalspoorweg* bij het woord: *Kon. Ned. (Signaal en spoor inbegr.)*. Uw *gros* bij pl. 18.
3. *Bij vijandelijken aanval* standhouden aan deze zijde van *het Grootte Zand*, verder bij pl. 17 en tegenover *Gr. Waterval*, bij *Loenen*.
4. *Cavalerie* blijft tot 9° n.m. *vóór* Uw front. Gij wordt aan beide zijden *aangeleund*.
5. Koken uit *bagagetrein* (wordt gezonden).

Mondeling, N.B. Aangenomen is, dat de commandant van
persoonlijk $\frac{I}{8 \text{ R.I.}}$ op de hoogte is van den algemeenen toe-
aan Ct. $\frac{I}{8 \text{ R.I.}}$ stand en van de laatst ingekomen berichten.

Om 3° n. m. rijdt de voorhoedecommandant, van pl. 17 af, naar *Beekbergen*, en draagt onderweg, of onmiddellijk na aankomst bij pl. 19 aan zijn adjudant op namens hem aan den Luitt.-Kolonel A. van $\frac{V}{8 \text{ R.I.}}$ — die als kantonnementscommandant van *Beekbergen* zal optreden — op te dragen:

N°. 2. a. Onverwijld de legering voor te bereiden in het kantonnement *Beekbergen* voor:

den staf 8 R.I., $\frac{II}{8 \text{ R.I.}}$ (uitgezonderd 2 compagnieën.), $\frac{V}{8 \text{ R.I.}}$, $\frac{I}{1 \text{ R.V.-A.}}$.

$\frac{2}{\text{R.G.T.}}$ en $\frac{1}{\text{V.P.A.}}$.

Engeland mede beleggen, overigens blijven O. van den *locaalspoorweg* en tusschen pl. 19 en 20 — (verb. pl. afd. meer noordwaarts).

b. om 3³⁰ n. m., bij pl. 19, persoonlijk nadere bevelen te komen ontvangen.

c. het telegraafkantoor van *Beekbergen* te laten bezetten.

Om 3¹⁰ à 3¹⁵ n. m. komt de voorhoedecommandant bij pl. 19 en vindt daar wellicht reeds de ontboden commandanten vereenigd.

Zich echter nog $\frac{1}{4}$ uur tijds beradend, geeft hij om 3²⁵ à 3 n. m. het volgende bevel:

Beekbergen, pl. 19.

N°. 3.

13—5—'05, 3²⁵ n. m.

1. *Vijand* met inf^{te}. en art^{ie}. sinds heden middag in *Arnhem*, met overmachtige cavalerie thans reeds voor ons front.

Onze zelfstandige cavalerie week naar *Hoog Buurlo*. $\frac{1}{1 \text{ R.H.}}$ is nog vooruit.

2. *Onze divisie* legerd in en om *Apeldoorn*. *Wij* deels in *Beekbergen*, deels op *voorposten* (stelselmatige).

3. *Majoor B* met $\frac{\text{III}}{8 \text{ R.I.}}$ en de 2 pelotons cavalerie, die bij *Engeland* staan, in den *rechtersector* tusschen het *Signaal Beekbergen* (niet inbegr.) en spoor bij *Assel* (spoor inbegr.) *Gros* te *Ugchelen*, alwaar stand te houden. *Ophelderen* tegen *Kootwijk* en, tot duister, blijvend tot *Hoenderlo*.

4. *Majoor C* met $\frac{\text{IV}}{8 \text{ R.I.}}$ en de 2 pelotons cavalerie, die bij het station *Beekbergen* staan, in den *linkersector* van af de spoorbaan bij *Kon. Ned.* tot en met de baan *Apeldoorn—Zutphen*. *Gros* aan de *Oosterhuizer Draaibr.* Standhouden in de lijn: *Achter de Bergen*, *'t Zand*, *'t Woud*. Bij Halte *Klarenbeek* 1 peloton cavalerie opstellen.

5. *Koken* uit *bagagetrein* (komt bij pl. 20,5). Om 7³⁰ n. m. fourageeren bij het gros.

6. Voor *nadere bevelen* één officier om 8 n. m. in het detachementsstafkwartier te *Beekbergen*, met schets van de opstelling.

Mondeling,

persoonlijk aan de Commⁿ.

van $\frac{\text{III}}{8 \text{ R.I.}}$ en $\frac{\text{IV}}{8 \text{ R.I.}}$.

Motiveering.

De order, om 2⁵⁰ n. m. bij pl. 17 aan den commandant van $\frac{\text{I}}{8 \text{ R.I.}}$ gegeven, is voldoende voor dien commandant om te kunnen handelen. Het is waar, dat deze instructie, vergeleken bij het schema van § 183 V. V., niet volledig is en dat het dus kan voorkomen, dat een voorposten-detachment niet juist daar komt te staan, waar de voorhoedecommandant dit zou bevelen hebben, als hem meer tijd daarvoor ge-

gund ware. Ook valt niet te ontkennen, dat er nog wel een bevel nagezonden zal moeten worden, b.v. de regeling van het fourageeren, het uur en de plaats van het rapport, 's avonds, en het woord. Doch dit heeft m. i. weinig bezwaar, gelet op den goeden verbindingsweg met Beekbergen. Van iets meer belang is het, dat de wijze van aansluiting, aan de neventroepen, niet gedetailleerd is aangegeven. Daardoor zou het kunnen voorkomen, dat bij de bevolen aansluitingspunten, n.l. het *Signaal Beekbergen* en den locaalspoorweg bij het woord *Kon. Ned.*, b.v. eene veldwacht van den eenen sector op gelijke hoogte komt te staan met de postenketen van een anderen sector. De kans op dit nadeel — dat toch ook niet zoo groot is — zou ik gaarne mede in den koop nemen van de voordeelen, verbonden aan korte bevelen.

De hier voorgaande bevelen zijn gesteld in den z.g. telegramstijl; zij geven dus — evenals de hierna volgende bevelen — niet den letterlijken inhoud weder van het mondeling bevel in quaestie, doch zij moeten worden aangezien, eensdeels als de notitiën, met behulp waarvan de bevelgever zich uitdrukt, anderdeels als de notitiën, die de ontvanger van het bevel voor zich maakt.

*Maatregelen en bevelen van den Luitt.-Kolonel A,
kantonnementscommandant van Beekbergen.*

De op blz. 08 vermelde opdracht kan door den Luitt.-Kolonel A om 3³⁰ n.m. ontvangen zijn.

Ten opzichte van de voorbereiding der legering verkeerden de, in *Beekbergen* onder te brengen, troepen in het ongunstige geval, dat er geen gelegenheid is geweest, iets in die richting te doen, b.v. door het vooruitzenden van bereden officieren met eenig geleide en kwartiermakers, overeenkomstig het bepaalde in § 35 V.V.

De kantonnementscommandant moet dus de belegging geheel naar de kaart regelen, en de verdere uitvoering aan de commandanten der betrokken onderdeelen overlaten.

Ware er meer tijd van voorbereiding geweest, dan zou de Luitt.-Kolonel A in overweging hebben kunnen nemen, of het niet wenschelijk ware, in het belang van de stalling der paarden, de verschillende oordedeelten zoowel door bereden als door onbereden wapens te laten beleggen (zie § 30, 3de alinea V.V.).

Nu de troepen echter als het ware onaangemeld vóór de te betrekken kwartieren staan, is het beter de Wapens afzonderlijk te houden.

Daarom wordt, in overeenstemming met de in de Studiën aangenomen dislocatie, besloten de belegging aldus vast te stellen:

V	
8 R. I.	<i>Beekbergen</i> (kom),
3. 4. II	
8 R. I.	<i>Engeland</i> ,

$\frac{1, I}{I R. V.-A.}$ langs den hoofdweg, van af de brug over de *Oude Beek* tot den weg *Beekbergen—Engeland*,

$\frac{2, I}{I R. V.-A.}$ van evengenoemde brug tot den *Papiermolen*,

$\frac{3, I}{I R. V.-A.}$ van den *Papiermolen* tot 300 M. W. van den spoorweg,

$\frac{2}{R. G. T.}$ in de huizen ten westen van den viersprong, gevormd door de wegen *Arnhem—Apeldoorn* en *Beekbergen—Engeland*,

$\frac{1}{V. P. A.}$ ten noorden van *Engeland*.

N.B. $\frac{1}{I R. H.}$, dat volgens de, op blz. 18 van de Studiën gegeven, aanwijzingen 's nachts in *Beekbergen* moet legeren, komt niet voor in het kantonnementsbevel op blz. 27 dezer Studiën vermeld. Daarom wordt het ook hier weggelaten.

Dit ontwerp wordt niet opgesteld in den hierboven gebezigten schriftelijken vorm, doch met behulp van eene schets (zie volgende blz.), bestaande uit enkele lijnen en namen op eene groote schaal, naar de kaart gemaakt. De troepen worden in hun rayon ingeschetst, met behulp van de teekens van het V.V., en ter meerdere duidelijkheid met een kring omgeven.

Het aan den voet dier schets gestelde kan echter eerst later worden bijgeschreven, na een vluchtigen oogenschouw en een onderzoek ter plaatse.

Na het ontwerp van belegging vastgesteld te hebben, draagt de Luit.-Kolonel A aan den luitenant-adjutant van zijn bataljon op om:

- a. de grenzen der rayons, waar noodig, ter plaatse op te nemen en vast te stellen en deze, met behulp van eenige wielrijders, te doen aangeven c. q. te doen aanwijzen aan de betrokken commandanten.
- b. binnen 20 minuten persoonlijk, bij pl. 19,5, een voorstel te doen omtrent: de kwartieren van den regimentsstaf, van den kantonnementscommandant, alarm- en parkplaatsen, lokalen voor zieken en zieke paarden en voor de politiewacht. Dit laatste lokaal nabij den uitgang aan den Arnheemschen straatweg.

Bovendien doet de Luit.-Kolonel A bij pl. 19,5 ontbieden:

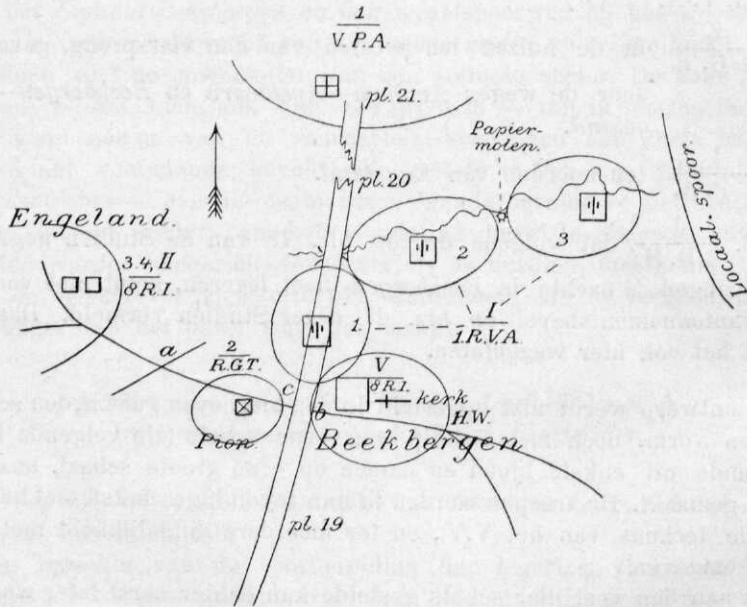
den commandant van $\frac{3, 4, II}{8 R. I.}$, den oudsten kapitein van $\frac{V}{8 R. I.}$,

de commandanten van de artillerie en van de pioniers en den luitenant van de sectie verb. pl. afd.

Na de voorbereiding der belegging aldus in gang gezet te hebben,
Mil. Spect. 1906.

begeeft de Luitt.-Kolonel A zich naar den voorhoedecommandant, ter bekoming van de nadere bevelen en berichten.

Deze zullen in dit geval bevatten: de laatste berichten omtrent den vijand en de bevelen, betreffende den bewakingsdienst, de slagvaardigheid, de verpleging en de uren van rapport en reveille.

Regts.staf. }
 Kant.-Comm. } Pastorie.

Alarmplaatsen: voor $\frac{V}{8 R.I.}$ bij *b*.
 voor $\frac{3. 4, II}{8 R.I.}$ bij *a*.
 voor Pion. bij *c*.

Parken: voor Infie. en Pion. bij *c*,
 voor Artie. bij de batterijen.

Ziekenlokaal: Pastorie.
 Ziekenstal: Over de kerk.
 Politiewacht: bij *c*.

Na deze berichten en bevelen ontvangen te hebben, neemt de Luitt.-Kolonel A, bij pl. 19,5, eene beslissing omtrent de voorstellen, op de voorgaande bladzijde vermeld onder *b*.

De schets kan nu geheel gereed gemaakt, d. w. z. het onderschrift moet daarop gesteld worden.

Thans moet het kantonnementsbevel opgemaakt, *c. q.* voltooid worden. Dit luidt, als volgt:

N°. 1.

Beekbergen, pl. 19,5.

13-5-05. 3⁴⁰ n.m.*Kantonnementsbevel.*

1. *Vijand* met infie. en artie. sinds heden middag in *Arnhem*, met overmachtige cavalerie thans reeds voor ons front.
2. *Onze divisie* blijft in *Apeldoorn*, met voorposten bij *Ugchelen*, Zuid van *Beekbergen* en bij *Oosterhuizen*.
3. *Dislocatie*: naar inlichtingen van den Luitenant-adjutant hier aanwezig: Regts.-staf en Kant. Commt.: *Pastorie Beekbergen*.
4. *Politiewacht*: 1 sectie bij pl. 19,5, hier, en *kantonnementswachten*, 10 à 20 geweren aan de uitgangen naar *Arnhem* en naar *Loenen*, alle van $\frac{V}{8 R. I.}$ — en naar *Ugchelen* en *Apeldoorn* bij pl. 20,5, te geven door $\frac{3. 4. II}{8 R. I.}$.
5. *Niemand* mag uit het kantonnement. *Geen signalen* (wel bij alarm). Afzadelen en aftuigen. Appel morgen om 6° v.m. Heden avond om 9° allen binnen de kwartieren.
6. Eerste officier van piket Kpt. E. van $\frac{V}{8 R. I.}$.
7. Koken uit *bagagetrein* (komt bij pl. 20,5); moet om 1° v.m. in het park zijn. Om... uur *fourageeren* bij het station alhier.
8. *Rapport* om 9° n.m. (*Pastorie*). Daarbij de Lt^s.-adjⁿ. of fungeerenden (uit *Engeland* één officier).

Gedicteerd aan de commandanten van: $\frac{V}{8 R. I.}$, $\frac{3. 4. II}{8 R. I.}$,
 artie., pioniers, en aan den luitenant van de verb. pl.
 afdeling.

Motiveering.

Een kantonnementsbevel, dat uit den aard der zaak veel details moet regelen, verkrijgt zeer licht een ongewenschten omvang, als de bevelgever niet naar beperking streeft.

Met dit gezichtspunt voor oogen is het bovenstaand bevel ontworpen. Daarbij hebben de volgende overwegingen gediend:

1. Indien aan de betrokken commandanten, bij de uitgifte van het bevel, wordt medegedeeld, dat de luitenant-adjutant (die bij die uitgifte aanwezig is) hun de noodige inlichtingen zal verstrekken omtrent de ligging en de begrenzing van het aan hun troep toegewezen oord of oordgedeelte, is het m. i. niet noodig, de dislocatie in het lichaam van het kantonnementsbevel op te nemen.
2. Het gedetailleerd aangeven van de sterkte van elke wacht, is m. i. niet bepaald noodig, en moet dus achterwege blijven, daar waar het bevel noemenswaard daardoor zou worden uitgebreid.

3. Inlichtingen, bevelen, enz., die alleen voor één bepaalden persoon bestemd zijn, en die dus niet noodzakelijk ter algemeene kennis gebracht behoeven te worden, deele men mede in den vorm van eene notitie buiten het lichaam van het bevel.

In het geval in quaestie zou b.v. eene notitie kunnen luiden:

Voor den Eersten officier van piket.

1. „Ieder, die binnen komt, onder geleide doen opzenden naar de „politiewacht.
2. „Patrouilles door het kantonnement 's avonds, tot alles rustig is.”

Maatregelen en bevelen van den Majoor B. van $\frac{III}{8 R.I.}$

voorpostencommandant in Sector I.

De Majoor B ontving zijne instructie om 3²⁵ n. m., bij pl. 19, ten zuiden van *Beekbergen*.

Hij komt omstreeks 4¹⁰ of 4¹⁵ n.m. bij zijn troep in *Ugchelen* aan.

Na, op de kaart, een besluit genomen te hebben, omtrent de opstelling zijner troepen in zijn sector, dirigeert hij allereerst de voorposten-detachementen naar hunne standplaatsen, en geeft, vóór den afmarsch, aan de commandanten van deze detachementen korte inlichtingen omtrent hetgeen bij vijandelijken aanval gebeuren moet, en omtrent de eigen cavalerie, die in de omgeving van *Hoog Buurlo* is.

Daarna geeft hij bevelen aan den commandant der cavalerie, die bij hem is. Vervolgens rijdt hij naar de voorpostendetachementen, ter nadere regeling van de details der bevelgeving, omtrent welker doelmatigheid in den regel ook beter geoordeeld kan worden, als men het terrein ter plaatse beschouwd heeft.

Ten slotte gaat hij naar het gros terug en regelt daar, wat nog op afdoening wacht.

Met toepassing van deze beginselen zouden de bevelen, die de Voorpostencommandant in den sector *Ugchelen* allereerst te geven heeft, als volgt, kunnen luiden:

N°. 1.

*Ugchelen. Z.W. vork
van harde wegen.
13—5—05. 4¹⁰ n.m.*

1. *Vijand* met inf^{ie}. en art^{ie}. sinds heden middag in *Arnhem*, met overmachtige cavalerie thans reeds voor ons front. De zelfstandige cavalerie onzer divisie week naar *Hoog Buurlo* uit.
2. *Onze Divisie* blijft in en om *Apeldoorn*. *Wij* deels in *Beekbergen*, deels op *voorposten*.
3. Ons bataljon en 2 pelotons cavalerie moeten *stelselmatige voorposten* uitzetten in de strook: *Signaal Beekbergen* (waar 1ste Bataljon staat) — *Assel* (spoorbaan inbegr.)
4. Kapitein A blijft met 1ste en 2^e comp^{ie}. hier, *als gros* in alarmkwartieren (details op het terrein aanwijzende), en geeft nadere

bevelen voor het koken uit den bagagetrein — die bij pl. 20,5 N. v. *Beekbergen* komt — ook voor de voorpostendetachementen. De 3de comp^{ie}. marcheert als *Voorpostendetachment N°. 1* naar hoogte 50, in de richting van *Assel* — de 4de comp^{ie}. als *N°. 2* naar het *Boschhuisje*.

5. *Nader* beveel ik *ter plaatse*, beginnende bij hoogte 50.

Mondeling, persoonlijk

aan C. Cⁿ.

(Ct. Cav. daarbij
tegenwoordig.)

N°. 2.

1. Gij stelt ter beschikking van elk der voorp. detach^{ten}. Nos. 1 en 2 $\frac{1}{2}$ peloton.

2. Eén peloton leger^t hier in alarmkwartieren (details op het terrein aanwijzende). Van dit peloton de helft met mij mede.

Id.

aan Ct. Cavie.

Aannemende, dat de voorpostendetachementen ten 4²⁵ n.m. afmarcheeren en dat de voorpostencommandant ten 4³⁰ n.m. met $\frac{1}{2}$ peloton cavalerie vooruit gaat naar hoogte 50, dan kan hij aldaar eerder zijn dan het voorpostendetachment, en na aankomst daarvan de bevelen aanvullen.

Deze aanvulling heeft in dit geval betrekking op: de toevoeging van $\frac{1}{2}$ peloton cavalerie, de grenzen van den bewakingskring, het gedrag bij een vijandelijken aanval, de lijn der veldwachten, de slagvaardigheid, den nachtdienst, het woord.

Daarna begeeft de voorpostencommandant zich, met het halve peloton cavalerie als bedekking, naar het *Boschhuisje*. Hij zal aldaar naar alle waarschijnlijkheid reeds het voorpostendetachment N°. 2 aantreffen.

Alvorens de instructie van dit detachment aan te vullen, in den geest als hierboven voor het voorpostendetachment N°. 1 is aangeduid, zendt hij het halve peloton cavalerie, dat hem als bedekking gediend heeft, naar *Hoenderlo* met de opdracht aldaar tot 7° n.m. te blijven en daarna bij het gros te legeren.

Bij het gros der voorposten teruggekomen zijnde, wordt door den voorpostencommandant geregeld: het versterken van de stelling, waarin weerstand geboden moet worden, het verband houden met *Beekbergen* en met de nevenvoorposten, de slagvaardigheid, enz.

Het uitgeven van eene volledige voorpostenorder heeft zeer zeker het voordeel, dat allen een goed overzicht krijgen van het geheel, wat voor de samenwerking van veel gewicht is. Desgewenscht kan die order dan ook later, als de tijd minder dringt, worden nagezonden.

Aldus hun ontstaan gedacht zijnde, kunnen de, in de besproken Studie voorkomende, voorpostenorders zeer zeker als voorbeelden van eene volledige bevelgeving dienen.

Hiermede is niets nieuws gezegd, want in § 184 van ons V.V. — de paragraaf, waarin het schema van eene voorpostenorder is vastgesteld — luidt de slotalinea: „Wanneer het niet mogelijk is al het „vorenstaande reeds dadelijk te bepalen, is het hoofdzaak, dat de „dringendste maatregelen snel tot uitvoering komen. Ieder onderbevel- „hebber moet in elk geval dadelijk, hetzij door een algemeen, hetzij „door een afzonderlijk bevel, weten op welke wijze met het oog daarop „gehandeld moet worden en welke zijne gedragslijn moet zijn bij een „aanval des vijands. Zoo spoedig mogelijk worden deze bevelen dan „door de voorpostenorder aangevuld”.

Eigenlijk is dus de zoeven gevolgde methode, bij het uitzetten der voorposten, ook reglementair, ten minste niet in strijd met het reglement. Zooveel te beter, doch dan kan in alle gevallen de besproken toepassing het nut hebben, deze alinea — die als het ware verscholen onder wenken en bepalingen van veel minder gewicht, door de schema's overvleugeld wordt en zich dan ook niet in eene gelijke, algemeene bekendheid mag verheugen — meer op den voorgrond te doen treden en daaraan meer recht te doen wedervaren, dan gewoonlijk geschiedt.

Leeuwarden.

G.

Korte mededeelingen omtrent militaire zaken in verschillende landen.

AMERIKA (Vereenigde Staten van Noord-).

Rev. mil., Jan., geeft een bericht over het rapport der commissiën, belast met het bestudeeren der fysieke opleiding te West-Point (Mil. Academie) en te Annapolis (Marineschool), vooral met het oog op het invoeren aldaar van de Japansche vechtwijze „Jiu-Jutsu”.

BULGARIJE.

De elf punten der circulaire, N°. 302, van 18 Nov. '05 (oude stijl), betrekkelijk de inlijving (op 1 Febr.) en de instructie der recruten van 1906, vermeldt Rev. mil., Jan., terwijl Int. Rev., Jan., de nieuwe bepalingen voor het infanteriegevecht bevat; tevens het bericht, dat eene commissie is benoemd (sedert Sept. '05) voor het samenstellen van een nieuw exercitiereglement voor de infanterie.

CHINA.

Streffleur, Jan., geeft een kort bericht over de reorganisatie van het leger.

DUITSCHLAND.

Kriegst. Zt., Heft. 10 ('05), geeft eene beschrijving van de nieuwe z.g. „S.”-(Spitz) munitie voor geweren, met afbeeldingen, in vergelijking met de Fransche „Balle D”. (Zie ook Jahrb. A. u. M., Jan. en Streffl., Jan.) Tevens eene beschrijving met fig. van de gepantserde caissons (kipwagens) met waarnemingsladder en van den z.g. „Libellenaufsatz” van KRUPP.

N. M. B., Nos. 25/26 ('05), geeft een overzicht van de uitgaven voor leger en vloot van af 1872 naast die voor de arbeidersverzekering van af 1885:

	v/h leger. Mark.	v/d vloot. Mark.
Doorloopende uitg. 1872—1905:	13.983.533.709	1.574.329.584
Uitgaven voor ééns „ „	1.593.338.234	954.814.131
Buitengew. uitg. „ „	898.813.408	507.735.694

Alzoo in 33 jaren totaal rond 16½ milliard. 3 milliard.

Totaal voor leger en vloot rond 19½ milliard.

Voor arb. verz. van 1885 t/m 1903: 4.461.843.120 of rond 4½ milliard, en wel: in 1885: 58.792.014.

„ 1889: meer dan 100 millioen.
 „ 1891: 157 mill. (na inv. v/d inval. verz.).
 „ 1894: 200 „ (rond).
 „ 1898: 300 „ „
 „ 1901: 400 „ „
 „ 1903: 450 „ „ (453.629 312 mill.; voor het leger in dat jaar: 575.253.218.)

Tegenwoordig *dagelijks* meer dan 1½ mill. mark doorl. uitgaven voor arbeidersverzekering.

Int. Rev., Jan., geeft eene tabel, bevattende de voorgenomen vermeerdering der vloot van af 1900 t/m. 1917. (Zie ook Streffleur, Jan.)

Rev. mil., Jan., geeft een kort bericht over de bevordering der officieren in Pruisen volgens de „Dienstaltersliste '05/'06; over eene proef met eene nieuwe uniform voor de onderofficieren der marineinfanterie, over de z.g. microphotoscoop (nieuwe loup voor het lezen van terreinkaarten) (zie voor hoofdartⁿ. hierover ons Overzicht van Buitenl. tijdschriften van 1905); over eene speciale instelling voor het sluiten van levensverzekeringen voor het leger en de marine (ingesteld bij Kab. Ord. van 26 Dec. 1871) (zie ook Rev. mil., '05, 1ste sem., blz. 262); en eenige bijzonderheden over de Ned.-Duitsche onderzeesche Kabelmaatij. (hoofdbureau te Keulen).

Tevens een uitvoerig artikel over de marinebegroting voor 1906 en het nieuwe vlootprogramma.

Gew. uitgaven	}	jaarlijks terugkeerende uitg. 112.700.000 M.
		uitg. voor eens 88.690.000 „
		Totaal 201.390.000 M.
Buitengew. uitgaven.		51.470.000 „
		Tot. gen. 252.860.000 M.

Op 9 Nov. l.l. is door den Keizer ingevoerd, een nieuw model sabelbajonet (S. G. '98/'05) voor de vest.-art., de pioniers en de spoorweg- en telegr.-troepen.

In een kort bericht in N. M. B., N°. 2, over de vermeerdering der marine-uitgaven, vindt men het volgende, vergelijkende overzicht:

	1893	1903	1903
	mill.	mark.	kosten p. hoofd.
Engeland.	291	734	17,70
Frankrijk.	204	251	6,44
Rusland.	110	254	2,02
Amerika.	128	349	4,58
Duitschland.	81	210	3,72

In Streffleur, Jan., komt eene korte mededeeling voor omtrent eene nieuwe veldsignaallamp en over turbines in oorlogsschepen (in plaats van de gewone stoommachine).

Een kort bericht, betreffende de vergoedingen voor „Naturalverpflugging” bij inkwartieringen vermeldt Allg. Schw. M. Z., N°. 2. (Zie ook Rev. mil., Jan.)

ENGELAND.

Jahrb. A. u. M., Jan., geeft in een uitvoerig artikel mededeelingen en cijfers uit de voorschriften voor het nieuwe veldgeschut: „Notes on the new Horse and Field artillery Equipment” en „List of changes in War material and of patterns of military stores”.

Eenige cijfers omtrent een voor de Ind. regeering bestemd troepen-transportschip naar het ontwerp van EDW. REED, besteld bij BROWN & Co., geeft Int. Rev., Jan.; tevens een bericht omtrent het inrichten van Dover tot oorlogshaven 1ste kl. (zie ook Mitt., Heft 12, '05) en over de oorlogshaven Firth of Forth.

N. M. B., No. 25/26, geeft in een kort bericht twee beoordeelingen van den toestand, waarin het leger zich bevindt; een van LORD ESHER, president v/d commissie voor de reorganisatie van het leger, in de Review of Reviews, en een in de Standard van een schrijver zich noemende: Afrik. brigadier.

Streffl.; Jan., geeft de nieuwe organisatie van den Gen. Staf volgens Min. schrijven van 11 Nov. l.l.

M. Woch., No. 7, behelst een kort bericht over het nieuwe geweer; sedert eene nieuwe patroon gebruikt wordt, geeft het oude lange geweer wederom betere uitkomsten dan het nieuwe korte.

FRANKRIJK.

Jahrb. A. u. M., Jan., geeft een uitvoerig artikel over de kosten, verbonden aan de invoering van den 2-jarigen dienstdtijd.

Volgens la France mil. is eene nieuwe soort veldgeschut (van 65 mM.) geconstrueerd (zie ook Kriegst. Zt., N°. 10, '05). Int. Rev., Jan., vermeldt een artikel over de z. g. „Gardes forestiers” voor grensbewaking; tevens eenige statistische opgaven, betreffende de bevolking van Frankrijk (geboorten, sterften, enz.).

GRIEKENLAND.

Volgens de laatste berichten zal 5½ mill. Drachmen (1 Dr. = 1 Frc.) besteed worden voor den aankoop van nieuwe geweren. Het ligt in het voornemen daarna ook 50 mill. patronen en 30 snelvuurbatterijen aan te koopen.

Een Generale Staf voor de marine is opgericht (in Nov. l.l.), onafhankelijk van den Min. v. Marine, bestaande uit 8 zee-officieren.

Met eene Engelsche en Duitsche firma zijn contracten gesloten voor de levering van 2 torpedoboot-vernielers. (Int. Rev., Jan.)

Rev. mil., Jan., geeft de diverse posten van de oorlogsbegrooting 1905: Totaal 20.186.729 Drachmen, d. i. 568.769 minder dan in 1904.

ITALIË.

Jahrb. A. u. M., Jan., bevat een kort bericht over de nieuwe recruiteeringswet, welke binnenkort aan het parlement zal worden aangeboden en over de bij Kon. Besl. van 7 Oct. l.l. vastgestelde bepalingen, betreffende het voorloopig buiten dienst stellen van officieren. Tevens eenige mededeelingen over de bewapening:

Infanterie: 6,5 mM. gew., stelsel CARCANO—MANNLICHER.

De 3^e linie heeft nog het oude 10,4 mM. Vetterli-gew., M. 70/87 (VITALI).

Cavalerie: 6,5 mM. karabijn M./91 met a/d loop bev. bajonet.

Veldart.: gedeelt. 75 A. (75 mM. Staal.)

" " 87 B. (87 mM. Brons.)

Rijd. art.: 75 A.

Bergart.: 70 A. (70 mM. Staal.)

Zware artillerie van het veldleger bestaat eigenlijk niet; hieromtrent vindt men eenige mededeelingen, ontleend aan WILLE's Waffentechnik, BLEYHOEFFER en Mitt., '05, Heft 11.

Een uitvoerig bericht over de vlootmanoeuvres 1905 behelst Int. Rev., Jan.

Rev. mil., Jan., geeft eene lijst van de reglementen en voorschriften gepubliceerd in 1904 en niet opgenomen in het Giorn. mil. ufficiale. Tevens een kort bericht over het invoeren van tricot-wollen handschoenen voor wielrijdende bersaglieri (Min. besch. van 28 Nov. '05), en een vrij uitvoerig artikel over vergoedingen aan de betrekkingen van militairen, die weder onder de wapenen moeten komen (hetzij voor herhalingssoef., hetzij voor andere redenen, onlusten, enz.) definitief vastgesteld 15 Nov. l.l. Sedert '01/02 was op de begroting hiervoor reeds een post uitgetrokken, tot nu toe gestegen van 100.000 tot 180.000 Frcs.

JAPAN.

Over technische troepen en technische uitrusting in Mitt., H. 12 ('05), weder een uitvoerig artikel, aanvullende het medegedeelde in Mitt. 1903, Heft 12, blz. 927, en 1904, Heft 8/9, blz. 895, Heft 11, blz. 1116. Streffl., Jan., geeft de bepalingen van het verdrag tusschen Japan en Korea, terwijl men over de uniformveranderingen in Rev. mil., Jan., een bericht aantreft.

NOORWEGEN.

Rev. mil., Jan., geeft een kort bericht over de uitkomsten der proeven, genomen met uniformveranderingen.

OOSTENRIJK-HONGARIJE.

Eenige gegevens betreffende het nieuwe veldgeschut vermeldt N. M. B., Nos. 25/26, '05.

Jahrb. A. u. M., Jan., geeft eenige mededeelingen uit de brochure: „Verstecktes Gewehrfeuer” van KNOBLOCH.

Rev. mil., Jan., bevat een kort bericht over voortgezette proeven (sedert 2 jaren genomen in Dalmatië en Herzegowina) met zomeruniformen (ontl. a/d Pester Lloyd van 9 Dec. '05) en Int. Rev., Jan., een kort bericht over infanterie-telegraafpatrouilles (zie ook Streffl., '05). Volgens het Armeebblatt, N°. 1, is binnenkort te verwachten de hervorming van de korpsart. regⁿ. en veldhouwitser-regimenten, waarbij in plaats van het 9 cM. M/75/96 veldgeschut de 10 cM. veldhouwitsers M/99 gesteld worden.

RUMENIË.

Een kort bericht over militaire vooroefeningen der jeugd (jongens van 10—13 jaren, onderwezen door onderofficieren in exerceeren en schijfschieten) behelst M. Woch., N°. 159.

Rev. mil., Jan., geeft de oorlogsbegroeting 1905/06 en de budgetaire legersterkte '05/06.

Totaal 41.713.887 Fres., d.i. 2.120.119 Fres. meer dan in '04/05 (de 19 posten van dit bedrag worden medegedeeld).

Budgetaire legersterkte: 67.231 man (inbegr. off., burger geëmpl., enz.) en 16.111 paarden, d.i. 54 off., 1022 man en 806 paarden meer dan in '04/05.

RUSLAND.

Streffl., Jan., bevat eenige mededeelingen omtrent de miterijen in het leger en de marine (zie ook N. M. B., N°. 2); tevens een bericht over verkorting van eerste-oefeningstijd (tot nu toe 4 à 5 jaren); de indeeling der reserve in 2 klassen en over machinegeweren in het leger. Volgens officieele Russische opgaven bedragen de verliezen aan manschappen (ged. den oorlog in O.-Azië) 217.000 man t.w.: dood 15.000, gewond 110.000, vermist 21.000 en gevangen 71.000.

Zie ook Schw. A. u. G., Dec. '05, mede wat betreft de verloren schepen. Eene aanvulling van het artikel in Rev. mil., '04, Nov., over de mobilisatie bevat Rev. mil., Jan. (data en gemiddelden duur); tevens een kort bericht over de samenstelling van een archief, betrekking hebbende op den oorlog tusschen Rusland en Japan.

Jahrb. A. u. M., Jan., geeft eenige mededeelingen omtrent de sterkte van eene schildbatterij en betr. de omwapening der z.g. veldmortier-artillerie in snelvuurveldhouwitsers.

Int. Rev., Jan., behelst een artikel over de veranderingen in de tactiek der infanterie op grond van de laatste oorlogservaringen, ontleend aan een zeer interessant artikel in de Russkij Invalid.

SERVIË.

Int. Rev., Jan., geeft de bepalingen, vastgesteld voor de eerste-oefening der inf.:

oefg. v/d enkelen man 1 Mei (dag v. inl.)	—1 Juli.
comp.-oefg.	1 Juli—25 Aug.
bat.-oefg.	25 Aug.—10 Sept.
regt.-oefg.	10—30 Sept.

Na de regt.-oefg. (grootte manoeuvres) beginnen de winteroefeningen. De dagelijksche dienst (practijk en theorie) duurt 6—7 uren (aanvankelijk 3 uren daags).

SPANJE.

M. Woch., N°. 7, geeft een kort bericht over nieuw veldgeschut.

Het wetsontwerp, nog door den Genl. MEYER aan de Cortes voorgelegd, vraagt 200 stukken en 48 caissons met affuiten enz. aan.

De keuze der desbetr. commissie is gevallen op 75 mM. snelvuurgeschut met Rohrr. en schilden van SCHNEIDER.

ZWEDEN.

Ten vervolge op het medegedeelde in Mitt. '05/'06, blz. 580, over proeven met zware veldhouwitsers, vindt men in Heft 12, '05, een kort bericht, ontleend aan Deutsches Off. blatt, N°. 41, '05.

Rev. mil., Jan., geeft een bericht over geweren.

ZWITSERLAND.

D. A. Z., N°. 46, '05, meldt, dat de geweerkorrel stelsel Kokotovic bij de Zwitsersche machinegeweren zal worden ingevoerd.

Jahrb. A. u. M., Jan., maakt melding van de volgende voorschriften: Anleitung zur Kenntniss und Behandlung der Pistole 1900 (Parabellum) 2 Aufl. 1903 en

Anleitung zur Kenntniss und Behandlung des Materials der berittenen Maximgewehrschützen. 1904.

Wat betreft de veldartie. leest men: het I. en II. legerkorps is reeds uitgerust met het nieuwe veldgeschut met Rohrr. en schilden; het III. en IV. volgen in dit jaar. De schilden zijn 4,25 mM. dik.

Ter aankondiging ontvangen:

Der Schraubenverschluss mit plastischer Liderung und der Keilverschluss mit Hülsenliderung für Geschütze, von J. CASTNER, *Berlin*. SCHIFFBAU GESELLSCHAFT.

De Militiegids. Uitgegeven met voorkennis van het Departement van Oorlog. *Den Haag*, Januari 1906. C. BREDÉE.

Eene methode tot het inspringen van paarden, door W. L. VAN WARMELO, 1e Luitenant 3e Regiment Veld-Artillerie. *Breda*, FIRMA P. C. G. PEERBOOM.

Jaarboekje van de Vereeniging „Ons Belang”, 1904—1905. *Amersfoort*. A. J. MICHIELSEN.

1831. Tiendaagsche Veldtocht door JHR. J. C. C. DEN BEER POORTUGAEL, Luitenant-Generaal B.D., Lid van den Raad van State. 's *Gravenhage*, 1906. MARTINUS NIJHOFF.

Dictionnaire militaire. Encyclopédie des Sciences Militaires, rédigée par un comité d'officiers de toutes armes. 22e Livraison. *Paris*, 1905. BERGER-LEVRAULT ET CIE.

Militair-Rechtelijk Tijdschrift. Gedrukt en uitgegeven op last van de Departementen van Marine en van Oorlog. Deel 1. Afl. 4. 's *Gravenhage*, Januari 1905, MOUTON & Co.

De Zee. Tijdschrift gewijd aan de belangen der Nederlandsche Stoom- en Zeilvaart, onder redactie van A. E. ARKENBOUT SCHOKKER en L. ROOSENBURG. *Rotterdam*. J. DE JONG.

De Snelschrijver. Tijdschrift voor Stenografie (systeem-PONT.) 's *Gravenhage*. 5^e Jaargang. N°. 1.

Verbetering:

In de Januari-aflevering is op blz. 52 onderaan uitgevallen de noot:

1) Hand., als voren, blz. 931.

Op blz. 63, regel 22 v. b. staat: „s'adopter”, lees: „s'adapter”.
